

12

Ubytovací platformy
na cestě k rovnováze

15

Eva Krumpová:
Na nová volební
pravidla jsme
připraveni

18

Zpráva
o soběstačnosti
seniorů

35

Tomáš Zatloukal:
Největší bolestí
vzdělávacího systému
je rodina

42

Karel Řehka:
Bezpečnost je třeba
řešit od základů

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

09 | 2021 – ROČNÍK 11

TÉMA

Školy, žáci, studenti a učitelé

- Základní přehled o základních školách
- Za 10 let o 100 tisíc studentů méně
- Učitelé vydělávají skoro o 60% víc než v roce 2015

43 318 Kč

byla loni průměrná hrubá měsíční mzda
učitelů.

Za posledních pět let stoupaly učitelům mzdy vzhledem k ostatním zaměstnancům nejvíce v historii Česka. Průměrná mzda učitelů v regionálním školství loni dosáhla 112% průměrné mzdy všech zaměstnanců v národním hospodářství.

Statistická knihovna

Hledáte statistické informace?
Navštivte knihovnu a prodejnu ČSÚ.

55 650

svazků
odborné literatury

100

titulů
statistických periodik

CZSO.CZ/library
CZSO.CZ/knihovna

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 09/2021
ROČNÍK 11, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábojníková

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumpová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Vladimír Salavec
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká,
Fotky-foto.cz, Bejvalo.cz, Unsplash: Jules Bss

TISK: P.O.S. FACTORY, s. r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA&MY:
bit.ly/3ddicBp

Léto jsme strávili aktivně

Milé čtenářky, milí čtenáři, zářijové číslo našeho časopisu předznamenává končící léto, které i přes často chladné a deštivé počasí pro nás bylo příležitostí k zaslouženému odpočinku po měsících strávených v obtížných pracovních podmínkách. Asi všichni s nadějí vyhlížíme návrat dětí do škol a také přechod do standardního režimu, v němž mohou probíhat osobní jednání a porady. Doufám, že se snad již vyhneme dalším pandemickým vlnám a budeme se moci v klidu věnovat své práci způsobem, který nám je bližší a je též, dle mého názoru, člověku přirozenější. Z pandemie jsme poučeni minimálně v tom, že kvalitní IT infrastruktura a schopnost zaměstnanců s ní efektivně pracovat musí stále patřit mezi priority našeho úřadu. Zkušenosti s home office, prací na dálku a virtuálními mítingy jsou neocenitelné a řada z těchto prvků se nepochybně stane standardní součástí naší práce, ale snad už ne v tak velkém rozsahu, který byl vynucený vnějšími okolnostmi. Domnívám se, že stále platí, že osobní jednání, konzultace či školení se virtuální formou zcela nahradit nedají. V řadě oblastí naší práce to vnímám dokonce jako mimořádně složité.

ČSÚ se v této době naplno věnuje zpracování údajů ze sčítání tak, aby na konci letošního roku již byly k dispozici první výsledky. Během letních měsíců jsme se kromě standardních výstupů soustředili i na rozvojové projekty. Jde např. o modernizaci IT prostředí ČSÚ (Statistický informační systém 5.0) nebo o projekt scanner data, v jehož rámci byly aplikovány velmi moderní prvky strojového učení pomocí logistické regrese. Více o těchto projektech přineseme v některém z dalších vydání našeho časopisu.

V tomto čísle se můžete těšit na rozhovory s první místopředsedkyní ČSÚ Evou Krumpovou, s ústředním školním inspektorem Tomášem Zatloukalem a s ředitelem Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost Karlem Řehkou. V hlavní rubrice se tentokrát obsáhle věnujeme školství, z dalších témat bych rád vyzdvihl články týkající se připravenosti ČSÚ na zpracování výsledků říjnových parlamentních voleb podle nového volebního zákona. Dále v časopise najdete statistické informace o cestování, dopravě, spotřebě a dalších oblastech lidské činnosti, které náš obor popisuje a dokáže pojmut.

V současné době opět zintenzivňujeme řadu měsíců odkládanou mezinárodní spolupráci a postupně se připravujeme na předsednictví České republiky v Radě EU v druhé polovině roku 2022.

Uživatelé našich dat určitě potěší, že jsme dokončili plánovanou aplikaci ČSÚ pro mobilní zařízení a právě probíhá její testování. Když vše půjde, jak má, na konci roku bychom ji chtěli uvolnit pro veřejnost.

Léto a prázdniny našich dětí a většina dovolené jsou za námi, a tak vám hlavně přeji úspěšný start nového školního roku a hodně spokojenosti se statistikami ČSÚ.

JAROSLAV SIXTA
místopředseda ČSÚ

38

Naděje dožítí se v Česku o rok zkrátila. Loni narozeným chlapčkům se proti o rok starším kamarádům snížila průměrná očekávaná délka života o jeden rok, holčičkám o 0,7 roku.

46

Zatímco v roce 2019 byla v Česku pouze 2 autokina, v roce 2020 jich fungovalo 21. Dařilo se také letním kinům, jejichž počet se v porovnání s předchozím rokem zvýšil takřka o polovinu.

48

ČSÚ je připraven na zpracování výsledků voleb do Poslanecké sněmovny 2021 s novým přepočtem hlasů na mandáty. Změny se promítly i do prezentačního systému volby.cz.

TÉMA: ŠKOLY, ŽÁCI, STUDENTI A UČITELÉ

- 22 Proč už nepřibývá děti ve školkách
- 25 Základní přehled o základních školách
- 28 Počet žáků středních škol se bude zvyšovat
- 30 Za 10 let o 100 tisíc studentů méně
- 33 Učitelé vydělávají skoro o 60% víc než v roce 2015

UDÁLOSTI

- 6 Staťáček pro děti i rodiče
- 6 Předseda ČSÚ pro samosprávu
- 7 Volební výsledky pro média
- 7 Kandidátní listiny zveřejněny
- 7 Zavádění systému řízení kvality

ZE SVĚTA

- 8 Střecha z pálených tašek je na Filipínách vzácnost
- 9 Nebezpečný odpad v Německu
- 9 Šestina mladých dospělých v EU ani nepracuje, ani nestuduje
- 9 Ze zaměstnání na vlastní nohy

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10 Doprava z pohledu průmyslu
- 12 Ubytovací platformy na cestě k rovnováze

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 14 Propad spotřeby pokračoval

ROZHOVOR

- 15 Na nová volební pravidla jsme připraveni
- 35 Největší bolestí našeho vzdělávacího systému je rodina
- 42 Bezpečnost je třeba řešit od základů

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 18 Zpráva o soběstačnosti seniorů
- 38 Naděje dožítí se v Česku o rok zkrátila

HISTORIE

- 20 Prvorepublikoví milionáři

ANALÝZA

- 46 Doba přeje autokinům
- 47 Česko – lepší mezi horšími

VOLBY

- 48 Volby podle nového zákona

!PRODLOUŽENO DO 30. ZÁŘÍ!

9. ROČNÍK FOTOSOUTĚŽE MY&STATISTIKA PRO ZAMĚSTNANCE ČSÚ

Téma: Krásné Česko

Kategorie: Člověk, Příroda, Architektura

Snímky zasílejte do 30. září na e-mail soutez@czso.cz

Do předmětu zprávy uveďte: FOTOSOUTĚŽ

Kompletní podmínky naleznete na intranetu ČSÚ a v e-mailu

KRÁTCE

Na říjen je připravováno vydání krajských publikací mapujících **dlouhodobý vývoj bytové výstavby**. Informace o zahajování a dokončování bytů podle jednotlivých forem výstavby budou prezentovány jednak pro jednotlivé kraje a jejich dílčí územní celky, jednak také formou mezikrajského srovnání.

ČSÚ organizuje v druhé polovině roku 2021 a začátkem roku 2022 výběrové šetření o **energetické spotřebě v domácnostech ENERGO 2021**. Výsledky z něj budou k dispozici koncem roku 2022.

V polovině října se uskuteční další plánovaný workshop v rámci přeshraničního projektu **Centropemap/Centropestatistics** – spolupráce českých, rakouských, slovenských a maďarských regionálních statistiků.

ČSÚ zveřejnil druhý letošní **odhad sklizně**, podle kterého se očekává úroda základních obilovin a řepky o něco nižší než v loňském roce. Naproti tomu předpokládaná sklizeň máku by měla být nejvyšší za posledních deset let.

Staťáček pro děti i rodiče

Dne 1. září uplynul rok od zahájení provozu dětské skupiny pro děti zaměstnanců ČSÚ v Praze.

Otevření dětské skupiny rozšířilo nabídku zaměstnaneckých benefitů a významně přispělo ke sladění osobního a pracovního života zaměstnankyň i zaměstnanců ČSÚ. Zájem rodičů o umístění dětí ve věku od 2 do 5 let postupně rostl a v létě 2021 už byla naplněna kapacita 12 dětí. Péči o ně zajišťovaly dvě kvalifikované pečující osoby. Byly využívány vnitřní prostory i vlastní venkovní hřiště. Protiepidemická opatření Ministerstva zdravotnictví k onemocnění covid-19 se bohužel dotkla i dětské skupiny, která musela být na jaře na dobu 2 měsíců uzavřena. Od května však již byla opět v plném provozu a děti tak mohly zažít například výlety do planetária, Toulcova dvora, mořského světa či Království železnic nebo si vyzkoušet jízdu na dopravním hřišti.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Vybudování a provoz dětské skupiny Staťáček jsou hrazeny z prostředků Evropského sociálního fondu, operačního programu Zaměstnanost, v rámci projektu s registračním číslem CZ.03.1.51/0.0/0.0/18_133/0014395.

Předseda ČSÚ pro samosprávy

Dne 7. září vystoupil předseda ČSÚ Marek Rojíček v rámci 13. ročníku konference Rozpočet a finanční vize měst a obcí, nad níž má ČSÚ již tradičně záštitu. Tématem vystoupení byla analýza současných tendencí ekonomického vývoje v ČR. Konference měla za cíl poskytnout samosprávám objektivní ekonomické informace k sestavení rozpočtů na rok

2022 a výhledu do dalších let. Vystoupení odborníků ze státního i komerčního sektoru se věnovala vývoji ekonomiky, měnové politiky, změnám daní a dalším informacím důležitým pro hospodaření samospráv. ČSÚ se této konference, určené představitelům vedení a ekonomických odborů samospráv, aktivně účastnil už posedmý.

Volební výsledky pro média

Během říjnových voleb nabízí ČSÚ zástupcům médií vyhrazené připojení k serveru s průběžnými výsledky a návštěvu přebíracích míst.

Výsledky říjnových voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR budou průběžně zveřejňovány na webu volby.cz, registrovaní novináři však získají přístup na zabezpečený server, který bude chráněn před případnými výpadky způsobenými náhlým zvýšením návštěvnosti. Zároveň ČSÚ opět umožní vybraným zástupcům médií návštěvu přebíracích míst.

Výsledky hlasování z jednotlivých volebních okrsků budou do prezentačního systému a na server pro novináře průběžně ukládány ihned po jejich převzetí od okrskových volebních komisí v sobotu 9. října po 14. hodině. Data budou poskytována bezplatně ve formátu xml.

O registraci mohou média žádat prostřednictvím e-mailové zprávy zasláné na adresu olga.fabianova@czso.cz nejpozději do středy 22. září. Do stejného termínu je třeba zaslat také žádost o vydání povolení k pořízení zpravodajského audio či video záznamu na přebíracích místech. Pozdější žádosti nebudou akceptovány. ČSÚ si současně vyhrazuje právo bez uvedení důvodu žádosti nevyhovět.

 bit.ly/3jOJLcT

Kandidátní listiny zveřejněny

Český statistický úřad zveřejnil na webu volby.cz seznam kandidátů pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Ve volbách, které proběhnou 8. a 9. října, se o přízeň voličů uchází 22 politických stran, hnutí a koalic, jež mají zaregistrováno celkem 258 kandidátních listin ve 14 krajích. O poslanecký mandát letos usiluje 5 258 kandidátů. Před čtyřmi lety byl přitom zájem větší, o mandát se tehdy ucházelo celkem 7 524 kandidátů.

Na prezentační webové stránce volby.cz jsou kromě seznamu kandidátů uvedeny také statistické přehledy o počtech kandidujících podle krajů, věku, pohlaví nebo politické příslušnosti. Průměrný věk kandidátů v nadcházejících sněmovních volbách je 49 let. Celkem 19 nejmladším kandidátům je 21 let, nejstaršími uchazeči o poslanecký mandát jsou dva kandidáti shodně ve věku 90 let. Z celkového počtu kandidátů představují ženy 31,7 % a jejich relativní zastoupení se tak oproti předchozím volbám zvýšilo.

V případech odstoupení či odvolání kandidáta v zákonné lhůtě budou údaje na volebním webu aktualizovány.

Zavádění systému řízení kvality

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

V rámci projektu „Zavádění systému řízení kvality v ČSÚ“ realizujeme v Českém statistickém úřadě školení pro cílovou skupinu zaměstnanců odboru personalistiky a mezd, vedoucí zaměstnance, ředitele odborů a top management úřadu. Obecným cílem vzdělávacích aktivit je zvýšení kvality řízení a fungování

ČSÚ. Vzdělávací akce jsou tematicky zaměřeny na rozvoj vedoucích zaměstnanců, znalosti a dovednosti v oblasti adaptačního procesu, strategické nebo procesní řízení, oblast HR, personalistiku, vzdělávání zaměstnanců a mzdy. Součástí vzdělávacího plánu jsou rovněž specifická školení v oblasti projektového řízení, normy ISO 9001 nebo metodiky Six Sigma. Zaměstnanci z cílové skupiny do dnešní doby absolvovali všechna plánovaná školení na téma adaptačního procesu, polovinu běhu kurzu Soft Skills nebo část školení Strategické řízení. Někteří zaměstnanci rovněž absolvovali školení ISO 9001 nebo kurz na téma projektového řízení. Na podzim letošního roku se mohou zaměstnanci těšit na plánované vzdělávací aktivity v oblastech procesního řízení, měkkých dovedností, strategického řízení a dalších.

Registrační číslo projektu: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0016015

KRÁTCE

Očekávaná délka života u mužů v Jihoafrické republice se snížila ze 62,4 roku v roce 2020 na hodnotu 59,3 roku v roce 2021 (za období červenec až červen). U žen došlo k poklesu ze 68,4 roku na 64,6. Naděje dožití při narození by neměla být interpretována jako ukazatel očekávané délky života, ale spíše by měla sloužit k objasnění kumulativní zátěže způsobené nemocí covid-19.

bit.ly/3xQu6e6

Spokojenost zaměstnanců s prací a s pracovními podmínkami v Nizozemsku vloni vzrostla. Méně zaměstnanců trpělo duševním vyčerpáním z práce a více lidí bylo spokojeno s množstvím volného času. Procento zaměstnanců, kteří nebyli spokojeni s rovnováhou mezi pracovním a soukromým životem, v loňském roce kleslo o 2,1 p. b. na 7,6%.

bit.ly/2UTNYhQ

Ze 13 zemí EU, za něž jsou k dispozici údaje o počtu obchodních **transakcí souvisejících s bydlením**, byl v loňském roce největší pokles zaznamenán na Kypru (-23,3%), ve Slovinsku (-17,5%), v Belgii (-17,4%) a v Irsku (-16,4%).

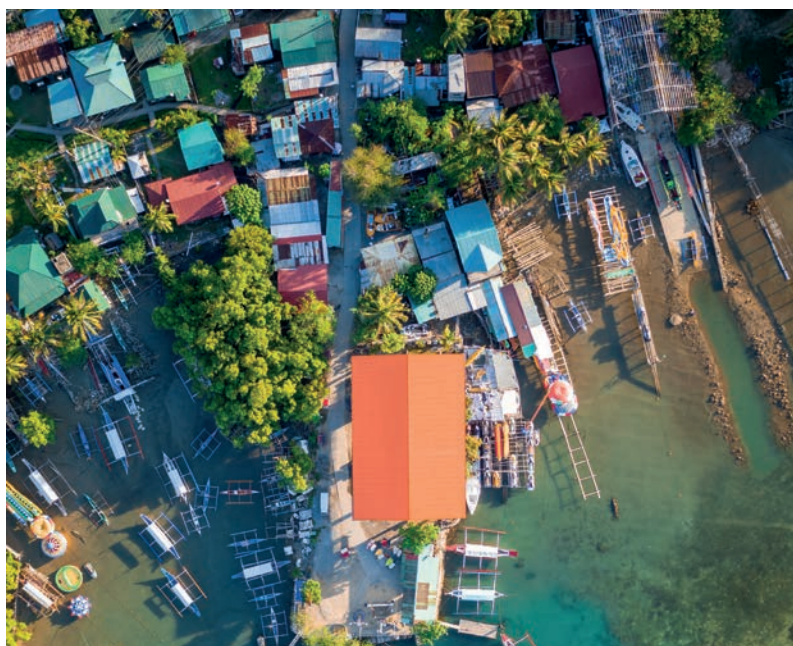
bit.ly/3zkcOGn

Střecha z pálených tašek je na Filipínách vzácnost

Na základě výsledků ročního průzkumu ukazatelů chudoby APIS 2020 žilo na Filipínách devět z deseti rodin v samostatně stojícím domě. Zbývající desetina rodin bydlela v řadových domcích či v domech s více bytovými jednotkami, ale obývaly také průmyslové či zemědělské budovy.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Nejvyšší procento rodin nebydlících v samostatně stojícím domě vykazuje region hlavního města Manily, kde z filipínského pohledu v netypických bytových podmínkách v podobě vícepodlažních domů, ale také v chudinských slumech žilo v loňském roce více než 20% obyvatel. V blízkých oblastech regionů Calaberson a centrálního Luzonu to bylo dokonce 25%, resp. 14%. Nikterak nepřekvapí, že ve srovnání měst s venkovem žilo ve městech méně rodin v samostatných domech (83%) než na venkově, kde dům bez společné stěny se sousedy má více než 98% rodin.

Používané stavební materiály, velikost domu či bytu i vybavení domácností jsou značně odlišné od běžných evropských zvyklostí. Střechu má většina rodin (94%) z pozinkovaného plechu či hliníku, pro Evropu tolik typickou pálenou tašku má na Filipínách jen 1% domů. Zbývajících 5% rodin má na domě střechu z rostlinných materiálů, jako jsou různé traviny, palmové listy nebo také bambus. Ve městech je možné rostlinné materiály na střechách nalézt jen na 1% obydli, na venkově je to zhruba na každém sedmáctém domě, tedy na 6%.

Na vnější stěny byl u zhruba tří z pěti staveb (60%) použit beton, cihla či kámen, následovalo dřevo (13%) a o něco méně se pak používala kombinace betonu nebo cihel či kamene se dřevem (12%). Opět nepřekvapí skutečnost, že v městských lokalitách je používání trvanlivého materiálu v podobě betonu, cihel nebo kamene častější (69%) než na venkově, kde jsou z těchto materiálů stěny jen v každém druhém domě a ze dřeva v jednom ze šesti. Pětina venkovských domů má stěny z různých konstrukcí, jejichž základ často tvoří bambus propletený různými listy.

V roce 2020 vlastnily dům a pozemek, který obývaly, tři pětiny rodin (60%). Asi 16% rodin obývalo dům, který vlastnily, stál na pozemku jiného majitele, ale neplatili mu žádné nájemné. Desetina si pronajala dům či pokoj včetně pozemku a 9% rodin obývalo dům na cizím pozemku bez nájemného se souhlasem majitele. Pouze tři z tisíce rodin podle šetření APIS 2020 žily v cizím domě na cizím pozemku bez souhlasu majitele (příčemž majiteli pozemku a domu nemusely být tytéž osoby).

bit.ly/3eWDOUu

Nebezpečný odpad v Německu

V roce 2019 vzniklo v Německu celkem 23,9 mil. tun nebezpečného odpadu. Spolkový statistický úřad uvádí, že se jednalo o nárůst o 0,1 mil. tun oproti předchozímu roku.

Tři čtvrtiny (18,0 mil. tun) nebezpečného odpadu v roce 2019 pocházely od prvovýrobců, čtvrtinu pak tvořil tzv. druhotně vyprodukovaný odpad z meziskladů nebo od společností zabývajících se likvidací odpadu, kde však odpad původně nevznikl.

V roce 2019 vznikly více než dvě pětiny (41 % neboli 9,7 mil. tun) objemu nebezpečného odpadu v odvětví, kam patří mj. zásobování vodou a odvádění odpadních vod kanalizačním potrubím, jiné odstraňování odpadů a obecné znečištění životního prostředí. Za pětinu (20 % neboli 4,8 mil. tun) nebezpečného odpadu byla odpovědná výroba a téměř desetina pak spadala na vrub veřejné správy a obrany, které vyprodukovaly více než 2,5 mil. tun nebezpečného odpadu.

Z hlediska typu odpadu tvořily stavební a demoliční odpady 40 % (9,6 mil. tun) z celkového nebezpečného odpadu, odpady ze zařízení na nakládání s odpady, z veřejných čistíren odpadních vod a z přípravy vody určené k lidské spotřebě a vody pro průmyslové použití to bylo dalších 28 % (6,7 mil. tun) a odpady z ropy a z kapalných paliv pak představovaly 6 % (1,4 mil. tun) nebezpečného odpadu.

Odpad je klasifikován jako nebezpečný, pokud obsahuje nebezpečné látky, a proto představuje riziko pro lidi a životní prostředí. Patří sem například obaly s nečistotami, baterie obsahující olovo, nikl nebo kadmium, brzdové kapaliny, tiskové barvy, lepidla a syntetické pryskyřice, zářivky, fotochemie nebo chlorované strojní, převodové a mazací oleje.

 bit.ly/3zbOBSh

Šestina mladých dospělých v EU ani nepracuje, ani nestuduje

V zemích EU nebyla v roce 2020 více než šestina mladých dospělých ve věku 20 až 34 let zaměstnána ani se systematicky nepřipravovala na budoucí povolání.

U příležitosti Světového dne dovedností mládeže vydal Eurostat v polovině července zprávu informující o změnách v účasti mladých dospělých na trhu práce, k nimž došlo v uplynulém kalendářním roce. Poslední výsledky průzkumu pracovních sil v EU ukazují, že trend klesajícího podílu mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se nevzdělávají, pozorovatelný od roku 2013 se v loňském roce opět proměnil v meziroční nárůst. Do uvedené kategorie se loni zařadilo 17,6 % osob ve věku 20 až 34 let, tedy o 1,2 p. b. více než v roce 2019. K nárůstu došlo u všech tří dílčích pětiletých věkových skupin: o 1,2 p. b. ve skupině 20–24 let (na hodnotu 15,7 %), o 1,4 p. b. ve skupině 25–29 let (18,6 %) a o 0,8 p. b. ve skupině 30–34 let (18,2 %). Odborníci z Eurostatu to dávají do souvislosti

s hospodářským poklesem v důsledku pandemie covidu-19.

Značné rozdíly panovaly mezi pohlavími. Zatímco z mladých žen ve věku 20 až 34 let nebylo zaměstnáno ani se nepřipravovalo na budoucí povolání 21,5 %, mezi muži byl zaznamenán podíl 13,8 %. Velké odlišnosti také vykazovaly jednotlivé členské státy EU. Mezi muži byl nejnižší podíl zaznamenán v České republice (5,6 %), mezi ženami pak v Nizozemsku (9,5 %). Naproti tomu nejvyšší hodnoty byly evidovány v Itálii, a to jak u mužů (24,0 %), tak i u žen (35,0 %).

 bit.ly/3BprTZ9

Ze zaměstnání na vlastní nohy

Na Novém Zélandu se počet samostatně výdělečně činných žen bez zaměstnanců v březnu 2021 meziročně zvýšil téměř o 14 %.

Nejnovější údaje (sezonně neočištěné) ze čtvrtletního průzkumu pracovních sil domácností z března 2021 ukázaly, že počet žen, které byly na Novém Zélandu samostatně výdělečně činné a nezaměstnávaly další osobu, se meziročně zvýšil o 17,5 tisíce, tedy o 14 % na celkových 143,3 tisíce. To se shodovalo s poklesem počtu žen v placeném zaměstnání.

Počet samostatně výdělečně činných mužů ve stejném období dosáhl 211,6 tisíce, což představuje nárůst o 3,5 %. Zde již není zřejmá souvislost s odchodem ze zaměstnaneckých míst, neboť i na zaměstnaneckých pozicích mužů mírně přibývalo.

V březnu 2021 na otázku, co si o své práci myslí, uvedlo 91,0 % všech samostatně výdělečně činných žen, že by rády dále pokračovaly v práci „samy na sebe“. Pouze 6,4 % uvedlo, že by raději pracovaly pro někoho jiného.

 bit.ly/3iwSYRs

Doprava z pohledu průmyslu

Výroba dopravních prostředků zaujímá v české ekonomice důležité místo. Pozice jednotlivých dílčích odvětví jsou však značně odlišné.

KAREL NOVOTNÝ
oddělení statistiky
průmyslu

Česká republika se nachází v srdci živé a pulzující Evropy, což předurčuje její význam pro tranzitní dopravu. Snad i proto nepřekvapí dlouhá tradice domácího průmyslu ve výrobě rozmanitého portfolia dopravních prostředků. Poslední století bylo ve znamení bouřlivých změn jak v životě občanů, tak v ekonomickém prostředí, a je tedy namístě otázka: v jakém stavu se dnes nachází dopravní průmysl?

AUTOMOBILOVÁ VELMOC

V dnešní době se nad významným podílem automobilové výroby na českém průmyslu, jehož kořeny sahají až k samotnému počátku automobilismu, pozastaví jen málokdo. Ostatně dvě ze šesti nejstarších existujících automobilek ve světě mají původ na území současné ČR. Automobilová výroba v posledním desetiletí zaznamenávala významný nárůst, který byl narušen až probíhající pandemií. I přes toto zbrzdění však pro nás čísla Sdružení automobilového průmyslu vyznívají poměrně lichotivě. Na celém světě se v roce 2020 vyrobilo 61,4 milionu osobních automobilů, z toho v Evropě 14,1 milionu a v České republice 1,2 milionu. V rámci EU nám patří třetí pozice za Německem (3,4 mil.) a Španělskem (1,7 mil.). Až na čtvrtou pozici se posunula Francie (0,9 mil.), kde došlo k meziročnímu poklesu produkce o 45,6 %. V tomto ohledu vypadá meziroční pokles naší domácí výroby o 19,2 % přece jen méně znepokojivě.

Bylo by liché se domnívat, že automobilový průmysl tvoří pouze samotní výrobci automobilů – z celkových tržeb v automobilovém odvětví za rok 2019 na ně připadá pouze 48,7 %. Významnou roli tak mají producenti automobilových dílů a český průmysl je v rámci Evropy jedním z předních dodavatelů sedadel, vřufkových systémů a dalších součástek.

DO JEDNÉ STOPY VJELA ELEKTRINA

Výroba jednostopých vozidel zažívá renesanci spojenou především s elektromobilitou. Tržby podniků vyrábějících motocykly (kam patří i elektrokola) a jejich příslušenství vzrostly mezi roky 2017 a 2019 o 279 % a tržby podniků zabývajících se výrobou jízdních kol (a vozíků pro invalidy) vzrostly o 44 %. Nástup pandemie v roce 2020 nárůst pouze zpomalil, nikoli zastavil. Nejvyšší podíl na tomto ojedinělém zvýšení výroby připadá právě na podniky vyrábějící elektrokola, která se těší nebývalé popularitě.

NA KOLEJÍCH STÁLE DRŽÍME KROK

S výrobou a údržbou železničních vozidel má český (potažmo československý) průmysl bohaté zkušenosti. Jeho zásluhou vznikl například celosvětově nejrozšířenější model tramvaje T3. Přestože současný rozsah tuzemské výroby je spíše stínem slavné minulosti, v evropském srovnání dosahuje nadprůměrných hodnot. V roce 2017 u nás toto odvětví zaměstnávalo

ČERVEN 2021

10,1 tisíce osob, tedy srovnatelné množství s výrazně lidnatějším Polskem (10,7 tis.), Itálií (10,3 tis.), Španělskem (11,6 tis.), Francií (13 tis.) a pouze o polovinu méně než v Německu (19,7 tis.). Avšak přidaná hodnota za sledované období představuje pouze třetinu španělské, resp. pouze čtvrtinu francouzské. Odvětví v ČR dosahuje v posledním desetiletí stabilních tržeb, které v roce 2020 zaznamenaly mírný růst.

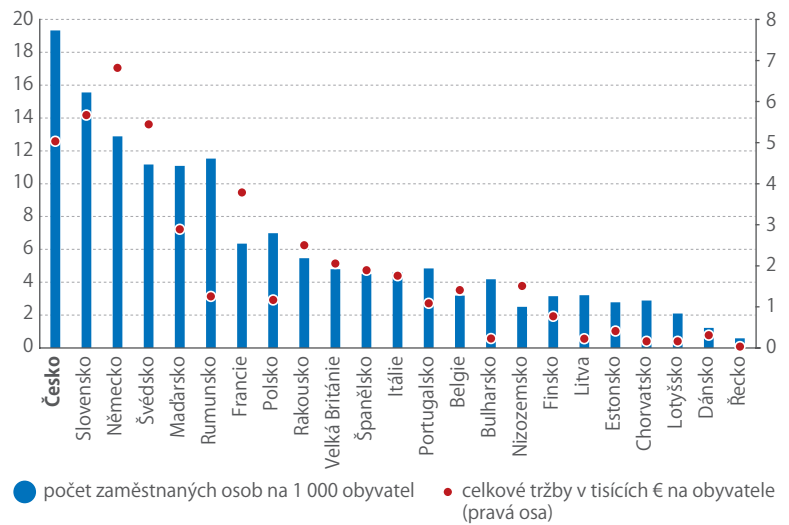
V LETECTVÍ JSME ZTRATILI VÝŠKU

Český letecký průmysl do jisté míry sdílí osud železnice. Objem výroby nedosahuje hodnot z období RVHP, kdy se na našem území vyráběl ve své době světově nejrozšířenější kluzák Blaník nebo (mimo oblast civilní dopravy) celosvětově nejrozšířenější cvičné proudové letadlo L39 Albatros. Avšak význam domácího leteckého průmyslu stále roste. Během let 2009–2019 vzrostl počet v tomto odvětví zaměstnaných osob o 42% a celkové tržby o 164%. Významnou roli sehrává výroba ultralehkých letadel, motorů, vrtulí a dalších komponentů. Letecký průmysl u nás v roce 2018 zaměstnával 9,2 tisíce osob. V mezivropském srovnání je to i s přihlédnutím k počtu obyvatel znatelně méně než v případě leteckých velmocí Francie (120 tis. k roku 2016) a Velké Británie (104 tis.), ale srovnatelné mnoho s Německem (82 tis.). Na druhé straně vzhledem k počtu obyvatel zaměstnává obor u nás znatelně více osob než například v Itálii (45,7 tis.), ve Španělsku (24,4 tis.), v Polsku (17,6 tis.) nebo v Rakousku (1,3 tis.).

NA VODĚ KLESÁME

Období, kdy Československo vládlo jednou z největších flotil mezi vnitrozemskými státy, je pouhou minulostí. Ostatně sucha, která udeřila v posledních letech, jako by pomyslně korespondovala se stavem výroby lodí a člunů na našem území. Mezi

VÝROBA DOPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ (NACE 29, 30) VZTAŽENÁ NA POČET OBYVATEL (2018)

Zdroj: ČSÚ

roky 2009–2019 poklesl počet zaměstnávaných osob v tomto odvětví na 59% a celkové tržby na 71,6%. Celkově zde k roku 2018 pracovalo jen 355 osob. Toto číslo je v mezivropském srovnání nízké a podobné s Maďarskem (317) či Rakouskem (314).

NOVÉ VÝZVY

Výroba dopravních prostředků na našem území urazila dlouhou cestu a její význam má celosvětový přesah i dlouholetou tradici. Odolala světovým válkám i změnám v politickém a ekonomickém prostředí a připravuje se na nové výzvy – ať se jedná například o začínající elektrizaci v automobilovém průmyslu, nebo o spolupráci na vesmírných projektech.

ČERVENEC 2021

+7,0%

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v červenci 2021 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně vzrostla o 7,0%. Po vyloučení sezonních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 2,1%.

+5,5%

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně vzrostly o 5,5%, bez očištění o 3,1%. Neочиštěné tržby za nepotravinářské zboží a PHM vzrostly, naopak za potraviny klesly.

+0,5%

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v červenci reálně meziročně vzrostla o 0,5%. Meziměsíčně se snížila o 2,6%. Produkce v pozemním stavitelství meziročně klesla o 2,2%, v inženýrském stavitelství vzrostla o 6,8%.

+11,7%

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů meziročně vzrostly o 11,7%, bez očištění o 8,8%. K nejvyššímu meziročnímu růstu neočištěných tržeb došlo v sekci administrativní a podporné činnosti.

+13,0%

CESTOVNÍ RUCH

V červenci došlo k meziročnímu zvýšení návštěvnosti hotelů vyjádřené příjezdy hostů o 13,0%. Počet přenocování se zvýšil o 14,5%.

Ubytovací platformy na cestě k rovnováze

Systém sdíleného ubytování prostřednictvím internetových platform vstoupil na trh cestovního ruchu poměrně agresivně. Současná situace by se však mohla stát začátkem směřování ke zdravé přiměřenosti a udržitelnosti.

ZDENĚK LEJSEK

oddělení statistiky cestovního ruchu

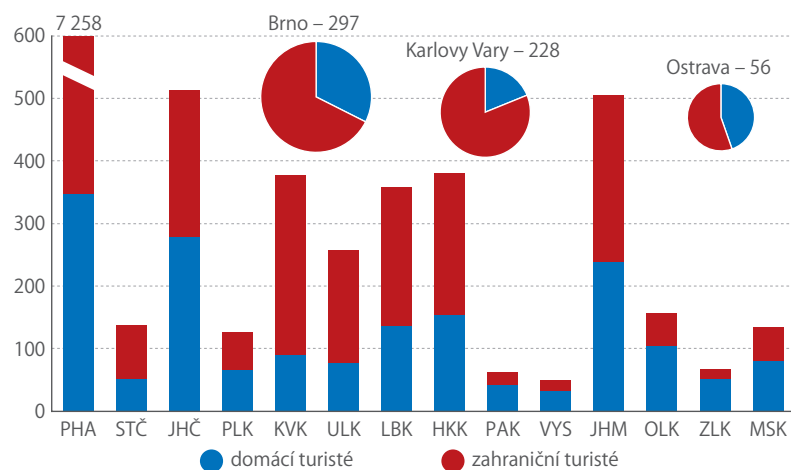
V roce 2019 strávili hosté v rámci Evropské unie více než 554 milionů nocí v ubytování rezervovaném prostřednictvím internetových portálů Airbnb, Booking, Expedia Group nebo Tripadvisor. To znamená, že každý den v průměru spalo na lůžkách rezervovaných prostřednictvím jedné z těchto čtyř platform přibližně 1,5 milionu hostů. Počet nocí strávených ve sdíleném ubytování přitom vzrostl před pandemií koronaviru mezi lety 2018 a 2019 o 14 %, zatímco v tradičních hotelech jen o 2 %.

Data jsou výsledkem spolupráce Eurostatu se zástupci čtyř zmíněných mezinárodních online rezervačních portálů. Na základě vzájemné dohody bude docházet k historicky prvnímu ucelenému sběru, resp. předávání statistických dat návštěvnosti od těchto poskytovatelů v různě podrobném věcném, časovém a geografickém členění. Údaje budou následně poskytovány národním statistickým úřadům členských zemí EU.

NEJOBLÍBENĚJŠÍ DESTINACE

Mezi pět nejoblíbenějších cílových zemí patřily předloni Španělsko (112 milionů nocí), Francie (109 milionů), Itálie (83 milionů), Německo (40 milionů) a Portugalsko (33 milionů). V nich pak vynikaly městské aglomerace Paříž (15,1 milionu), Barcelona (11,3 milionu), Řím (10,4 milionu), Lisabon (10,5 milionu) a Madrid (8,3 milionu).

POČET PŘENOCOVÁNÍ PROSTŘEDNICTVÍM ONLINE REZERVAČNÍCH PLATFORM V ČESKU (tis., 2019)

Zdroj: Eurostat (Airbnb, Booking, Expedia, Tripadvisor)

Na 20 nejoblíbenějších regionů NUTS 2 v EU připadá téměř polovina (48 %) z celkového počtu přenocování hostů rezervovaných prostřednictvím čtyř platform. Většina z těchto regionů se nachází opět ve Španělsku (6 regionů), ve Francii (5) a v Itálii (5), dále se jednalo o dva regiony v Portugalsku, jeden v Chorvatsku a jeden v Maďarsku. V každém ze tří nejoblíbenějších regionů si hosté v roce 2019 rezervovali více než 20 milionů nocí: Španělsko – Andalusie (26 milionů), Chorvatsko – Jaderské pobřeží (25 milionů) a Španělsko – Katalánie (21 milionů). V roce 2019 představovaly tyto tři regiony 13 % z celkového počtu nocí rezervovaných prostřednictvím platform.

V ČESKU HRAJE PRIM PRAHA

V České republice bylo v roce 2019 prostřednictvím portálů Airbnb, Booking, Expedia Group nebo Tripadvisor uskutečněno téměř 10,4 milionu přenocování. Zhruba 83 % z toho připadlo na nerezidenty, zbylou jednu šestinu představovalo ubytování Čechů.

Dominantní postavení si v tomto typu ubytování drží Praha (7,3 mil. nocí) s podílem 70 % z celkového počtu. V případě zahraničních hostů se dokonce 4 z 5 nocí zajištěných přes platformy týkaly ubytování v Praze, u rezidentů to pak byl jen každý pátý noceh.

Z časového hlediska byla neúspěšnější hlavní turistická sezona. Nejvíce nocí připadlo na srpen (12,7 %)

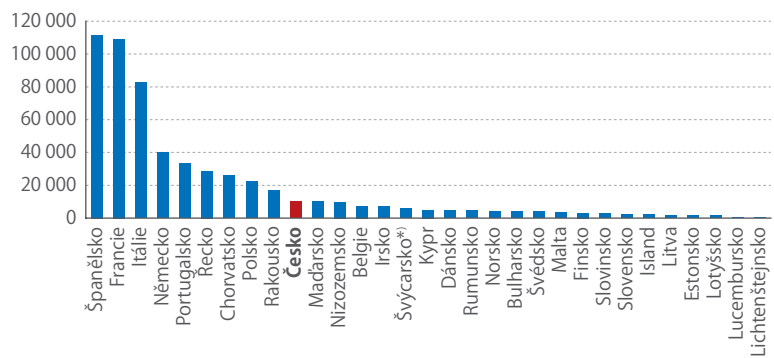

a červenec (12,5 %), naopak nejméně hostů přijelo v lednu (5,4 %) a listopadu (5,6 %). Míra letní koncentrace byla vyšší u domácích turistů, počty přenocování zahraničních návštěvníků měly během roku vyrovnější rozložení.

ZMĚNY VYVOLANÉ COVIDEM-19

Epidemie koronaviru přinesla do odvětví cestovního ruchu v posledních dvou letech citelné ztráty. Výjimkou nezůstal ani segment zprostředkovatelských platforem a krátkodobého (často sdíleného) ubytování. Dramaticky poklesl počet rezervací hlavně zahraničních návštěvníků, především kvůli často se měnícím podmínkám při překročení hranic. Řada subjektů, které spravovaly krátkodobé pronájmy, se rozhodla s podnikáním v turismu skončit. Velká část

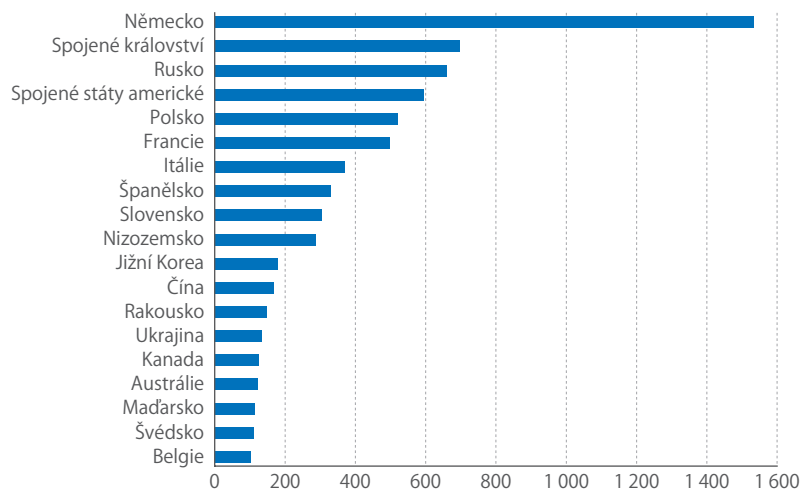
POČET PŘENOCOVÁNÍ PROSTŘEDNICTVÍM ONLINE REZERVAČNÍCH PLATFORM V EVROPSKÝCH ZEMÍCH (tis., 2019)

Pozn.)* Údaje za rok 2018

Zdroj: Eurostat (Airbnb, Booking, Expedia, Tripadvisor)

POČET PŘENOCOVÁNÍ ZAHRAIČNÍCH TURISTŮ Z VYBRANÝCH ZEMÍ V ČESKU PROSTŘEDNICTVÍM ONLINE REZERVAČNÍCH PLATFORM (tis., 2019)

Zdroj: Eurostat (Airbnb, Booking, Expedia, Tripadvisor)

bytů či apartmánů se začala nabízet k pronájmu na delší období. V Praze je nyní podle posledních odhadů využíváno jen 15–25 % z celkové kapacity, která ještě v létě 2020 sloužila krátkodobým turistickým pobytům.

Mění se rovněž trendy ve využívání cestovatelských pronájmů. Zatímco dříve služby ubytovacích platforem využívaly spíše menší skupiny a páry, v současné době mají výrazný zájem o tento typ ubytování také rodiny. Nemalou část klientely mohou do budoucna tvořit i pronájmy osob na pracovních stážích, vysokoškolských studentů nebo osob, kterým to umožňuje práci v režimu home office a chtějí v dané turistické lokalitě trávit více týdnů či měsíců.

Budou-li včas zavedeny vhodné zákonné nástroje pro regulaci a fungování těchto forem ekonomiky, mohla by pandemie být i začátkem nové cesty k nastolení rovnováhy mezi rezidenty a návštěvníky – cesty k myšlence zdravé přiměřenosti a udržitelnosti cestovního ruchu.

SRPEN 2021

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů se snížila, zatímco důvěra spotřebitelů se meziměsíčně zvýšila. Souhrnný indikátor důvěry klesl na hodnotu 98,6. Meziročně je ovšem vyšší.

-1,1 bodu

-1,6 bodu

PRŮMYSL

V průmyslu se důvěra podnikatelů meziměsíčně podruhé v řadě snížila. Indikátor důvěry poklesl o 1,6 bodu na hodnotu 97,1. Oproti srpnu 2020 je ale důvěra v průmyslu vyšší.

+2,4 bodu

STAVEBNICTVÍ

V odvětví stavebnictví se důvěra podnikatelů zvýšila. Indikátor důvěry oproti červenci vzrostl o 2,4 bodu na hodnotu 116,4. Meziročně je důvěra ve stavebnictví také vyšší.

-2,3 bodu

OBCHOD

Důvěra podnikatelů v odvětví obchodu se snížila. Indikátor důvěry poklesl o 2,3 bodu na hodnotu 102,4. V meziročním srovnání je ale důvěra v obchodu vyšší.

-3,4 bodu

SLUŽBY

Důvěra ve vybraných odvětvích služeb se meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 3,4 bodu na hodnotu 94,2. Ve srovnání se srpnem loňského roku je ale důvěra ve službách vyšší.

+4,1 bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů se v srpnu zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 4,1 bodu na hodnotu 106,0. V meziročním srovnání je důvěra spotřebitelů také vyšší.

Propad spotřeby pokračoval

Omezení provozu ve službách a obchodě mělo silný vliv na spotřebu domácností v EU.

KAROLÍNA ZÁBOJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Evropské ekonomiky loni silně ovlivnila opatření, která vlády zaváděly pro zpomalení a zastavení šíření koronaviru. Nejviditelnější formou těchto opatření bylo omezení provozu ve službách a části maloobchodu. Následný propad spotřeby domácností se stal jedním z hlavních důvodů poklesu HDP v ČR i v zahraničí. Celkem loni klesla spotřeba domácností v EU o 7,4%, přičemž HDP klesl o 6,0%. Meziročně nižší byla spotřeba domácností ve všech čtvrtletích roku. Nejhlubšího poklesu dosáhla spotřeba ve 2. čtvrtletí, ale ani letní rozvolnění nestačilo k návratu na úroveň předchozího roku.

PROPAD SPOTŘEBY SLUŽEB

Dostupná data ukazují, že ze sledovaných segmentů byla

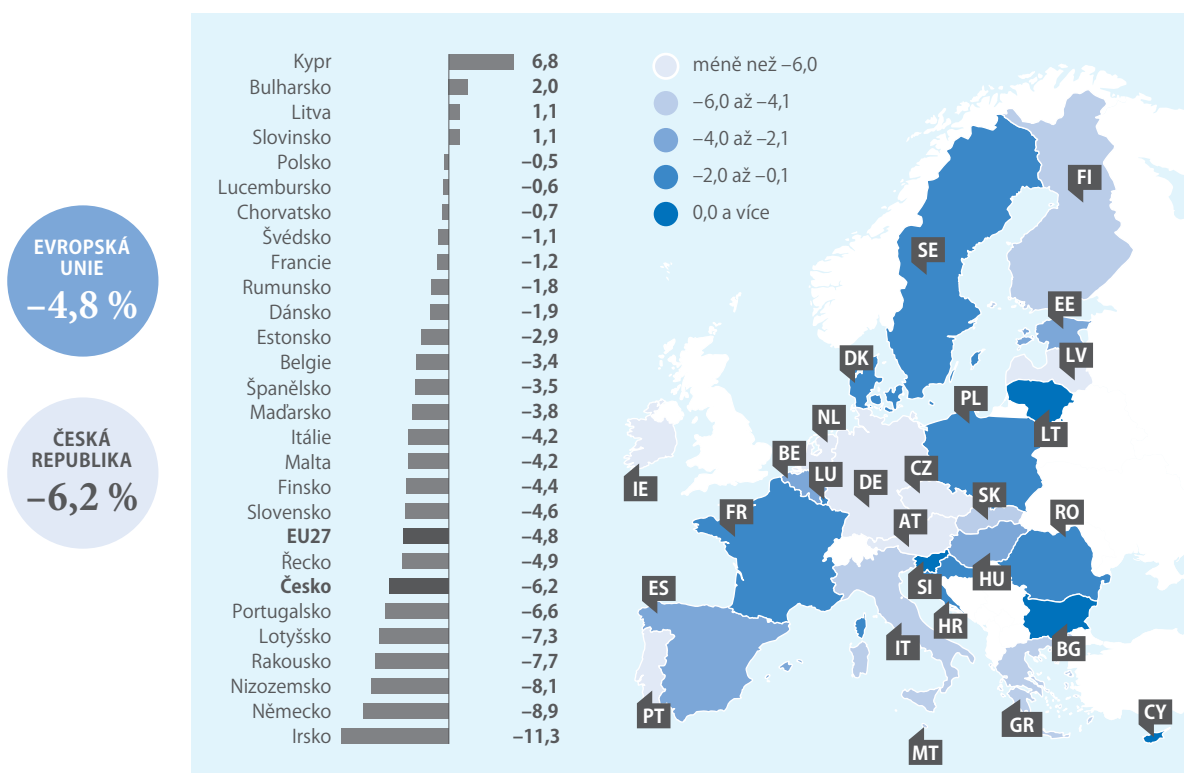
nejméně zasažena spotřeba netrvanlivého zboží. Právě sem spadá většina zboží, jehož prodej nebyl omezen – potraviny, farmaceutické potřeby a podobně. Naopak hluboký propad přetrvával u služeb, u nichž se často nedají nalézt alternativní prodejní kanály nevyžadující osobní kontakt, silný pokles byl rovněž patrný u zboží střednědobé spotřeby, jako jsou oděvy a obuv, sportovní potřeby, některá elektronika a podobně.

V prvním čtvrtletí 2021 se spotřeba domácností v EU snížila meziročně o 4,8% a ve srovnání se čtvrtým kvartálem 2020 o 1,8%. Co se týká jednotlivých zemí, meziročního růstu spotřeby domácností v prvním čtvrtletí dosáhly čtyři – Kypr (6,8%), Bulharsko (2,0%), Litva (1,1%)

a Slovinsko (shodně 1,1%). Ve většině států EU ale byla spotřeba meziročně nižší – k nejhlubšímu propadu došlo v Irsku (-11,3%), v Německu (-8,9%) a v Nizozemsku (-8,1%). Česko s hodnotou -6,2% patřilo ke skupině zemí s větším poklesem.

Mezičtvrtletní vývoj ukazoval na pozitivnější trend: ve 12 zemích se spotřeba domácností oproti čtvrtému čtvrtletí zvedla, nejvíce ve Slovinsku (11,1%), na Kypru (9,7%) a v Rumunsku (2,7%). Vývoj ale závisel na epidemické situaci. Většina zemí musela zpříšňovat nebo udržovat omezení, a tak spotřeba dál klesala. Největší mezičtvrtletní pokles byl zaznamenán v Irsku, v Německu (shodně -5,4%) a v Dánsku (-4,4%).

SPOTŘEBA DOMÁCNOSTÍ V EU V 1. ČTVRTLETÍ 2021 (meziroční změna v %, sezonně a kalendářně očištěno)

Zdroj: Eurostat

Na nová volební pravidla jsme připraveni

S první místopředsdkyní ČSÚ Evou Krumpovou jsme hovořili o úloze úřadu při organizaci voleb a o tom, jak je zajištěna správnost a bezpečnost dat při zpracování volebních výsledků.

**JAN
CIESLAR**
tiskový mluvčí ČSÚ

ČSÚ se od roku 1990 podílel na organizaci všech voleb. Jaká je ve volebním procesu jeho hlavní role?

Role Českého statistického úřadu je ve volebním procesu zásadní, v centrále ČSÚ se sbíhají volební výsledky ze všech téměř patnácti tisíc volebních okrsků a úřad provádí jejich konečnou sumarizaci a přepočítání na mandáty jednotlivým volebním stranám. Nutno říci, že v tom máme letité zkušenosti již od prvních svobodných voleb v roce 1990 a systém zpracování volebních výsledků se snažíme stále zdokonalovat. Vycházíme přitom vždy z aktuální podoby příslušného zákona a musíme pochopitelně reagovat na jeho případné úpravy. Důležitým úkolem ČSÚ je i školení okrskových volebních komisí, jejichž role je v našem volebním systému nezastupitelná, protože zaručují politickou a občanskou kontrolu voleb.

Teprve nedávno se změnila volební pravidla, která se projeví v odlišném přepočtu mandátů či v tzv. uzavírací klauzuli pro volební koalice.

Jak se s touto poměrně rychlou změnou pravidel ČSÚ vyrovnal? Jste na volby připraveni?

ČSÚ poskytoval součinnost již v průběhu příprav zákona při modelování výsledků voleb s využitím dat z předchozích let. Bylo nutné průběžně sledovat vývoj návrhů při projednávání změn Parlamentem a analyzovat jejich dopady do systému zpracování výsledků voleb v ČSÚ. Na úpravy volebního zákona jsme museli reagovat velmi rychle. Znamenalo to implementovat nový systém přepočtu hlasů na mandáty do centrálního programového zpracování, do prezentačního systému volby.cz i do metodických materiálů sloužících k informování veřejnosti a jako podpora k zodpovídání dotazů. Každopádně jsme v tomto ohledu připraveni.

Jak dlouho vlastně trvá volby připravit?

Příprava na nové volby začíná bezprostředně po skončení voleb předchozích. V posledních letech je to dáno i tím, že se volby celostátního významu konají každý rok. Vzpomeňme loňské volby do krajských zastupitelstev, předloňské volby do Evropského parlamentu či ještě dřívější volby do zastupitelstev obcí. V příštím roce to budou opět volby do zastupitelstev obcí spojené s volbou do třetiny Senátu a v roce 2023 nás čekají volby nového prezidenta republiky. Do příprav voleb je zapojen takřka celý úřad, počínaje lidmi přímo ve volebních týmech, kteří připravují metodiku, výpočetní techniku, programové vybavení, školení pracovníků, organizační a personální zabezpečení, a konče těmi, kteří se starají o materiální zabezpečení a logistiku. V průběhu roku se navíc několikrát konají tzv. malé volby, v nichž se volí nová zastupitelstva obcí tam, kde došlo k poklesu předepsaného počtu zastupitelů, nebo se zastupitelstva rozpadla. Takové proběhnou například 18. září, tedy jen několik málo týdnů před sněmovními volbami.

»
Naši rolí je být nezávislý a nestranný zpracovatel volebních výsledků a toho se také striktně držíme.

Dotknou se nadcházejících sněmovních voleb nějak opatření proti šíření nemoci covid-19?

V polovině srpna byl vydán ve Sbírce zákonů zákon o zvláštních způsobech hlasování ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2021. Ten umožní hlasovat i osobám, které jsou v nařízené izolaci či karanténě z důvodu onemocnění covid-19. Zvláštní způsoby hlasování se použijí, bude-li 15. září 2021 trvat stav pandemické pohotovosti nebo nouzový stav. Z toho vyplývá, že ČSÚ musí být připraven i na variantu, že zákon bude aktivován. Zkušenosti s tím máme z loňských krajských a senátních voleb, a máme tedy připravené potřebné scénáře a hygienické prostředky i ochranné pomůcky.

Základním kamenem pro sčítání hlasů jsou volební komise. Pomáhá ČSÚ s jejich přípravou a mohou si členové komisí nějak ověřit své znalosti?

Informovanost a erudici členů okrskových volebních komisí se neustále snažíme zvyšovat tak, aby byl každý hlas započítán opravdu správně, v souladu se zákony. Vytváříme a zdokonalujeme příslušnou metodiku a provádíme i školení okrskových volebních komisí. Letos jsme ve spolupráci s Ministerstvem vnitra připravili nové videopořady, které jsou využívány jak při školení, tak je možné si je opětovně pustit v pohodlí doma, pokud si členové komisí nejsou například v něčem jistí. Dále jsou vytvořeny prezentace a příklady vyhodnocení hlasovacího lístku. Novinkou pro letošní rok je možnost ověřit si po absolvování školení znalosti prostřednictvím online testu, který zájemci najdou na našich webových stránkách volby.cz.

Jak vlastně probíhá samotné přebírání dat od volebních komisí? A mohou si jejich členové ověřit, zda se s výsledky během přenosu a při dalším zpracování neudálo něco nesprávného?

Pro přejímku je vytvořeno celkem 506 přebíracích míst ČSÚ u pověřených obecních úřadů a úřadů městských částí či obvodů a jedno přebírací místo na Ministerstvu zahraničí pro hlasy z ciziny. Určený člen okrskové volební komise v zapečetěné obálce předává na přebírací místo zkontrolovaný a všemi členy volební komise podepsaný zápis o průběhu a výsledku hlasování včetně všech požadovaných příloh. Pracovníci ČSÚ provedou kontrolu úplnosti podkladů a logických vazeb mezi údaji. Poté vloží data do systému a komisi vydají písemný doklad potvrzující, že výsledek hlasování byl do dalšího zpracování bezchybně převzat, a předají komisi také opis uložených dat. Členové komise si tak mohou ověřit, že údaje, které ČSÚ převzal, souhlasí s údaji v zápisu. Poté jsou data z okrsku v zabezpečené elektronické podobě odeslána do centra ČSÚ a uložena do databáze. Okrskové výsledky jsou průběžně zpřístupňovány na internetové adrese volby.cz a zde je opět možnost kontroly, že data převzatá od okrskové volební komise souhlasí s daty uvedenými na webových stránkách.

Ing. Bc. Eva Krumpová

S jakou časovou prodlevou jsou výsledky zveřejňovány na webu volby.cz?

Výsledky hlasování jsou zveřejňovány po provedení logických kontrol téměř bezprostředně po odevzdání okrskovou volební komisí.

Víte, kdy můžeme očekávat zveřejnění konečných výsledků?

Z čistě formálního hlediska výsledky voleb schvaluje na svém jednání Státní volební komise a následně jsou zveřejněny ve Sbírce zákonů. To asi ale ode mne slyšet nechcete. ČSÚ v otázce očekávání volebních výsledků žádné predikce nedělá. Rozumím tomu, že pro média je atraktivní zejména rychlost, nicméně zpracování volebních výsledků nejsou dostihy. Podstatná je pro nás kvalita zpracování a dodržení příslušných metodických a zákonných pravidel. Voliči rozhodují o osudu naší země na další čtyři roky a je důležité, aby akt jejich vůle byl zpracován se všemi náležitostmi a veškerou odpovědností a vážností. Na nějaké minutě či hodině tak skutečně nezáleží. Každopádně za běžných okolností a podle zkušeností z předchozích let bývají výsledky sněmovních voleb známy většinou v brzkých večerních hodinách v den ukončení hlasování. Neznámou je ale samozřejmě například epidemická situace v říjnu, která může někde zpracování výsledků zpomalit, či míra zájmu samotných voličů.

Volební web ukazující průběžné a následně i konečné volební výsledky je veřejnosti považován již za něco samozřejmého. Je tomu skutečně tak, nebo jde spíše o službu navíc?

Žádný ze zákonů neurčuje ani nám nenařizuje okamžité zveřejnění výsledků do úrovně jednotlivých okrsků tak, jak jsou uživatelé nyní zvyklí. Nicméně jsem velmi ráda, že tuto službu můžeme a umíme poskytnout. Jedná se totiž o jednu z možností okamžité kontroly, že data, která nám jsou předána, jsou přesně ta, jež vstupují do výpočtu pro získání poslaneckého mandátu. A výsledky

jsou tak velmi rychle dostupné a zároveň transparentní a ověřitelné.

Znamená případná nedostupnost volebního webu ohrožení zpracování volebních výsledků?

Prezentace volebních výsledků a zpracování výsledků voleb jsou dva naprosto oddělené procesy a případná nedostupnost webové prezentace neovlivní volební proces, tedy ani zpracování výsledků hlasování. Pro případnou nedostupnost máme připravena náhradní řešení. V souvislosti s tím mohu zmínit, že v posledních letech ČSÚ nabízí online specializované volební datové přístupy médiím, která je pak používají pro vlastní, často velmi zdařilé prezentace volebních výsledků, a jsou tak jedním z hlavních kanálů informujících veřejnost o průběžných výsledcích voleb.

Jaké kroky ČSÚ činí pro zajištění bezpečnosti voleb?

Kroků, které ČSÚ dělá jak v rámci příprav, tak během realizace voleb pro zajištění bezpečnosti, je mnoho. Odrážejí se například v již zmiňovaných školeních okrskových volebních komisí a personálním zajištění na úrovni naší centrály. Týkají se ale i průběžné modernizace našeho vybavení i aktualizace systémů pro zpracování volebních výsledků. Je potřeba zdůraznit, že ČSÚ je jen jedním z aktérů volebního procesu a jeho role je zejména ve zpracování výsledků voleb. Samozřejmostí je pro nás proto součinnost a spolupráce s dalšími institucemi, jako jsou Ministerstvo vnitra, Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost a mnoho dalších.

Zabývá se Český statistický úřad nějak volebními průzkumy?

Ne. Český statistický úřad žádné volební průzkumy neprovádí a ani mu to nepřísluší. Nikdo si tedy u nás jakýkoliv předvolební průzkum nemůže objednat a ani žádný takový z naší vůle nevzniká. Naší rolí je být nezávislý a nestranný zpracovatel volebních výsledků a toho se také striktně držíme.

Absolvovala Provozně ekonomickou fakultu České zemědělské univerzity v Praze a následně pracovala jako vedoucí oddělení pro rozvoj a projektovou činnost na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. V ČSÚ působila v letech 1997 až 2011 v oblasti statistiky výdajů na životní prostředí. Zastávala také pozici vedoucí oddělení evropských fondů. Podílela se rovněž na řadě projektů jak ze strukturálních fondů, tak Eurostatu. Místopředsedkyní Českého statistického úřadu je od srpna 2017.

Zpráva o soběstačnosti seniorů

Potíže při vstávání ze židle nebo z postele pociťuje 30 % osob ve věku 65 a více let a 6 % z nich není schopno se samostatně vykoupat či osprchovat.

MARKÉTA PIŠTOROVÁ
odbor statistik
rozvoje společnosti

Zdravotní stav, zejména u starších lidí, lze popsat buď pomocí různých diagnóz, nebo také podle toho, zda a do jaké míry vedou zdravotní problémy k omezení soběstačnosti. To se posuzuje na základě zvládnání pěti základních denních činností (activities of daily living – ADL): najít se, obléknout se, vstát z postele, použít toaletu a vykoupat se či se osprchovat. Vedle toho existuje skupina tzv. instrumentálních všedních činností (instrumental activities of daily living – IADL), která zahrnuje sedm schopností: připravit jídlo, nakupovat, vykonávat lehké domácí práce, vykonávat těžké domácí práce, užívat léky, telefonovat, nakládat s penězi. Zatímco omezení v některých instrumentálních všedních činnostech (IADL) vede ke zhoršení kvality života seniora, omezení v základních aktivitách denního života (ADL) může vyžadovat potřebu každodenní péče druhé osoby.

Odpovědi na míru obtíží při zvládnání základních i instrumentálních všedních činností byly zjišťovány v Evropském šetření o zdraví EHIS 2019. Před interpretací výsledků je nutné upozornit, že šetření se týkalo pouze osob žijících v soukromých domácnostech, tedy nikoliv osob žijících např. v domovech pro seniory.

ZÁKLADNÍ DENNÍ ČINNOSTI

Dvě třetiny osob starších 65 let uvedly, že nemají žádné potíže při vykonávání základních denních činností (ADL), a v tomto ohledu jsou tedy zcela nezávislé. Čtvrtina uvedla „určité potíže“ při zvládnání základních denních činností a zbylých 8 % pociťovalo velké potíže alespoň u jedné z pěti základních činností péče o vlastní osobu, nebo alespoň jednu z uvedených činností nezvládaly bez pomoci vůbec. Absolutně se jedná o více než 170 tisíc osob, které mají v oblasti ADL výrazně omezenou soběstačnost.

Míra obtíží se stejně tak jako výskyt zdravotních problémů zvyšuje s věkem. Zatímco ve věku 65–74 let mělo určité potíže s ADL 19 % a velké potíže 3 %

osob, u seniorů ve věku 75 a více let mělo určité potíže již 36 % a velké potíže 17 % osob. Velké potíže při zvládnání ADL (včetně neschopnosti vykonávat ADL vůbec) se týkaly shodně 3 % mužů a 3 % žen ve věku 65–74 let a 13 % mužů a 19 % žen ve věku 75 a více let. To je dáno zejména tím, že ženy se dožívají vyššího věku, takže podíl těch nejstarších vůči ostatním věkovým skupinám je mezi ženami výrazně vyšší než v případě mužů. A míra obtíží s věkem narůstá.

Z výše jmenovaných pěti základních ADL měli lidé nejčastěji potíže se vstáváním z postele / ze židle, s nímž se potýkalo téměř 30 % osob ve věku 65 a více let a 46 % osob v kategorii 75+. Naopak nejsnadnějším úkolem bylo najít se. V této činnosti uvedlo potíže 7 % všech seniorů a 13 % osob ve věku 75 a více let.

Jako činnost, kterou senioři bez pomoci vůbec nezvládají nebo s ní mají velké potíže, byla nejčastěji označována koupel, respektive sprchování. Uvedlo ji 6 % respondentů.

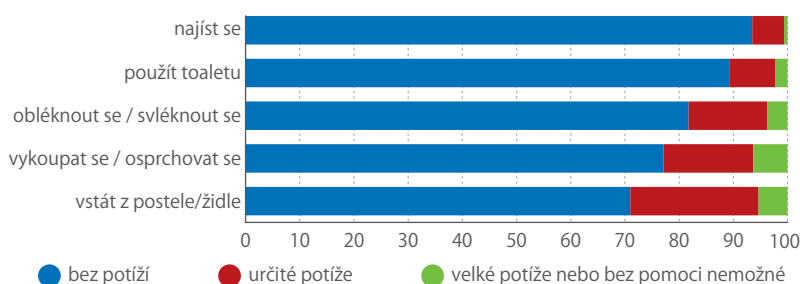
Ze všech osob, pro které je obtížná alespoň nějaká ADL, využívalo 53 % při zvládnání běžných činností péče o vlastní osobu pomoc či pomůcky. Ze seniorů, kteří mají velké potíže s vykonáváním alespoň jedné z pěti základních ADL, nebo alespoň jednu z těchto činností vůbec nezvládají, využívá pomoc téměř 90 %. Více pomoci by uvítalo 40 % z těch, kteří už nějakou pomoc využívají, a 15 % ze všech, kteří mají alespoň určité potíže s ADL, ale pomoc doposud nevyužívali.

INSTRUMENTÁLNÍ VŠEDNÍ ČINNOSTI

Jak již bylo řečeno, kromě omezení v základních činnostech péče o vlastní osobu (ADL) byly zjišťovány i potíže s tzv. instrumentálními všedními činnostmi (IADL), které souvisejí s udržováním chodu domácnosti a samostatným hospodařením. V této oblasti nemělo žádné potíže pouze 37 % osob ve věku 65 a více let, 33 % se potýkalo s určitými potížemi a 30 % (více než 620 tisíc osob) mělo velké potíže s alespoň jednou ze sedmi výše jmenovaných IADL, nebo alespoň jednu z daných činností bez pomoci vůbec nezvládaly.

I zde je pochopitelně se zvyšujícím se věkem zastoupení seniorů s potížemi vyšší. Ve věku 75 a více let měl velké potíže s alespoň jednou ze sedmi IADL téměř každý druhý. Vysoká míra obtíží se vyskytuje zejména u vykonávání těžkých domácích prací, jako je např. mytí oken či vysávání. Velké potíže s výkonem náročnějších domácích prací (včetně případů, kdy danou činnost člověk bez pomoci nezvládne vůbec) má 29 % osob ve věku 65 a více let. Druhý největší

OSOBY VE VĚKU 65 A VÍCE LET PODLE POTÍŽÍ S ADL (%)

Zdroj: EHIS 2019, ÚZIS ČR ve spolupráci s ČSÚ

problém představuje nakupování, které činí velké potíže 11 % osob ve stejné věkové skupině.

Ze všech osob ve věku 65+, které mají alespoň nějaké potíže s IADL, využívala pro jejich zvládnání více než čtvrtina pomoc či pomůcky. Ze všech, kteří mají velké potíže s vykonáváním alespoň jedné ze sedmi IADL, nebo alespoň jednu z těchto činností vůbec nezvládají, pomoc využívá téměř 45 %. Více pomoci uvítalo 40 % z těch, kteří už nějakou pomoc využívají, a 8 % z těch, kteří mají alespoň určité potíže s IADL, ale pomoc doposud nevyužívali.

ČESKO JE NA PRŮMĚRU EU

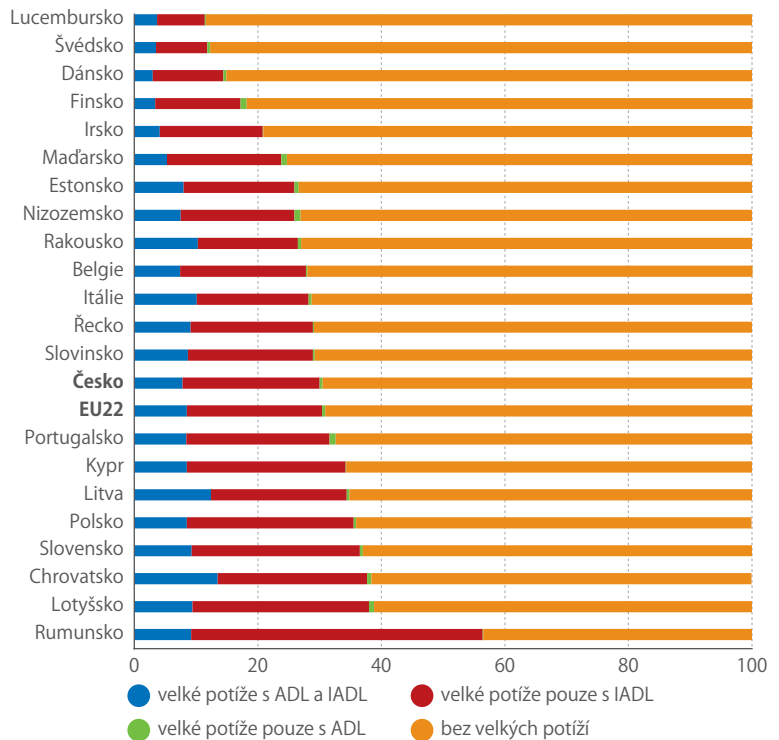
Předběžná data Eurostatu ukazují podíly osob s obtížemi při zvládnání ADL a IADL v jednotlivých státech EU. Průměr 22 evropských zemí, za něž jsou data dostupná, ukazuje, že téměř 70 % osob ve věku 65 a více let zvládá ADL a IADL bez velkých obtíží, 22 % má velké potíže při zvládnání pouze v oblasti instrumentálních činností (IADL) a méně než 9 % má velké potíže jak při vykonávání ADL, tak IADL. Zanedbatelný podíl (méně než 1 %) představují osoby, které mají potíže pouze s péčí o vlastní osobu (ADL). Údaje z Česka v roce 2019 byly zhruba na úrovni tohoto předběžného evropského průměru.

Mezi jednotlivými státy Evropy ale existují výrazné rozdíly. Zatímco v Lucembursku, Švédsku a Dánsku má velké potíže při zvládnání ADL nebo IADL méně než 15 % osob ve věku 65+, na opačné straně spektra nalezneme např. Rumunsko s 57% podílem. Vzhledem k tomu, že Evropské výběrové šetření o zdraví

ADL = activities of daily living
(činnosti péče o vlastní osobu)

IADL = instrumental activities of daily living
(činnosti péče o domácnost)

OSOBY VE VĚKU 65 A VÍCE LET PODLE POTÍŽÍ S ADL A IADL (%)

Zdroj: Eurostat

se týkalo pouze osob v soukromých domácnostech, srovnání jednotlivých zemí odráží do jisté míry spíše skutečnost, nakolik jsou v nich rozšířena pobytová zařízení sociální péče a služby domácí péče, než rozdíly ve zdravotním stavu, respektive soběstačnosti. Ze všech osob ve věku 65+, které mají velké potíže se zvládnáním ADL nebo IADL, jich v Rumunsku využívalo služeb domácí péče méně než 5 %, zatímco v Lucembursku 35 % a v Dánsku dokonce 52 %. V Česku se jednalo o 16% podíl.

Webová prezentace ČSÚ

Hledáte statistické informace?
Navštivte sekci Statistiky
nebo Katalog produktů.

czso.cz/statistiky

czso.cz/statistics

czso.cz/katalog-produktu

czso.cz/catalogue-of-products

10 mil.

zobrazení stránek
za rok

[www.](http://www.czso.cz)

3 mil.

návštěv
za rok

Prvorepublikoví milionáři

Čeští milionáři měli v roce 1919 majetek v průměrné hodnotě 3,7 milionu korun. Základ jejich bohatství spočíval v průmyslovém podnikání a ve vlastnictví zemědělské a lesní půdy.

**PAVEL
HORTIG**

oddělení
marketingu a PR

Přehled o majetku obyvatel dvaceti vybraných obvodů finanční správy publikoval Státní úřad statistický (SÚS) v roce 1928 v časopise Zprávy Státního úřadu statistického Republiky československé. Článek nazvaný „Majetek zjištěný ve dvaceti berních správách při uložení dávky z majetku“ přináší informace například o movitých občanech Opavy, Českých Budějovic, Slaného, Českého Brodu, Karlína, Hodonína, Přerova, Prostějova a Krnova.

Údaje poskytly berní úřady, které pro SÚS vyplnily zvláštní statistické výkazy, a to na základě daňových přiznání, jež museli povinně poskytnout všichni občané Československa. Tuto povinnost jim uložil zákon č. 309 z roku 1920, kterým byla zavedena jednorázová dávka z majetku a z přírůstku majetku. Statistici získali mimořádnou možnost nahlédnout do majetkových poměrů obyvatel nové republiky. „Zákon poskytl vítanou příležitost k pokusu zjistit majetek na základě přiznání, které podle paragrafu 36 byl povinen podat každý přednosta domácnosti za sebe a členy své domácnosti,“ pochvalovali si ve zmiňovaném článku s tím, že do konce roku 1927 získal SÚS od finančních úřadů zhruba 3,25 milionu výkazů.

MNOHO DAT A MÁLO ÚŘEDNÍKŮ

Takové ohromné množství podkladů nicméně postavilo SÚS před velký problém. Neměl totiž dostatek finančních prostředků k jejich zpracování. Příslušné oddělení SÚS disponovalo tehdy jen třemi úředníky a patnácti pomocnými silami. Sami statistici přitom odhadli, že by potřebovali sto nových zaměstnanců, kteří by zpracováním výsledků strávili tři roky. Tyto okolnosti je přiměly zveřejnit v článku souhrnné údaje jen z dvaceti berních správ vybraných ministerstvem financí.

Foto: Bejvavalo.cz

Foto: Bejvavalo.cz

Údaje o majetku byly podle zmíněného zákona zjišťovány k 1. lednu 1914 a k 1. březnu 1919. Zjišťoval se „... majetek zemědělský a lesní, majetek domovní (nemovitosti), majetek výdělečný a majetek jinaký, zvláště kapitálový“. Dále pak celkové úhrny majetku, dluhy, břemena, ostatní pasiva a čistý majetek.

NEJBOHATŠÍ BYLI PRŮMYSLNÍCI A ZEMĚDĚLCI

Ve vybraných 20 obvodech žilo v roce 1919 dohromady 319 milionářů s majetkem 1,17 miliardy korun. Na jednoho tedy v průměru připadalo bohatství v hodnotě zhruba 3,7 milionu korun. O pět let dříve to bylo 148 osob s majetkem 514 milionů rakousko-uherských korun. Nejvýnosnějšími třídami povolání byly průmysl (139 milionářů) a zemědělství, lesnictví a rybářství (113 milionářů). Následovala kategorie jiná povolání, bez povolání a bez udání povolání (34 milionářů) a pak obchod a peněžnictví (22 milionářů). Jednotliví milionáři se objevili rovněž mezi vojáky, a dokonce i v kategorii státní a veřejná služba. Nejvyšší celkový majetek měli vlastníci zemědělské a lesní půdy (592 milionů) a průmysloví podnikatelé (427 milionů).

Z publikovaných přehledů vyplynulo, že například Opava měla v roce 1919 celkem 15 milionářů, z toho osm osob s majetkem vyšším než dva miliony korun. Jména všech těchto opavských boháčů mělo hodnotu zhruba 40 milionů, z toho přes 10 milionů tvořil majetek zemědělský a lesní a více než 16 milionů majetek „jinaký“.

V Karlíně registrovaly finanční úřady v roce 1919 celkem 37 milionářů s majetkem v úhrnu zhruba 83 milionů korun. Majetek v hodnotě větší než dva miliony vlastnilo 11 osob. Hodnotu zhruba 30 milionů měl jejich zemědělský a lesní majetek, 7,5 milionů nemovitosti, 22 milionů výdělečný a 24 milionů „jinaký“ majetek.

TÉMA

ŠKOLY, ŽÁCI, STUDENTI A UČITELÉ

43 318 Kč

byla loni průměrná
hrubá měsíční mzda
učitelů.

“

962 348

žáků navštěvovalo
základní školy
ve školním roce
2020/2021.

“

364

inspektorů České školní
inspekce dohlíží
na kvalitu vzdělávání.

“

Proč už nepřibývá dětí ve školkách

Počet dětí v mateřských školách se oproti předchozímu roku snížil. Mohlo to být způsobeno jak navýšením rodičovského příspěvku, tak i pandemií.

**MARTIN
MANA**

ředitel odboru
statistik rozvoje
společnosti

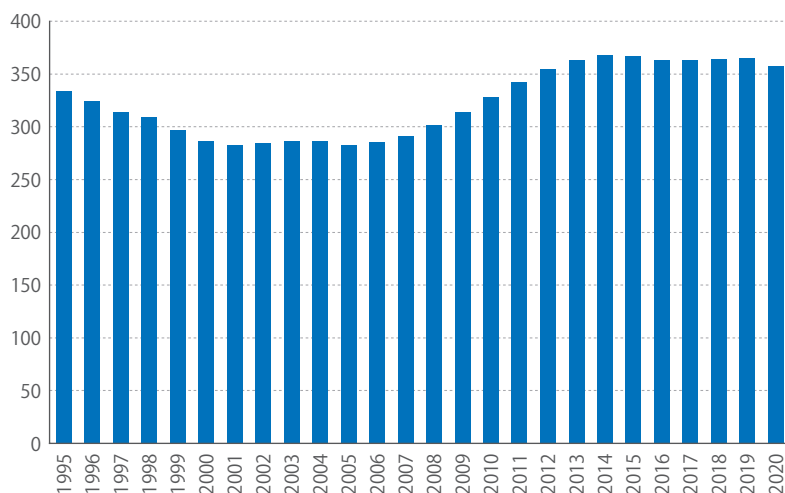

Od vzniku České republiky rostl zájem o mateřské školky nejvíce po roce 2005, důvodem byla především zvyšující se porodnost. Zatímco v roce 2000 se narodilo v Česku zhruba 90 tisíc dětí, o osm let později to bylo již 120 tisíc. Vzhledem k velkému počtu dětí pak často poptávka po místech ve školkách převyšovala dostupnou kapacitu, a to nejen v Praze a obcích nacházejících se v blízkosti hlavního města, ale například i v Brně a jeho okolí. Největší nápor zažívaly školky v letech 2014 a 2015, kdy do nich chodilo téměř 370 tisíc dětí, tj. o 30 % více než ve zmiňovaném roce 2005. V následujících letech

po mírném poklesu se počet dětí ve školkách již výrazně neměnil, až na minulý rok. Toto konstatování je však značně obecné, podrobnější pohled na situaci v jednotlivých krajích totiž odhaluje výrazné rozdíly. Zatímco ve Středočeském kraji za posledních pět let počet dětí ve školkách vzrostl o 3 % a v Praze o 0,5 %, ve všech ostatních krajích poklesl – v Karlovarském kraji dokonce o 10 %.

Na základě demografického vývoje se v nejbližších letech neočekává výrazná změna v poptávce po místech ve školkách, faktorů, které ji ovlivňují, je však mnohem více než jen měnící se porodnost či dostupnost volných míst ve stávajících zařízeních. Roli často hrají také měnící se preference rodičů, nezaměstnanost, možnost práce z domova či využívání částečných úvazků. Na úrovni menších obcí se také silně projevuje stěhování. A v minulém školním roce mohla mít vliv na počet dětí ve školkách i mimořádná epidemická situace či navýšení rodičovského příspěvku od ledna 2020.

POČET DĚTÍ V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH (tis.)

Zdroj: MŠMT (stav k 30. 9. daného roku)

KAM MIZEJÍ DVOULEŤÁCI?

K 30. září 2020 navštěvovalo mateřské školy celkem 357 598 dětí. Oproti předchozímu školnímu roku je to o 7 311 dětí méně, a to navzdory tomu, že celková populace tří- až pětiletých dětí meziročně nepatrně vzrostla. Svou roli na tomto vývoji mohla sehrát i pandemie onemocnění covid-19. Mnozí rodiče pracovali z domova a v obavách ze šíření nemoci se mohli rozhodnout své dítě zatím do školky nepřihlásit. Zejména byl-li jeden z rodičů na rodičovské dovolené s mladším sourozencem.

Nižší počet dětí ve školkách ale může souviset i s navýšením rodičovského příspěvku od ledna 2020. V důsledku prodlužování rodičovské dovolené tak ubylo ve školkách především dětí mladších tří let. Na začátku školního roku 2020/2021 nastoupilo nově do mateřských školek 32 299 dětí mladších 3 let, což je výrazně méně než v roce předchozím, kdy do školek nastoupilo 39 745 dětí v tomto věku. Jedná se o meziroční pokles o pětinu.

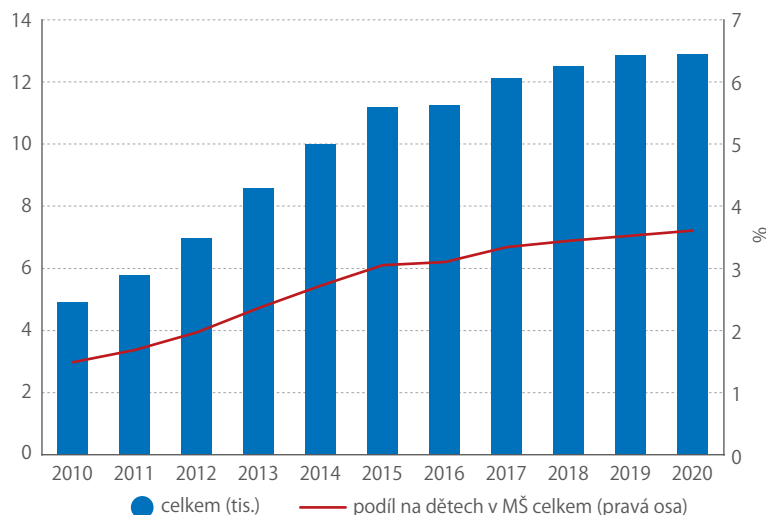
Z regionálního hlediska došlo k největšímu procentuálnímu úbytku dětí mladších tří let v mateřských školách v Královéhradeckém kraji (o 30%), absolutně pak v krajích Jihomoravském a Moravskoslezském – v obou případech o cca tisíc dětí. Naopak nejmenší pokles byl zaznamenán v hlavním městě.

Počet dětí mladších 3 let ve školkách klesá již třetí rok v řadě, i když celkový počet dvouletých dětí v populaci spíše vzrostl. Zatímco ve školním roce 2019/2020 navštěvovalo mateřské školy v Česku v průměru 38% dvouletých dětí (ze všech dvouletých v populaci), v minulém školním roce to bylo „jen“ 30%. V Praze přitom chodila do mateřských škol jen zhruba pětina dvouletých dětí a v Olomouckém kraji to bylo 42%. Je však třeba zdůraznit, že v hlavním městě navštěvuje velké množství dvouletých dětí předškolní zařízení, která nemají oficiální status mateřské školy (dětské skupiny, lesní kluby, Montessori domy apod.).

SOUKROMÉ ŠKOLKY NA VZESTUPU

V minulém školním roce bylo v České republice 5 317 mateřských škol. Zřizovatelem většiny z nich je obec či její místní část. Kromě veřejných však děti mohou navštěvovat též soukromé a církevní mateřské školy. Tyto alternativy ale tvoří stále poměrně malý podíl z celkového počtu mateřských škol, i když zejména těch soukromých v posledních letech výrazně přibýlo. Ještě v roce 2009 fungovala v Česku necelá stovka soukromých školek, v minulém školním roce už to bylo čtyřikrát více. Soukromé mateřské školy jsou v průměru výrazně menší než ty veřejné a na jednu

DĚTI V SOUKROMÝCH MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH (tis., %)

Zdroj: MŠMT

třídu i učitele v nich připadá méně dětí. Je zde také vyšší podíl mladších dětí a cizinců.

S nárůstem počtu soukromých škol rostl i počet dětí do nich docházejících. Nárůst byl nejrychlejší v letech 2010 až 2015, kdy se podíl dětí navštěvujících soukromé školky zdvojnásobil na 3% v roce 2015. Na konci září 2020 do soukromých školek chodilo již 13 tisíc dětí oproti 5 tisícům v roce 2010.

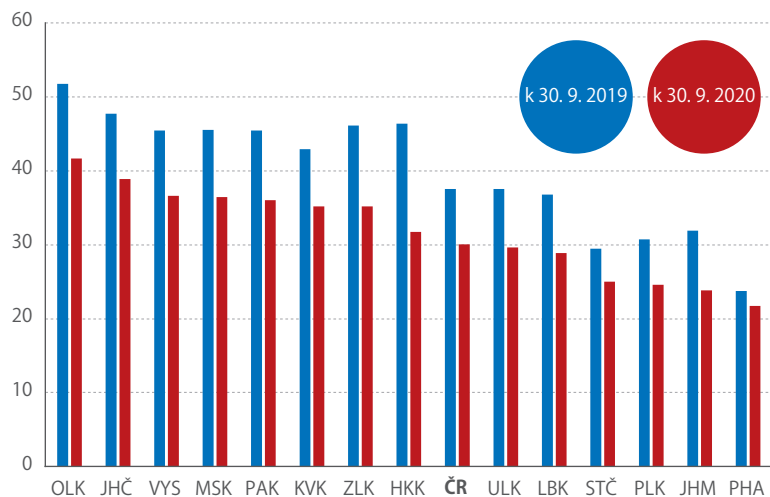
Nejvíce soukromých mateřských škol se dlouhodobě nachází v Praze a v posledních letech i ve Středočeském kraji. V roce 2020 jich v hlavním městě bylo 104. To představovalo cca čtvrtinu všech soukromých mateřských škol v Česku a další pětina pak připadala na zmíněný Středočeský kraj. Naopak nejméně soukromých školek bychom našli v krajích Pardubickém a Karlovarském. V každém z nich se nacházelo jen sedm soukromých mateřských škol.

Na soukromé školky připadá téměř desetina ze všech dětí navštěvujících předškolní zařízení v Praze v porovnání s necelým procentem v Pardubickém kraji. Připomínáme, že především v hlavním městě se navíc nachází řada dětských skupin, klubů, lesních školek či Montessoriho domů, které plní obdobnou roli jako mateřské školy, ale nemají jejich oficiální status, a nejsou tudíž součástí výše uvedených statistik.

VELKÁ MĚSTA PŘITAHUJÍ

Počet tříd mateřských škol v Česku za posledních deset let vzrostl celkem o 18%. Situace však byla rozdílná v závislosti na regionu. K absolutně i procentuálně nejvyššímu nárůstu došlo ve Středočeském kraji. V porovnání s rokem 2010 se zde v minulém školním roce nacházelo v mateřských školách o 40% více tříd. Následuje Praha, ve které se za posledních deset let počet tříd zvýšil o třetinu, a Jihomoravský kraj s nárůstem o necelou pětinu. K nejnižšímu navýšení došlo v kraji Karlovarském, kde za 10 let přibýlo jen 18 tříd.

PODÍL DĚTÍ MLADŠÍCH 3 LET V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH NA CELKOVÉM POČTU DĚTÍ V TOMTO VĚKU (%)

Zdroj: MŠMT a ČSÚ

Výše uvedené nárůsty se však odehrávaly především mezi roky 2010 a 2015. Pokud se podíváme na vývoj v posledních pěti letech, počet tříd v mateřských školách rostl výrazně pomaleji a například ve výše zmíněném Karlovarském kraji a dále i v Královéhradeckém byl zaznamenán pokles. V celé České republice se za posledních pět let počet tříd v mateřských školách zvýšil o 678 (4,3%). Téměř polovina z těchto tříd vznikla ve Středočeském kraji nebo v Praze.

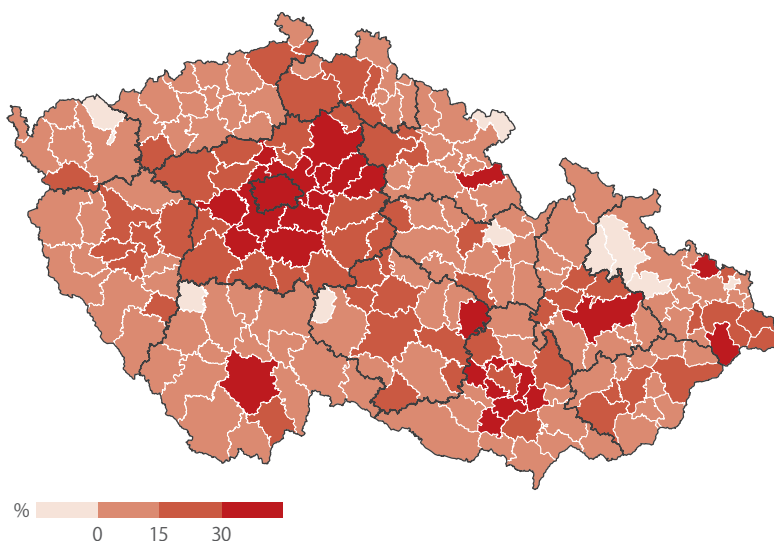
I uvnitř jednotlivých krajů můžeme pozorovat velké rozdíly. Počet tříd v rámci správních oblastí obcí s rozšířenou působností v jednotlivých krajích se často měnil rozdílně. Za posledních deset let nejvíce vzrostly (o více než 30%) počty tříd především v širším zázemí hlavního města a Brna. Kapacita mateřských škol se zvýšila i v okolí dalších krajských měst (např. Olomouce) či v průmyslových oblastech s rozšiřující se nabídkou pracovních příležitostí. Naopak existuje celá řada obcí ve venkovských nebo příhraničních oblastech, kde došlo k poklesu počtu tříd mateřských škol.

POČET CIZINCŮ ROSTE

Vzhledem k tomu, že i na děti cizinců, kteří pobývají na území České republiky, se vztahuje povinná školní docházka, je důležitá také jejich předškolní příprava. U dětí s odlišným mateřským jazykem může být navíc pobyt v mateřské škole prvním setkáním s českým jazykovým prostředím. Počet dětí s cizím státním občanstvím v mateřských školách se za posledních 10 let ztrojnásobil. V loňském školním roce tvořilo 12 tisíc dětí s jiným než českým státním občanstvím 3,3% ze všech dětí v mateřských školách. Převažují mezi nimi Ukrajinci, Vietnamci a Slováci.

Dlouhodobě najdeme nejvyšší podíl cizinců v mateřských školách v Praze. V minulém školním roce zde dosáhl 11% a trojnásobně překročil průměr za celou ČR. S velkým odstupem pak následovaly kraje

ZMĚNY V POČTU TŘÍD MATEŘSKÝCH ŠKOL MEZI ROKY 2010 A 2020 (%)

Zdroj: MŠMT a ČSÚ

VEŘEJNÉ A SOUKROMÉ MATEŘSKÉ ŠKOLY

školní rok	MŠ zřízené obcemi	soukromé MŠ
počet dětí na 1 školu		
2019/2020	72,9	32,1
2020/2021	71,2	31,9
počet dětí na 1 třídu		
2019/2020	23,0	16,6
2020/2021	22,2	16,2
počet dětí na 1 učitele		
2019/2020	11,5	9,0
2020/2021	11,0	8,6
podíl dětí mladších 3 let		
2019/2020	11,6%	19,4%
2020/2021	9,4%	17,7%
podíl dětí s cizím občanstvím		
2019/2020	3,1%	6,8%
2020/2021	3,0%	7,1%

Zdroj: MŠMT

Karlovarský a Plzeňský. Naopak nejmenší podíl dětí cizí státní příslušnosti v mateřských školách zaznamenaly kraje Zlínský, Moravskoslezský a Olomoucký – ve všech byl podíl nižší než 1%.

UČITELKY STÁRNOU, ALE PŘIBÝVÁ I MLADÝCH

S tím, jak rostl počet dětí ve školkách, každoročně narůstal i počet v nich působících vyučujících. Za posledních 10 let vzrostl o téměř 30%. Jde o výrazně vyšší nárůsty, než jaké byly zaznamenány v případě počtu škol a jejich tříd, ale i dětí, které je navštěvují. Počet vyučujících vzrostl i v minulém roce, přestože počet dětí se meziročně snížil o 2%. K 30. září 2020 pracovalo na pozici učitele v mateřských školách celkem 33 tisíc osob přepočtených na plné úvazky v porovnání s 26 tisíci v roce 2010.

Vzdělávání je spolu se zdravotní a sociální péčí odvětvím s nejvyšším podílem žen a v předškolním vzdělávání u nás dokonce působí téměř výhradně ženy. V minulém školním roce učilo ve školkách jen 252 mužů, nejvíce (60) jich bylo v Praze. V relativním vyjádření se muži podíleli jen 0,66% na učitelském sboru mateřských škol. Jde o jeden z nejnižších podílů v rámci zemí EU, i když rovněž v ostatních zemích výrazně převládají ženy.

V posledních letech lze v mateřských školách pozorovat také nárůst podílu učitelek starších 55 let. Jestliže v roce 2015 se na celkovém počtu pedagogických pracovníků ve školkách podílely zhruba z pětiny, o pět let později to bylo již z 28%. Tento nárůst jde především na vrub učitelek starších 60 let. V minulém roce tvořily již desetinu učitelského sboru v porovnání s 5% v roce 2015. Na druhé straně roste i podíl mladších učitelek do 35 let, které loni tvořily již čtvrtinu učitelského sboru v porovnání s jednou pětinou před deseti lety.

Základní přehled o základních školách

Žáků na základních školách bylo v loňském školním roce o pětinu více než před deseti lety. Počet školáků s cizí státní příslušností se zdvojnásobil.

**ALENA
HYKYŠOVÁ**

oddělení statistiky
vzdělávání,
zdravotnictví,
kultury a sociálního
zabezpečení

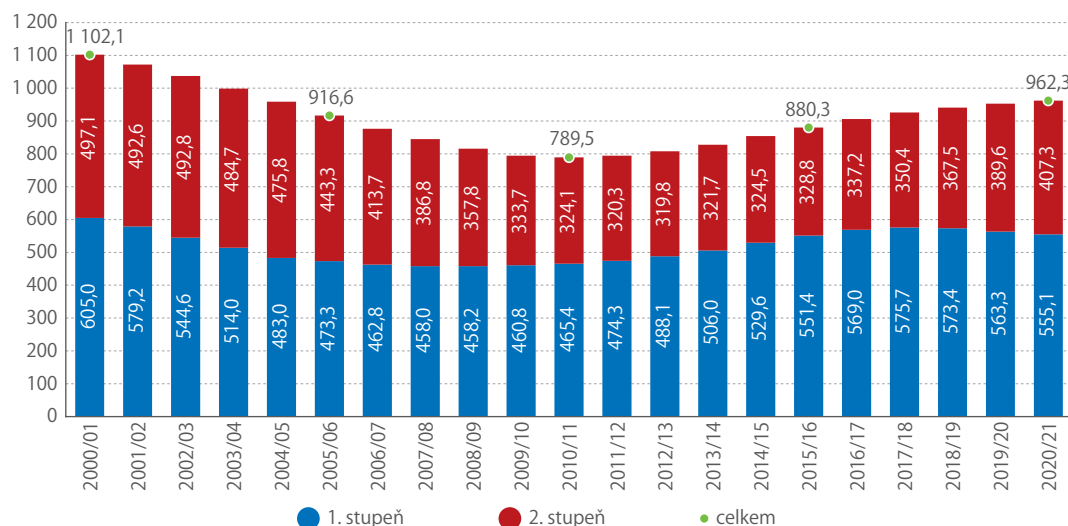

Vzhledem k tomu, že základní vzdělávání je povinné a trvá zpravidla 9 let, představují základní školy zcela největší segment regionálního školství. Žáci základních škol loni tvořili 9 % populace České republiky. Při plánování personálních a prostorových kapacit těchto škol je tedy třeba včas reagovat na vývoj počtu

obyvatel a migrační trendy v jednotlivých regionech či lokalitách.

V České republice ve školním roce 2020/21 fungovalo 4 214 základních škol, které poskytovaly vzdělání 962 348 žákům. Data ukazují, že na této úrovni vzdělávání dlouhodobě převládají chlapci, v loňském

POČET ŽÁKŮ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V ČESKU (tis.)

Zdroj: MŠMT

školním roce jich základní školy navštěvovalo 495 tisíc oproti 468 tisícům dívek.

Za poslední desetiletí se počet dětí na základních školách zvýšil téměř o 173 tisíc, tedy o více než pětinu. Je to dáno zejména tím, že do školních lavic zasedaly (pokud právě neprobíhala distanční výuka) ročníky narozené v letech 2005–2014, z určité části potomci početně silných ročníků ze 70. let 20. století.

Nejnižší počet žáků v dosavadním průběhu 21. století (789,5 tisíce) navštěvoval základní školy ve školním roce 2010/11, přitom ale na přelomu tisíciletí byl počet žáků na základních školách vyšší než 1 milion. Povinná školní docházka se tehdy týkala dětí narozených mezi lety 1985–1994. V roce 1994 se však počet narozených meziročně značně snížil a v roce 1995 se narodilo dokonce o 40 tisíc dětí méně než v roce 1985. Adekvátně pak mezi roky 2000/01 až 2010/11 klesl počet žáků na základních školách z 1,1 milionu na zmíněných 789,5 tisíce, tedy o 28 %.

NEJMENŠÍ TŘÍDY JSOU V SOUKROMÝCH ŠKOLÁCH

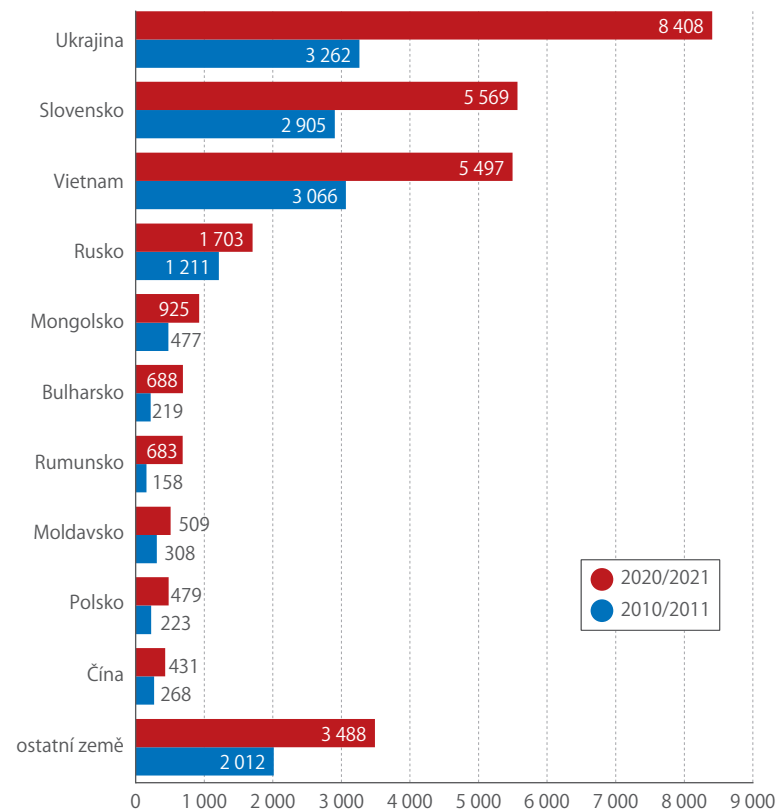
Zatímco před 10 lety bylo v jedné třídě v průměru 18,9 žáka, ve školním roce 2016/17 přesáhl průměrný počet 20 žáků. V uplynulém školním roce činil 19,6 žáka. Nejvíce školáků na jednu třídu připadá v Praze (21) a ve Středočeském kraji (20,5). Největší třídy najdeme na veřejných školách, kde se jejich velikost blíží 20 žákům. V církevních školách třída čítá v průměru 16,3 žáka a ve školách soukromých dokonce ještě o 4 žáky méně.

Soukromé školy se těší velké oblibě a zájem o ně stále roste. Ve školním roce 2020/21 působilo v Česku 255 soukromých základních škol, což je o 175 více než před 10 lety. Počet žáků, kteří se v nich učí, se za tu dobu zvýšil z 6 tisíc na téměř 20 tisíc. Stejně tak se téměř ztrojnásobil počet zde působících učitelů.

MUŽŮ MEZI UČITELI NA PRVNÍM STUPNI PŘIBÝVÁ

Na všech základních školách ve školním roce 2020/21 vyučovalo 69 535 učitelů (v přepočtu na plně zaměstnané). Jejich počet od roku 2013/14 neustále roste, přesto školy hlásí nedostatek vyučujících. Zvyšuje se

CIZINCI NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V ČESKU PODLE OBČANSTVÍ

Zdroj: MŠMT

také podíl učitelů bez kvalifikace. Nejnižší (5,7%) byl ve školním roce 2015/16 jako důsledek legislativní úpravy. Zákon o pedagogických pracovnících z roku 2004 vyžadoval magisterské pedagogické vzdělání pro učitele (nejen) základních škol. Učitelům, kteří této podmínce nevyhovovali a nezhájili studium ke splnění zákonem stanoveného předpokladu, byla poskytnuta pětiletá lhůta pro setrvání v práci pedagoga. Ta byla později prodloužena na 10 let. Novela zákona z roku 2014 přinesla několik výjimek, např. pro učitele starší 55 let s dostatečnou praxí nebo v případě, že na dané místo nebylo možné sehnat kvalifikovaného pracovníka. V loňském školním roce na základních

CO POVAŽUJETE ZA KLÍČOVÉ PRO HLADKÝ NÁVRAT ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL Z DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ZPĚT DO LAVIC?

Pro hladký návrat žáků do škol považujeme za nezbytné především jasné stanovení pravidel ze strany státních orgánů. Teprve na jejich základě můžeme přizpůsobit podmínky jednotlivých škol reálnému stavu. Školy musejí nejprve zjistit, jak vypadá situace po roce a půl nestandardní výuky. Na základě toho pak nastaví jak obsah, tak i formy vzdělávání pro

LUBOŠ ZAJÍC
prezident Asociace ředitelů základních škol

další období. Stejně tak je důležité zaměřit se na obnovení pracovních návyků žáků a na oživení sociálních vztahů a vazeb v třídních skupinách. Nezbytná je rovněž spolupráce všech zúčastněných subjektů, od zřizovatelů přes žáky a jejich zákonné zástupce až po učitele a další zaměstnance škol. Věříme, že společnými silami se podaří vše úspěšně zvládnout.

CO POVAŽUJETE ZA KLÍČOVÉ PRO HLADKÝ NÁVRAT ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL Z DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ZPĚT DO LAVIC?

**MIROSLAV
HŘEBECKÝ**

programový ředitel
EDUin

Primární je pochopitelně epidemická situace, aby nepřišla další vlna s omezeními. Školy potřebují informace v předstihu, aby stihly včas připravit režim fungování a informovat rodiče a žáky. Principiálně je třeba se soustředit na ty skupiny žáků, u nichž vážla komunikace a byly výpadky v distanční výuce v předchozím období. Nejčernějším scénářem je tzv. drop-out (předčasný odchod dítěte ze vzdělávání), který se všichni musejí snažit minimalizovat individuální péčí o každého žáka a sociální prací s rodinou.

školách učilo 5,9 tisíce pedagogů bez kvalifikace, což představuje 8,5% podíl ze všech vyučujících.

Muži v učitelském sboru základních škol tvoří dlouhodobě zhruba šestinu. Rozdílná situace je samozřejmě na jednotlivých stupních. Zatímco na druhém stupni je jejich podíl poměrně stabilní a pohybuje se okolo jedné čtvrtiny, na prvním stupni za posledních 10 let pozvolna roste. Dnes prvostupňové žáky učí o 622 učitelů více než v roce 2010/11, kdy tvořili 5% všech vyučujících. Nyní je to 6%.

Velkým problémem českého školství je stárnutí pedagogů. V loňském roce na základních školách působilo 27% učitelů starších 55 let. Šedesáté narozeniny už oslavilo 11% učitelů. Naproti tomu učitelé mladší 35 let tvořili pouhou šestinu. V roce 2001 byl podíl 55letých a starších učitelů 17%, starší 60 let představovali 4%. Nejmladších vyučujících do 35 let bylo tehdy 19%. Motivačně by pro studenty pedagogických fakult nebo pro případné zájemce o učitelské obory mohly působit rostoucí mzdy. Od roku 2017 průměrná hrubá měsíční mzda učitelů na základních školách vzrostla o 40%. Zatímco tehdy pobírali 32 tisíc Kč měsíčně, v roce 2020 to bylo 45 tisíc Kč. Nyní tak průměrná mzda učitele představuje zhruba tři čtvrtiny průměrné mzdy zaměstnanců s magisterským nebo doktorským vzděláním.

NEJVÍCE CIZINCŮ JE Z UKRAJINY

Mezi dětmi na základních školách bylo 28 380 žáků s cizí státní příslušností, tj. dvakrát více než před 10 lety. Cizinci ve školním roce 2020/21 tvořili 2,9% žáků základních škol a jejich podíl výrazně vzrostl zejména v posledních šesti letech. Mezi školními roky 2010/11 až 2013/14 se držel na hodnotě 1,8%. Převážnou část žáků s cizím státním občanstvím představují Ukrajinci, Slováci a Vietnamci.

Žáků s ukrajinskou státní příslušností, kteří v roce 2020/21 tvořili téměř 30% cizinců na základních školách, bylo 8,4 tisíce, tedy zhruba o 3 tisíce víc než Slováků nebo Vietnamců. Před 10 lety byly počty žáků těchto tří nejvíce zastoupených národností celkem vyrovnané a pohybovaly se každá na úrovni 3 tisíc.

Téměř 36% cizinců navštěvovalo základní školu v Praze. Představovali tak 9% žáků vzdělávajících se v tomto kraji. Nadprůměrný (5%) byl rovněž podíl cizinců v Karlovarském kraji, kde většinu tvořili žáci s vietnamskou (44%), dále pak ukrajinskou (16%) a ruskou (10%) státní příslušností. Rovněž v Plzeňském kraji byl podíl žáků s cizím občanstvím vyšší – činil 4%. Zde více než čtvrtina cizinců (27%) měla vietnamské státní občanství, další čtvrtinu (26%) tvořili žáci s ukrajinským občanstvím. Hojně zastoupení v Plzeňském kraji měli i žáci s bulharskou (6%) a rumunskou (4%) příslušností. Naopak nejnižší podíl žáků s cizí státní příslušností (méně než 1%) byl ve školním roce 2020/21 zapsán ve školách v Olomouckém a Moravskoslezském kraji.

FRANCOUZŠTINU NAHRADILA ŠPANĚLŠTINA

Cizí řeč se na základních školách ve školním roce 2020/21 učilo 844,5 tisíce žáků, což představuje 88% podíl. Ještě před 10 lety to bylo 83%. Prim hraje angličtina, kterou se učí 99,5% z nich. Druhým nejběžnějším cizím jazykem je němčina. Čtvrtina školáků, kteří se učí cizí jazyk, se věnovala právě jí. Přitom ještě před osmi lety činil její podíl 16,1%. Zájem o ruštinu již od školního roku 2014/15 víceméně stagnuje na zhruba 7%. Čtvrtým nejčastěji vyučovaným cizím jazykem byla až do školního roku 2016/17 francouzština, nahradila ji však španělština. Té se v uplynulém školním roce věnovalo 10 354 žáků, tedy 1,2% z těch, kteří studovali cizí jazyk. V roce 2010/11 její podíl činil 0,4%.

Výběr jazyka odráží geografickou polohu, kde chodí žáci do školy. Zcela nejvyšší podíl studujících němčinu ze žáků věnujících se cizím jazykům byl v Karlovarském kraji (36%) a obdobně vysoký podíl najdeme i v krajích Jihočeském (35%) a Plzeňském (34%). Přes 30% hranici se dostal i další příhraniční kraj, a sice Liberecký (32%). V Praze byl v porovnání se zbytkem republiky zdaleka největší zájem o španělštinu a francouzštinu. Španělsky se zde učilo 5% žáků věnujících se cizím jazykům a francouzsky 3%. Z dětí učících se cizí řeč studovalo francouzštinu po celé republice jen 0,8%.

O 173 tisíc

se zvýšil počet dětí na základních školách za posledních 10 let.

Počet žáků středních škol se bude zvyšovat

Od školního roku 2019/20 začal počet žáků středních škol růst a i v dalších letech se bude zvyšovat. Za posledních pět let nejvýrazněji stoupal zájem o zdravotnické obory.

VENDULA KAŠPAROVÁ

oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Školní rok 2020/21 byl výrazně poznamenán pandemií onemocnění covid-19, v českých školách probíhala řadu měsíců online výuka namísto prezenční. Dle UNESCO přitom Česká republika patřila v evropském i celosvětovém srovnání k zemím, které měly školy uzavřené nejdéle. Vzhledem k tématu tohoto článku je třeba poznamenat, že střední školy u nás byly uzavřené delší dobu než školy základní či mateřské. To souvisí s vyhodnocením rizik šíření infekce. Ve věkové skupině 16–19 let se totiž dle studie Daniela Municha zveřejněné na začátku školního roku 2020/21 šířila nákaza z celé populace nejrychleji.

Uzavření škol se na dětech projevilo řadou negativních dopadů, ať již v souvislosti se samotným vzděláváním, tak i zhoršením duševní a fyzické pohody, zejména pak v rodinách s nižším socioekonomickým statutem. Pro školy představovala zvýšené nároky především online výuka, které se do té doby většinou nijak významně nevěnovaly.

Vedle zvládání aktuální mimořádné situace je však také nutné myslet dopředu. Při plánování procesu vzdělávání se nesmí zapomínat na trendy ve vývoji počtu žáků a studentů a v oblasti preferencí různých druhů a oborů vzdělávání. Právě tomu se budeme dále věnovat.

NASTUPUJÍ SILNĚJŠÍ ROČNÍKY

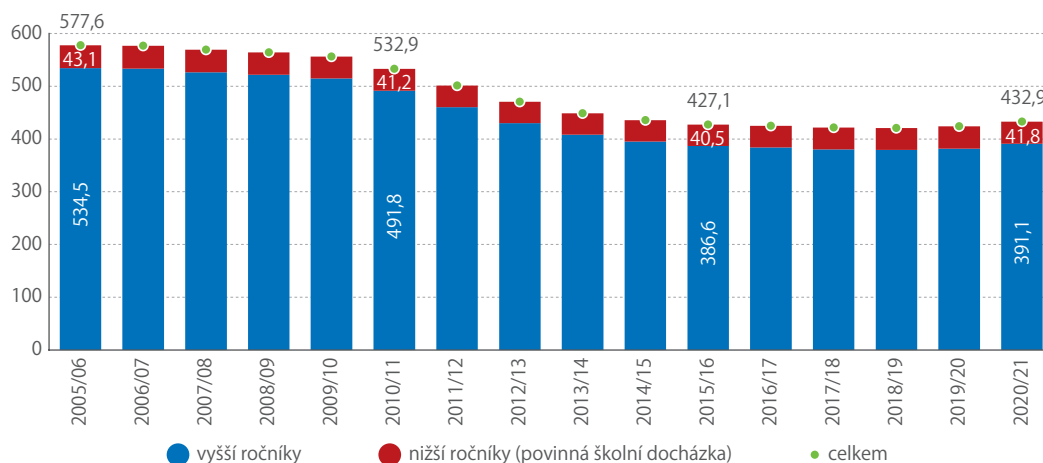
Ve středních školách v České republice se ve školním roce 2020/21 vzdělávalo 432 906 žáků. Celkem 44,9 % jich bylo zapsáno do odborného vzdělávání s maturitní zkouškou, 30,5 % tvořili žáci gymnázií,

20,9 % žáci středních odborných učilišť, 3,1 % žáků bylo zapsáno v nástavbovém studiu a 0,6 % ve středním vzdělávání pouze se závěrečnou zkouškou (bez výučního listu a bez maturitní zkoušky). Od školního roku 2005/06 do školního roku 2018/19 počet všech žáků středních škol soustavně klesal, poslední dva školní roky se však začal zvyšovat.

Pokud odhlédneme od víceletých gymnázií, žáků s odkladem apod., pak občané České republiky obvykle nastupují do 1. ročníku středních škol v 15 letech a do posledního ročníku v 18 letech. Přitom naprostá většina těch, kteří ukončí základní vzdělávání, pokračuje ve vzdělávání středním. Věková skupina obyvatel ČR, kterým před zahájením školního roku v září 2020 bylo 15–18 let, tak zhruba představuje celkový počet žáků vzdělávajících se v uplynulém školním roce na středních školách (nezahrnuje však případné cizince bez trvalého pobytu v ČR). Podle populační síly mladších věkových skupin 14–17 let, 13–16 let a 12–15 let pak můžeme odhadnout, jak se bude počet žáků středních škol vyvíjet v následujících třech letech.

Poměrně výrazný pokles počtu žáků středních škol mezi školními roky 2005/06 a 2015/16 měl na svědomí snižující se počet obyvatel ve věku obvyklém pro vzdělávání na střední škole, tedy 15–18 let. Z údajů o mladších věkových skupinách je však zřejmé, že trend se již obrátil a během následujících tří let bude počet žáků středních škol přibývat. Školy tak budou muset řešit problémy se zvyšováním svých kapacit.

POČTY ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL (tis.)

Zdroj: MŠMT

CO POVAŽUJETE ZA KLÍČOVÉ PRO HLADKÝ NÁVRAT ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOL Z DISTANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ZPĚT DO LAVIC?

PETR CHALOUŠ

předseda Fóra rodičů

Důležitá je podpora žáků v jejich psychické pohodě, sociálních vztazích a v motivaci se učit. Není třeba dohánět znalosti a zvyšovat jejich stres. Otevřela se otázka smyslu, proč se vzděláváme, na kterou musíme dále společně hledat odpověď. Výuka na dálku ukázala, jak velký význam má zapojení rodiny do učení. To bychom měli více podporovat. Vzdělávání by se mělo více zaměřit na hodnoty, které se ukázaly jako podstatné, například lidské zdraví, solidarita mezi lidmi nebo udržitelnost života. Situace přinesla potřebu rozvíjet individualizaci vzdělávání a změnit hodnocení žáků. Větším přínosem je zpětná vazba a dovednost sebehodnocení než srovnávání se známky, přijímacími zkouškami a jinými testy, které jen zvyšuje nerovnosti.

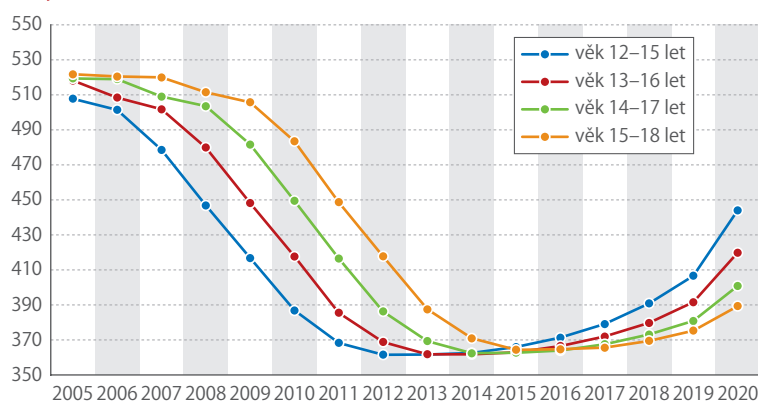

ZDRAVOTNICKÉ OBORY LÁKAJÍ STÁLE VÍCE

Zajímavé je také sledovat, o jaké obory mají žáci zájem. Srovnáme-li nejnavštěvovanější obory vzdělávání s výučním listem s nejnavštěvovanějšími obory s maturitní zkouškou ve školním roce 2020/21, lze si všimnout, že u obou druhů vzdělávání stojí v popředí obor Strojírenství a strojírenská výroba (první, resp. pátý nejnavštěvovanější). Mezi deseti nejnavštěvovanějšími obory se u obou druhů vzdělávání zároveň objevují skupiny oborů Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, jakož i Gastronomie, hotelnictví a turismus. Všechny uvedené skupiny oborů jsou více upřednostňovány žáky středního vzdělávání s výučním listem. U obou druhů vzdělávání se mezi deseti nejčastěji navštěvovanými objevuje rovněž skupina oborů Zdravotnictví, jimž naopak dávají častěji přednost žáci středního vzdělávání s maturitní zkouškou.

Jak dokládá graf, počet žáků středního vzdělávání se za posledních deset let snížil. V případě středního vzdělávání s výučním listem to bylo o 16,5 %.

POČTY OBYVATEL ČR PODLE VYBRANÝCH VĚKOVÝCH KATEGORIÍ (vždy k 1. 7. uvedeného roku, v tisících)

Zdroj: ČSÚ

O 150,3%

stoupl loni zájem o vzdělání s maturitou v informativních oborech.

Vývoj se však lišil podle oborů. Mezi skupiny oborů středního vzdělávání s výučním listem, ve kterých za uplynulých deset let došlo k poklesu počtu žáků, patří Stavebnictví, geodézie a kartografie (třetí největší pokles ze všech oborů, a sice o dvě pětiny) a Strojírenství a strojírenská výroba (pokles o pětinu). Pomineme-li Hornictví, v němž se ve školním roce 2020/21 vzdělávalo jen 16 žáků, pak největší pokles zaznamenala skupina oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus, a sice o 43,3 %. Naopak počet žáků ve zdravotnických oborech se zvýšil o 159,3 %.

Též mezi žáky středního vzdělávání s maturitní zkouškou stoupl za posledních deset let zájem o zdravotnické obory. Přestože došlo ke snížení celkového počtu žáků o pětinu, počet frekventantů zdravotnických oborů se naopak o desetinu zvýšil. K ještě strmějšímu nárůstu došlo např. ve skupině informativních oborů (o 150,3 %) a ve skupině oborů Veterinářství a veterinární prevence (61,3 %). Pokud bychom však sledovali nárůst jen za posledních pět let, pak se nejvýrazněji ze všech skupin zvýšil počet žáků ve zdravotnických oborech (o 30,9 %). To lze zvláště v době pandemie onemocnění covid-19 jistě považovat za dobrou zprávu i s ohledem na skutečnost, že zájem o zdravotnické obory se zvýšil též mezi studenty vyšších odborných a vysokých škol (viz následující článek).

Podobně jako u oborů s výučním listem se i u maturitních oborů v posledních deseti letech snížil počet žáků v oborech Stavebnictví, geodézie a kartografie (o 32,1 %) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (o 31,9 %). Pokles počtu žáků směřujících k maturitní zkoušce ve skupině oborů Strojírenství a strojírenská výroba za posledních deset let byl shodný s celkovým úbytkem žáků odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (o 18,7 %). Za posledních pět let se však počet žáků strojírenských oborů snížil o 5,1 %, zatímco celkový počet žáků se naopak o 5,2 % zvýšil. K nejstrmějšímu poklesu počtu žáků ze všech maturitních oborů odborného vzdělávání (o 78,1 %) pak v posledních 10 letech došlo ve skupině oborů zabývajících se obchodem.

Za 10 let o 100 tisíc studentů méně

Ve srovnání s rokem 2010 klesl loni počet vysokoškoláků o čtvrtinu. Největší úbytek postihl technické obory. Zvýšil se naopak počet studentů zdravotnických oborů.

**VENDULA
KAŠPAROVÁ**

oddělení statistiky
vzdělávání,
zdravotnictví,
kultury a sociálního
zabezpečení

V roce 2020 studovalo na vysokých školách v České republice celkem 303,4 tisíce studentů a 63,8 tisíce studentů je v daném roce absolvovalo. Devět z deseti studentů se vzdělávalo na některé z 26 veřejných vysokých škol, na 31 soukromých vysokých škol připadlo 9 % studentů a zbylé procento navštěvovalo státní vysoké školy, které jsou u nás dvě. Nejvíce studentů (120 tisíc) se vzdělávalo v Praze, s odstupem pak následovalo Brno s 65 tisíci vysokoškolskými studenty.

Vzhledem k tomu, že údaje o studentech a absolventech státních vysokých škol jsou vykazovány zvlášť a podléhají odlišné metodice, omezíme se dále na skupinu 299 396 studentů zapsaných na veřejných a soukromých vysokých školách.

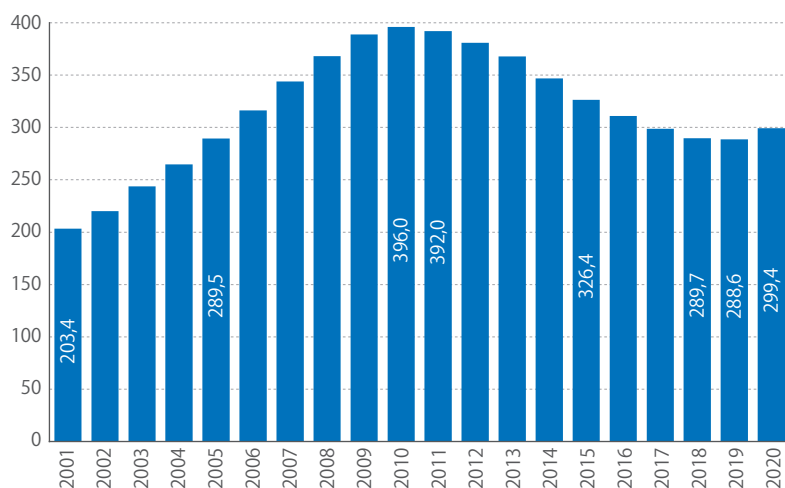
KLESAJÍCÍ TREND SE JIŽ OBRACÍ

Mezi lety 2010 a 2020 poklesl počet studentů veřejných a soukromých vysokých škol o 24,4%. Do roku 2010 přitom každoročně rostl. Přestože se v roce 2020 počet studentů poprvé po devíti letech meziročně zvýšil, konkrétně o 11 tisíc, ve srovnání s rokem 2010 jich na vysokých školách studovalo o téměř 100 tisíc méně. Analogicky s tím se snižoval i počet absolventů, kterých bylo vloni 64 tisíc, tedy o 30 tisíc méně než v roce 2012, kdy vysoké školy úspěšně ukončilo historicky nejvíce absolventů.

Pokles je z velké části způsoben změnou populační struktury, tedy úbytkem počtu osob ve věku 20 až 29 let, který je pro studium vysoké školy typický. Nicméně i v této věkové kategorii došlo k mírnému snížení podílu studentů vysokých škol, a sice z 19,5 % v roce 2011 na 16,5 % v roce 2018. V roce 2020 pak činil 17,7 %.

Z grafu je nicméně patrné, že v roce 2020 již bylo na vysokých školách více studentů než v roce 2019. A dle populačního vývoje lze očekávat, že jejich počet dále poroste. Zatímco mladých lidí s trvalým pobytem v ČR ve věku 17–22 let v předchozích letech ubývalo,

STUDENTI VEŘEJNÝCH A SOUKROMÝCH VYSOKÝCH ŠKOL V ČR (tis.)

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

loni oproti roku 2019 jejich počet narostl (z 561,9 tisíce na 569,1 tisíce). Tato skupina osob dosáhne za tři roky věku 20–25 let, kdy již všichni zpravidla mají ukončené středoškolské vzdělání a teoreticky mohou být zapsáni ke studiu na vysoké škole. Zároveň již začíná růst a i v budoucnu se bude zvyšovat počet žáků středních škol (viz článek o středních školách).

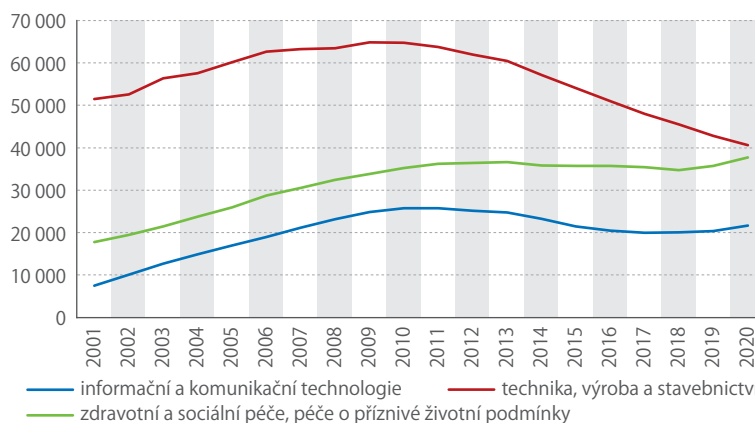
Doplňme, že ženy studují vysokou školu častěji než muži. Nebylo tomu tak ale vždy. V roce 2001 studovalo vysokou školu 8,8 % žen s trvalým pobytem v ČR ve věku 20–29 let a 9,2 % mužů stejné věkové kategorie. Studentek poté přibývalo podstatně rychleji než studentů a v roce 2011 již bylo o 5,6 procentního bodu více studujících žen než mužů. Loni studovala vysokou školu pětina žen s trvalým pobytem v ČR ve věku 20–29 let a mužů 15,2 %.

ROSTE ZÁJEM O ZDRAVOTNICKÉ OBORY

V roce 2020 byl nejvyšší počet studentů (60,7 tis.) zapsaný do skupiny oborů Obchod, administrativa a právo, následují skupiny oborů Technika, výroba a stavebnictví (40,6 tis.) a Zdravotní a sociální péče (37,7 tis.). Naopak nejnižší počet studentů najdeme ve skupině oborů Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství (11,6 tis.) a Služby (16,4 tis.).

V souladu s celkovým poklesem počtu studentů v posledních 10 letech ubývalo studentů ve většině skupin oborů. Největší pokles, o 37,2 %, zaznamenala skupina oborů Technika, výroba a stavebnictví. Výjimku tvořila skupina oborů Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky, v níž došlo k nárůstu o 7 %, a skupina oborů Přírodní vědy, matematika a statistika, ve které se počet studentů snížil jen o 0,2 %. Připomeňme, že nárůst počtu studentů zdravotnických oborů byl zaznamenán též u středních odborných učilišť, středních odborných škol a vyšších odborných škol, kde zdravotnické obory zaznamenaly zpravidla vyšší procentuální nárůst než jiné skupiny. I s přihlédnutím k současné pandemii onemocnění covid-19 je dostatek absolventů zdravotnických oborů na vysokých školách jistě žádoucí. Zároveň i ve středních školách

STUDENTI VYBRANÝCH SKUPIN OBORŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

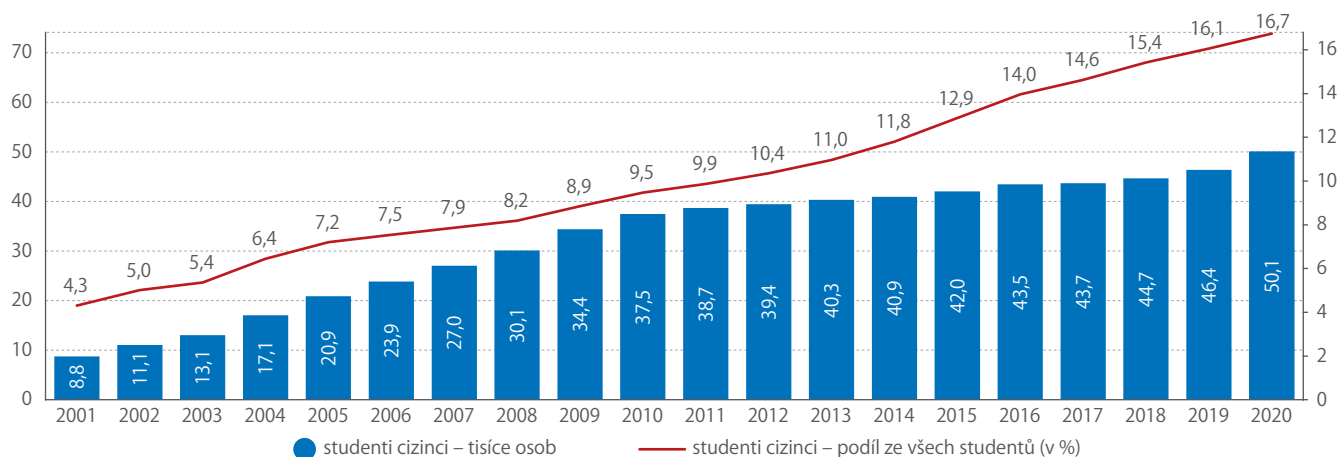
v posledních pěti, resp. deseti letech ubývalo žáků v oborech věnovaných strojírenství a stavebnictví (viz předchozí článek).

ZAHRAŇIČNÍ STUDENTI MAJÍ ČESKÉ ŠKOLY V OBLIBĚ

V roce 2020 studovalo některou z vysokých škol v České republice 50 441 cizinců 165 různých státních občanství. Podíl studentů cizí státní příslušnosti na českých vysokých školách se přitom v posledních deseti letech soustavně zvyšoval a v roce 2020 dosáhl 16,7%. Oproti roku 2010 to představuje nárůst počtu studentů cizí státní příslušnosti o 33,6%.

Dlouhodobě nejvyšší zájem o studium v Česku mají Slováci, s odstupem pak následují studenti z Ruské federace, Ukrajiny a Kazachstánu. Více než 500 studentů pocházelo také z Indie, Německa, Běloruska, Číny a Itálie. Jen malé množství studentů z bývalého Sovětského svazu (tj. z Ruské federace, Ukrajiny, Kazachstánu a Běloruska) studovalo v roce 2020 doktorský studijní program (2,2% až 5,7%), oproti tomu ze studentů z Indie, Německa a Itálie studovala doktorský program zhruba čtvrtina (24,3% až 28%).

STUDENTI S CIZÍ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTÍ

Zdroj: ČSÚ podle údajů MŠMT

Nejvyšší podíl cizinců měla v roce 2020 skupina oborů Informační a komunikační technologie. Těměř tři z deseti studentů tohoto zaměření byli cizinci (29,1 %) a jejich podíl se od roku 2001, kdy činil 4,9 %, soustavně a výrazně zvyšoval. Druhý nejvyšší podíl cizinců (23,2 %) zaznamenala skupina oborů Zdravotní a sociální péče. V roce 2001 byla tato skupina s 13,2 % v podílu cizinců na prvním místě, které si udržela až do roku 2015 (21 %). V roce 2016 již byl ve zdravotnických oborech srovnatelný podíl cizinců jako ve skupině oborů Informační a komunikační technologie (22,7 %, resp. 22,8 %). Naopak nejmenší podíl cizinců stabilně v čase vykazuje skupina oborů

Vzdělávání a výchova, která v roce 2020 zaznamenala 2,3 % cizinců.

Rozšíříme-li charakteristiku studentů o pohlaví, je možné doplnit, že kromě nejvyššího podílu cizinců vyniká skupina inženýrských oborů zároveň nejvyšším podílem mužů (82,9 %). Naproti tomu obory zaměřené na vzdělávání zaznamenaly nejenom nejnižší podíl cizinců, ale také nejvyšší podíl žen (78,8 %). Druhý nejvyšší podíl mužů najdeme v oborech z oblasti techniky, výroby a stavebnictví (70,3 %), kde byl zároveň druhý nejnižší podíl cizinců (14,6 %). Druhý nejvyšší podíl žen vykazovaly zdravotnické obory (73,2 %), které měly i druhý nejvyšší podíl cizinců (23,2 %).

ZA POSLEDNÍCH 10 LET SE ZVÝŠIL POČET ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM INTEGROVANÝCH V BĚŽNÝCH TŘÍDÁCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL V ČESKU NA VÍCE NEŽ DVOJNÁSOBEK. JE TO ZNÁMKA TOHO, ŽE ČESKÉ ŠKOLY ZVLÁDAJÍ TZV. INKLUZI DOBRĚ?

Na nárůst počtu žáků se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve školách hlavního vzdělávacího proudu, má vliv více faktorů. Nelze za ním vidět jednoznačně fakt, že školy inkluzi zvládají dobře. V první řadě je třeba vzít v úvahu to, že trend inkluze a diskuze o ní ovlivnily myšlení lidí – laické i odborné veřejnosti. Rodiče dětí se zdravotním postižením dnes mají širší povědomí o právech svých a o právech svých dětí než před deseti lety. Lépe se také orientují ve složité spleti právních předpisů týkajících se důležitých oblastí jejich života – sociální oblasti, zdravotnictví, ale rovněž oblasti školství. Umějí si vyhledávat informace a pracovat s nimi.

Další významnou roli sehrála změna právních předpisů, konkrétně školského zákona a souvisejících prováděcích předpisů v roce 2015. Inkluzivní vzdělávání se tak stalo upřednostňovanou formou vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, tedy i dětí se zdravotním postižením. Současně se náklady na využívání poradenského systému sloužícího pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a studenty se zdravotním postižením staly nárokem a mandatorním výdajem státního rozpočtu. Tyto finance byly pro školy vítaným stimulem k tomu, aby s větší ochotou otvíraly dveře dětem s různými hendikepy.

Velké finanční podpory se dostalo také vzdělávání pedagogů v oblasti inkluzivního vzdělávání a strmě se rozšířila nabídka kurzů metod práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, a to různé úrovně kvality a efektivity. Zvýšil se i počet asistentů pedagoga, kteří ve školách působí. Dlužno říci, že ne vždy ku prospěchu inkluze, kvality vzdělávání, větší samostatnosti dítěte a jeho soudržnosti se třídou.

ZUZANA KAPROVÁ

předsedkyně
Asociace rodičů
a přátel zdravotně
postižených dětí

To vše ovlivnilo počty dětí se zdravotním postižením vzdělávaných ve školách hlavního vzdělávacího proudu.

Inkluzivní vzdělávání není ale jen otázkou počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách. Pro rodiče dětí se zdravotním postižením je prioritou, aby se jejich děti ve škole dobře cítily, měly kamarády, chodily do školy rády a naučily se tam věci důležité pro život. Tady vidíme velké rozdíly ve zkušenostech rodičů, velké rozdíly mezi školami. Jsou školy, které zvládají inkluzi výborně, známe ale také případy, kdy dítě se zdravotním postižením je navzdory „přidané židli“ ve třídě zcela mimo život kolektivu spolužáků. Stává se i to, že dítě bývá vystaveno posměchu a šikaně. Žalostné jsou někdy výsledky učení dítěte. Nelehkou situaci mají rodiče dětí s diabetem, únavné jsou diskuze o podávání léků ve škole, neetické a i v rozporu s právními předpisy je vymáhání osobního asistenta a jeho činnosti v průběhu vzdělávání. Rodiče si také stěžují na to, že jejich dítě se nemůže zúčastnit akcí konaných mimo školu, např. výletů, exkurzí, školy v přírodě. Jako zástupný a neoprávněný důvod bývá uváděn strach o zdraví a bezpečnost dítěte. Školy mají problém zajistit výuku předmětů speciálně pedagogické péče kvalifikovaným speciálním pedagogem, školská poradenská zařízení jsou pracovně přetížená a nezvládají dětem se speciálními vzdělávacími potřebami zajistit ambulantně odbornou podporu. To všechno jsou bolavá místa inkluze a přijímání osob se zdravotním postižením do života v občanské společnosti.

Chtěla bych poděkovat všem pedagogům, kteří děti se zdravotním postižením přijali nejen po profesionální stránce, ale i po stránce lidské a dělají vše pro to, aby mohly prožívat šťastné školní dny.

Učitelé vydělávají skoro o 60 % víc než v roce 2015

Za posledních pět let stouply učitelům mzdy vzhledem k ostatním zaměstnancům nejvíce v historii Česka. Průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v roce 2020 byla 43 318 Kč.

JITKA WICHOVÁ

oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Nejvyšší průměrnou hrubou mzdu brali v roce 2020 učitelé na středních školách, a sice 45,8 tis. Kč. Učitelé na základních školách dostávali v průměru 45,1 tis. Kč a jejich kolegové zaměřující se na děti a žáky se speciálními potřebami pak rovných 45 tis. Kč. Vychovatelky pobíraly průměrně 37,4 tis. Kč, přibližně o tisíc korun více než učitelky v mateřských školách. Nejmenší mzdu měli asistenti pedagogů, pouze 29,4 tis. Kč. Pro zjednodušení hovoříme o mzdách, které zahrnují jak odměny ve mzdové, tak v platové sféře, pokud to není explicitně rozlišeno.

Průměrná mzda učitelů v regionálním školství v roce 2020 činila 112 % průměrné hrubé měsíční mzdy všech zaměstnanců v národním hospodářství. Jedinou skupinou učitelů, která na celostátní průměr nedosáhla, byly učitelky v mateřských školách. Ty vydělávaly pouze 95 % průměrné mzdy. Při srovnání se mzdou zaměstnanců s dokončeným vysokoškolským vzděláním (které mají dvě třetiny učitelů) dosahovaly příjmy učitelů v loňském roce pouze 74 %.

Poměr učitelkých platů k průměrné mzdě bude v budoucnu možná nově stanoven zákonem. Navrhovaná novela zavádí fixaci platů pedagogů na minimální hodnotu 130 % průměrné mzdy v národním hospodářství.

Přes poměrně rychlý růst učitelských mezd v posledních letech Česko stále zaostává za zahraničím, kde jsou učitelé leckde odměňováni mnohem lépe.

Podle posledních dostupných statistik OECD z roku 2019 je poměr reálných mezd českých učitelů ke mzdě všech zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním v rámci členských zemí druhý nejnižší, menší vykazují už jen USA.

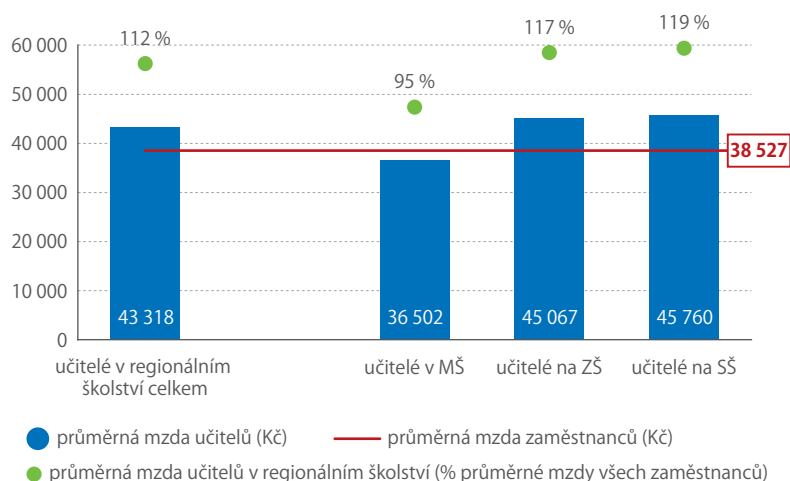
TEMPO RŮSTU KOLÍŠÁ

Celkově učitelům v regionálním školství vzrostly mzdy během let 2013 až 2020 v průměru o 66 %. Hrubá průměrná mzda v národním hospodářství zaznamenala ve stejném období nárůst o 47 %, mzdy zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním se zvýšily o 36 %.

Mezi lety 2013 a 2017 rostly mzdy učitelů v regionálním školství pomaleji než mzdy všech zaměstnanců v platové sféře (drtivá většina učitelů v regionálním školství spadá do platové sféry). Naopak v období 2017 až 2019 byl nárůst mezd učitelů dynamičtější, jejich průměrná hrubá mzda se zvýšila o 28 % (8,7 tis. Kč). V celé platové sféře přitom nárůst činil 21 % (6,7 tis. Kč). V roce 2020 však opět meziročně vzrostla o něco rychleji platová sféra (o 10 %, tj. 3,9 tis. Kč) než mzdy učitelů (o 9 %, tj. 3,7 tis. Kč).

Ve srovnání s vývojem průměrné mzdy všech zaměstnanců v národním hospodářství mezi lety 2013 a 2017 bylo tempo růstu mezd učitelů v regionálním školství víceméně shodné. V letech 2018 až 2020 se však mzdy učitelů v regionálním školství zvýšily o 26 % (8,8 tis. Kč), zatímco průměrná mzda zaměstnanců pouze o 14 % (4,8 tis. Kč).

POROVNÁNÍ PRŮMĚRNÉ HRUBÉ MĚSÍČNÍ MZDY UČITELŮ V REGIONÁLNÍM ŠKOLSTVÍ A VŠECH ZAMĚŠTNANCŮ V ČESKU (2020)

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

DLOUHÁ CESTA NA VRCHOL

Platy učitelů a pedagogických pracovníků závisí na jejich vzdělání (platové třídě) a délce praxe v oboru (platovém stupni). Zjednodušeně lze říci, že s rostoucím věkem učitelů, resp. delší dobou praxe se zvyšují. Učitelé v regionálním školství mladší 35 let v roce 2020 pobírali v průměru 37,6 tis. Kč, jejich kolegové starší 55 let vydělávali o 9 tis. Kč více. Z nejmladších učitelů do 34 let vydělávali nejvíce, a sice 40 tis. Kč, učitelé na středních školách. Učitelky v mateřské škole ve stejné věkové kategorii pobíraly 33 tis. Kč. Největší růst mezd mezi roky 2013 až 2020 zaznamenali učitelé na základních školách ve věkové kategorii 55 a více let. Polepšili si o 20,1 tis. Kč. Naopak nejmenšího absolutního progresu (o 12,3 tis. Kč) se dočkaly učitelky v mateřských školách ve věkové skupině do 34 let.

Maximální možný tabulkový plat a počet let potřebných k dosažení nejvyšší platové třídy může být dobrým ukazatelem perspektivnosti zaměstnání. Obecně platí, že čím větší je rozmezí mezi minimální a maximální mzdou, tím více let trvá, než se učitelé dostanou na vrchol kariérního žebříčku. Podle OECD např. v Austrálii nebo na Novém Zélandu potřebují učitelé na dosažení maximálního platu jen 6–8 let a jejich cílová mzda bude o 33–53 % vyšší než ta počáteční. To učitelé v Česku dosáhnou vrcholu až za dlouhých 32, či dokonce 36 let a získají o 32 % vyšší plat než na začátku kariéry. Podobně dlouho se na nejvyšší stupeň dostávají např. i učitelé v Izraeli, nicméně ti se mohou těšit na navýšení až o 104 % vůči svému nástupnímu platu.

V PRAZE JE UČITELŮM BLAZE. NEBO NE?

V regionálním srovnání si v roce 2020 nejlépe vedl Kraj Vysočina s hrubou průměrnou měsíční mzdou 44,5 tis. Kč. Vůbec poprvé tak ve sledovaném období neměli největší mzdu učitelé z Prahy. Zajímavé je, že Vysočina se dlouhodobě pohybovala na spodním konci pořadí, v roce 2014 zde měli učitelé mzdu vůbec nejnižší ze všech krajů (25,9 tis. Kč). V posledních dvou letech však platy v Kraji Vysočina meziročně rostly ze všech krajů nejvíce. Nejnižší mzdy v roce 2020 měli učitelé v krajích Královéhradeckém (42,6 tis. Kč) a Olomouckém (42,7 tis. Kč). V roce 2020 se také poprvé od roku 2014 snížil rozdíl mezi jednotlivými kraji. Zatímco v roce 2014 se mzdy lišily maximálně o 1,5 tis. Kč, v roce 2019 představoval rozdíl dvou extrémních hodnot již 4,6 tis. Kč. V roce 2020 však došlo k poklesu na hodnotu pouze 1,9 tis. Kč.

Ačkoliv učitelé v Praze až do předminulého roku viděli na výplatní pásce nejvyšší částky z celé republiky a loni druhé nejvyšší, stačilo to pouze na 92 % hrubé průměrné mzdy všech pražských zaměstnanců, což je v rámci ČR nejhorší bilance. Praha také byla jediným krajem, kde učitelé pobírali nižší mzdu, než byl krajský průměr za všechna odvětví. Naopak v Karlovarském kraji průměrná hrubá měsíční mzda učitelů v regionálním školství představovala 130 % průměrné celokrajové mzdy v národním hospodářství.

32 let

musí pracovat český učitel, aby dosáhl nejvyšší možné mzdy.

ZA POSLEDNÍCH 10 LET VZROSTLY PRŮMĚRNÉ PLATY PEDAGOGŮ U NÁS O VÍCE NEŽ 80 %. JE JIŽ FINANČNÍ OHODNOCENÍ PEDAGOGŮ DOSTATEČNÉ?

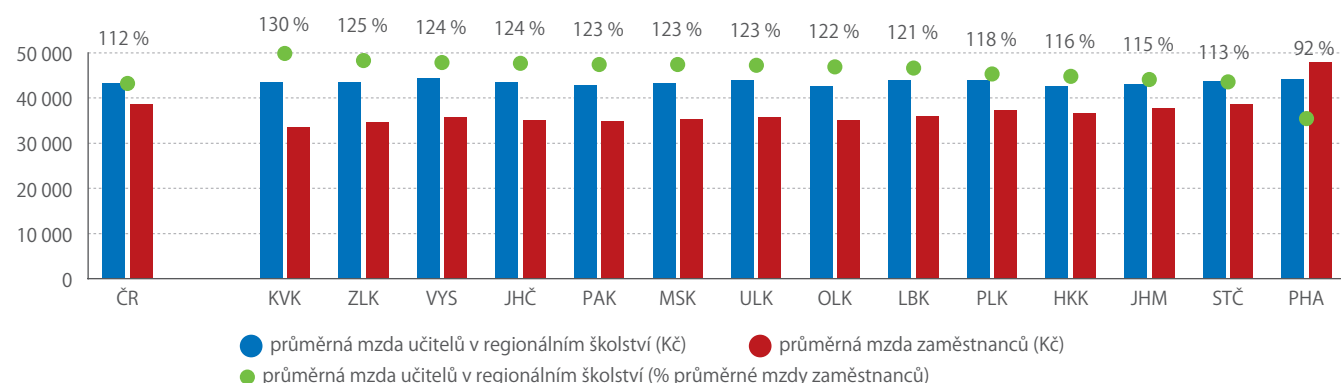

FRANTIŠEK DOBŠÍK

předseda
Českomoravského
odborového svazu
pracovníků školství

Trend dynamičtějšího navyšování platů pedagogických pracovníků v regionálním školství tak, jak dlouhodobě požadují školské odbory, je jednoznačně pozitivní. Zvyšuje se tím atraktivita a dochází ke stabilizaci učitelské profese. Je důležité zdůraznit i rostoucí zájem mladší generace o pedagogickou práci. Plat učitele začíná být postupně na trhu práce konkurenceschopný. Za dostatečné finanční ohodnocení lze považovat takovou úroveň, při níž průměrný plat pedagogů bude na 130 % ve srovnání s průměrnou mzdou v národním hospodářství. V regionálním školství se letos dostaneme lehce nad hladinu 120%. S nadějí očekáváme v září schválení zákona o pedagogických pracovnících, který by uvedenou úroveň 130 % měl garantovat. Pozitivní trend růstu platů pedagogů má jednoznačně pro společnost příznivé dopady a měl by rozhodně v dalším období pokračovat. Bylo by chybou, kdyby se stal obětí rozpočtových škrtů.

POROVNÁNÍ PRŮMĚRNÉ HRUBÉ MĚSÍČNÍ MZDY UČITELŮ PODLE KRAJŮ (2020)

Zdroj: ČSÚ podle údajů ze Strukturální mzdové statistiky

Největší bolestí našeho vzdělávacího systému je rodina

Česko zaostává v kvalitě vzdělávání zejména proto, že školy neumějí eliminovat nepříznivé prostředí v rodině, vysvětluje ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal.

PAVEL ČERNÝ

oddělení
marketingu a PR

Jak se měří kvalita vzdělávání?

Naše hodnocení vychází z modelu nazvaného Kvalitní škola. Ten vznikl na základě široké intenzivní diskuze se všemi aktéry ve vzdělávacím systému, tedy nejen s Ministerstvem školství, ale také se zřizovatelskými asociacemi a se školskými profesními asociacemi. Cílem bylo, aby všichni klíčoví aktéři sdíleli společný pohled na kvalitu.

Model obsahuje šest oblastí činnosti školy, které spolu úzce souvisejí a ovlivňují se. Jsou to koncepce a rámec školy, kvalita pedagogického sboru, kvalita pedagogického vedení, výuka, vzdělávací výsledky žáků, podpora žáků při vzdělávání. Každou z těchto oblastí posuzujeme podle tří až pěti kritérií, celkem se jedná o dvacet šest kritérií.

Úroveň naplnění jednotlivých kritérií se posuzuje prostřednictvím čtyř stupňů: výborný stav, stav vyžadující zlepšení, očekávaný stav, nevyhovující stav. K posuzování jednotlivých úrovní se využívá řada nástrojů, jsou to například dotazníky a ankety směřující na vedení škol, učitele, žáky i rodiče nebo záznamy z inspekční činnosti, kterou naši inspektoři provádějí a posuzují při tom podmínky, průběh a výsledky vzdělávání v konkrétní škole. Dále používáme nástroj pro elektronické zjišťování vzdělávacích výsledků žáků, což jsou takové online testy na dálku. Jejich výsledky jsou rovněž indikátorem toho, co se ve škole odehrává a v jaké kvalitě.

V Česku jsou poměrně značné rozdíly v úrovni školství v jednotlivých krajích. V čem tyto rozdíly konkrétně spočívají a které kraje jsou na tom nejhůř?

Zásadní vliv na vzdělávání dětí má rodinné prostředí. To platí všude ve světě, jen u nás je ten vliv daleko silnější. My příliš neumíme nepříznivé rodinné prostředí eliminovat ve škole. Mnoho kantorů, zvláště na druhém stupni a na středních školách, rodinnou situaci žáků vůbec nezná a ke všem přistupují stejně, což z hlediska nároků je správně, ale z hlediska přístupu nikoliv. Když učitel například zadá úkol, který je závislý na nějaké součinnosti rodičů, a rodiče jsou v situaci, že tu součinnost nemohou poskytnout nebo nevědí, jak ji poskytnout, pak dítě dostane špatnou známku. Podobné neúspěchy se postupně začínou nabalovat, což následně vede k rezignaci a demotivaci žáků. Dál se to projevuje poruchami chování a žáci se stávají problémovými. A často jen proto, že nepracujeme s rodinným prostředím. Nejde o to takovým žákům ulehčovat nebo něco odpouštět, naopak musíme hledat cesty, jak maximálně využít a rozvíjet jejich potenciál a eliminovat nepříznivé rodinné prostředí. Třeba tím, že si mohou udělat úkoly ve škole, že jim přispějeme na exkurzi nebo na kroužek, kterých by se jinak nemohli zúčastnit, a podobně.

U nás v úrovni vzdělávání nejvíce zaostávají kraje Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský, což jsou strukturálně postižené regiony s nízkým socioekonomickým statusem obyvatel. Oproti zbytku republiky je v nich nižší vzdělanostní úroveň, nižší příjmy nebo

nižší kvalita bydlení. Rodiny se častěji stěhují, děti bydlí v nevhodných podmínkách, nemají svůj pokoj, mnohdy ani psací stůl... V těchto krajích je také vyšší podíl nekvalifikovaných a neaprobovaných učitelů, je tam horší dostupnost speciálních pedagogů, asistentů pedagoga, školních psychologů... Školy tam rovněž mívají horší materiální podmínky a vlivem všech uvedených faktorů se rozdíly víc a víc prohlubují.

Dá se s tím něco dělat?

Vyspělé vzdělávací systémy přistupují ke školám diferencovaně. Je třeba zohledňovat podmínky jednotlivých škol, které nemohou ovlivnit to, kde stojí a z jakého prostředí do nich přicházejí žáci. Ovlivní to, jak budou s žáky pracovat, v obtížnějších podmínkách však potřebují silnější finanční, metodickou i personální podporu. U nás financujeme všechny školy stejně bez ohledu na to, v jakých podmínkách pracují. To paradoxně rozvírá nůžky v jejich úrovni.

Jak se vyvíjí kvalita vzdělávání v Česku? Lze sledovat nějaké dlouhodobější trendy?

My se účastníme mezinárodních šetření už více než dvacet let a z dostupných dat se dá říci, že úroveň vzdělávání u nás celých těch dvacet let v podstatě stagnuje.

Země, které na tom tehdy byly stejně nebo hůř, jsou dnes už daleko před námi. Jmenovat můžu například Německo, Polsko, Estonsko, Švédsko, Dánsko, ale třeba i Maďarsko. Tam všude reflektovali technologický a společenský vývoj a dokázali ho využít, zatímco my stále uplatňujeme pedagogiku dvacátého století. Jsme třeba jednou z mála zemí, u které se negativní vliv rodinného prostředí na vzdělávací výsledky stále prohlubuje. Ostatním se už podařilo trend otočit. Všude ten vliv samozřejmě je, ale v jiných zemích s tím umějí daleko lépe pracovat. Umějí rodinnou situaci ve vzdělávání zohledňovat, a díky tomu se jim daří u žáků lépe využívat jejich potenciál.

Má Česká školní inspekce nějaké nástroje, jak kvalitu vzdělávání zlepšovat?

V současné době společně s Národním pedagogickým institutem realizujeme pilotní projekt, v jehož rámci provedeme na škole komplexní vzdělávací audit. Výsledkem je identifikace silných a slabých stránek a příležitostí, které škola má. Pojmenováváme, co se škole daří, co nedaří a proč, a dáváme doporučení, jak dále rozvíjet to pozitivní a eliminovat to negativní. Posuzujeme také, zda je škola naše doporučení schopna realizovat sama, nebo potřebuje nějakou podporu. Případná podpora, kterou poskytuje Národní pedagogický institut, je pak zaměřena cíleně na konkrétní vytipované oblasti, takže se neplýtvá nedostatkovými odbornými kapacitami a pomoc směřuje tam, kde je skutečně potřeba. Po nějakém čase provedeme evaluaci a podle zjištěných výsledků můžeme cílit další podporu. Jedná se o diferencovaný přístup a velmi efektivní využívání vzácných odborných kapacit.

Projekt se nyní rozjíždí v Plzeňském, Karlovarském a Ústeckém kraji.

Úroveň vzdělávání u nás posledních dvacet let v podstatě stagnuje.

Mgr. Tomáš Zatloukal, MBA, LL.M., MSc.

Co o českém vzdělávacím systému odhalila pandemie covidu-19 a s ní spojená omezení?

Vlastně to, co na základě našich dat říkáme už dlouhodobě. Pozitivní je třeba to, že máme velmi flexibilní a inovativní učitele. I když donedávna nebyli zvyklí na nějakou užší spolupráci, v době pandemie se rychle začali spojovat, hledat společně nové přístupy a sdílet zkušenosti. Velmi rychle byli schopni osvojit si práci s digitálními technologiemi a přejít na dálkovou výuku, i když je na to předtím nikdo nepřipravoval. Začali také objevovat a využívat řadu aplikací, které vnímají také jako příležitost pro oživení a zefektivnění prezenční výuky. Díky jejich využívání nemusejí probírat všechno učivo ve škole, ale mohou se zaměřit hlavně na podstatná témata a ta doplňková mohou žáci dostat v jiné podobě.

Jako slabé místo se ukázal právě vliv rodinného prostředí. Vzdělávání na dálku bez podpory rodičů dost dobře probíhat nemohlo, takže najednou bylo jasné vidět, jak dramatický dopad nefungující rodinné zázemí má. Zaznamenali jsme také výrazné rozdíly mezi jednotlivými školami, řediteli i učiteli. Mnoho škol se dokázalo transformovat úspěšně i přesto, že měly horší podmínky, bohužel, zhruba ve třetině škol úplně selhalo pedagogické vedení a ředitelé nechali systém výuky na učitelích a sami školu vůbec neřídili.

Pomáhala Česká školní inspekce nějak k nápravě?

Na základě našich zjištění jsme s Ministerstvem školství připravili metodická doporučení, jak nastavit fungování školy v prostředí dálkového vzdělávání nebo jak pracovat s komunikační technikou. Průběžně jsme také zveřejňovali příklady dobré praxe ze škol, kde se transformace podařila, aby se ostatní mohli inspirovat.

Mezi první a druhou vlnou pandemie se výrazně zlepšilo vybavení škol informačními a komunikačními technologiemi. Zatímco loni na jaře nemělo možnost připojit se na online výuku 250 tisíc žáků, letos v únoru už to bylo jen 50 tisíc.

Je kvalita výuky přímo závislá na materiálovém vybavení školy?

Nikoliv. Podobně ani navýšením finančních výdajů do školství se automaticky nezlepší kvalita vzdělávání. Z našich analýz například vyplývá, že míra vybavení ICT technikou má velmi pozitivní dopad třeba u žáků z méně podnětného rodinného zázemí, když ale koupíte notebooky nebo tablety gymnazistům, může být efekt úplně opačný. Rovněž snížení počtu žáků ve třídách se neprojevuje všude stejně. Plošně uplatňovaná opatření zpravidla nezajistí očekávaný výsledek. O podpoře a intervenci je třeba vždy přemýšlet a dobře ji cílit tam, kde je skutečně potřeba.

Absolvoval Pedagogickou fakultu a Fakultu tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Působil jako středoškolský učitel a později ředitel gymnázia, byl členem výboru pro vzdělávání a kulturu Evropského parlamentu. Pracoval také ve funkci ředitele odboru vzdělávání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Zkušenosti má i se řízením školskými kompetencemi a s řízením školství na úrovni územně samosprávných celků. Je zástupcem ČR v řadě mezinárodních organizací zabývajících se vzděláváním.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3zDALJC

Naděje dožití se v Česku o rok zkrátila

Loni narozeným chlapečkům se proti o rok starším kamarádům snížila průměrná očekávaná délka života o jeden rok na 75,3 roku, u narozených děvčátek bylo snížení mírnější, o 0,7 roku na 81,4 roku.

DAVID MORÁVEK
oddělení
demografické
statistiky

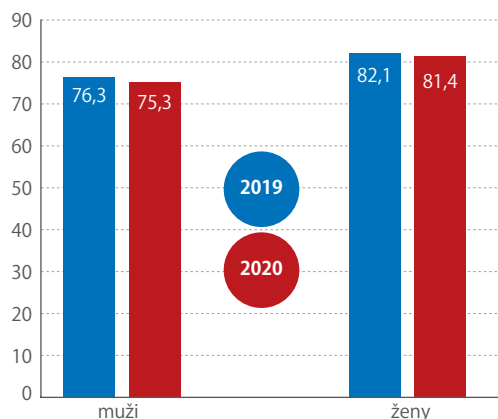
Ukazatel naděje dožití při narození neboli střední délka života je nejčastěji používanou souhrnnou charakteristikou úmrtnostních poměrů dané populace, která hovoří o průměrném životním potenciálu novorozenců za předpokladu neměnné úmrtnosti po celou dobu jejich života. Používá se nejen pro zhodnocení úmrtnosti v čase, ale i pro potřeby mezinárodního srovnání, neboť její výše není ovlivněna věkovou strukturou populace, resp. jejími změnami.

Ve vyšším věku naděje dožití udává průměrný počet let, která ještě člověku zbývají do konce jeho života. V roce 2020 poklesla ve všech věkových kategoriích. Podíváme-li se například na věk 65 let,

který je obecně považován za čas odchodu do důchodu, mužům při něm zbývalo v roce 2020 průměrně 15,2 roku života, o 1,1 roku méně ve srovnání s údajem za rok 2019. Ženám ve věku 65 let se naděje dožití meziročně zkrátila o 0,8 roku na 19,2 roku.

Od roku 1920, od kdy Český statistický úřad publikuje úmrtnostní tabulky, nebyl dosud, s výjimkou válečného období, zaznamenán tak výrazný pokles naděje dožití při narození jako právě v roce 2020. V posledních dvaceti letech měla naděje dožití jednoznačně rostoucí trend, průměrně o 0,2 roku ročně, a zhoršené úmrtnostní poměry českého obyvatelstva v pandemickém roce způsobily návrat ve vývoji průměrné délky života zhruba na úroveň z roku 2013.

NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ (roky)

Zdroj: ČSÚ

VLIV VĚKU A POHLAVÍ

Rozdíl v naději dožití při narození mezi roky 2019 a 2020 je možné rozložit do věkových skupin a získat tak informace, jak se daná věková skupina podílela na snížení nebo zvýšení hodnot této charakteristiky v čase. Pro tento účel byly vybrány následující věkové skupiny: 0–14, 15–39, 40–64, 65–74, 75–84 let a poslední otevřená skupina 85 a více let.

Nejmladší věkové skupiny mužů a žen do věku 39 let přispívaly ke změně naděje dožití při narození mírným nárůstem. To znamená, že v těchto skupinách úmrtnost poklesla. Naproti tomu ve věkových skupinách nad 40 let došlo ke zhoršení. Nejhuře na tom byla věková skupina 75–84 let, jejíž příspěvek způsobil snížení naděje dožití při narození, u mužů o 0,4 roku

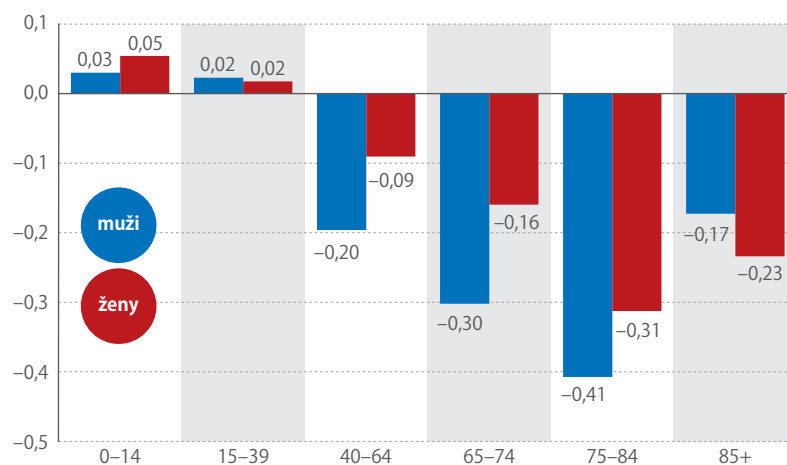
a u žen o 0,3 roku. Mužům ve srovnání se ženami se úmrtnost v roce 2020 zhoršila už v nižším věku. Na poklesu naděje dožití při narození mužů se dále v sestupném pořadí podílely věkové skupiny 65–74 let s příspěvkem –0,30 roku, 40–64 let (–0,20 roku) a věková skupina 85+ (–0,17 roku). U žen převažovaly starší věkové skupiny, konkrétně 85+ (–0,23 roku) a 65–74 let (–0,16 roku).

Zajímavé je také sledovat rozdíl v naději dožití mezi muži a ženami. Chlapečků je sice mezi novorozenci o něco více než děvčátek (zhruba 51,5% ku 48,5%), po celou dobu života ale mají o něco vyšší úmrtnost ve srovnání s opačným pohlavím. Ženy se proto dožívají vyššího věku. O tomto fenoménu se hovoří jako o mužské nadúmrtosti. V roce 2020 činil rozdíl v naději dožití při narození 6,1 roku ve prospěch žen a oproti roku 2019 došlo k jeho mírnému zvýšení o 0,3 roku (na úroveň zaznamenanou v roce 2012). Ve věku 65 let měly ženy zhruba o čtyři roky delší zbývající délku života ve srovnání s muži stejného věku. I v tomto případě došlo k meziročnímu zvýšení nadúmrtosti o 0,3 roku.

NADĚJE DOŽITÍ V KRAJÍCH

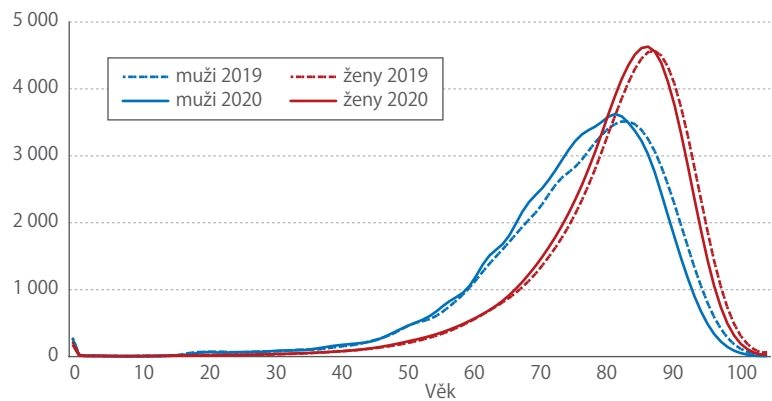
Přestože se úmrtnostní tabulky za kraje s ohledem na vyloučení nahodilých výkyvů počítají za dvouletá kalendářní období, je i při porovnání období 2018–2019 a 2019–2020 patrné snížení průměrné délky života. Jedinou výjimku tvoří Plzeňský kraj, v němž se naděje dožití při narození mírně snížila pouze u mužů, u žen hodnota stagnovala. U mužů došlo k nejvyššímu poklesu střední délky života v krajích Vysočina a Zlínském (shodně –0,8 roku) a v kraji Moravskoslezském (–0,7 roku). U žen byl ve srovnání s muži pokles mírnější. Nejvíce se ženám délka života snížila v kraji Zlínském (–0,7 roku) a dále v krajích Vysočina, Jihomoravském a Olomouckém (shodně –0,4 roku). Z hlediska regionální diferenciacie úmrtnosti nebyla zaznamenána výraznější změna. Nejlepší pozici při srovnání naděje dožití při narození obhájila Praha s délkou života 78,2 roku pro muže a 82,9 roku

PŘÍSPĚVKY VĚKOVÝCH SKUPIN K ROZDÍLU NADĚJE DOŽITÍ PŘI NAROZENÍ MEZI ROKY 2019 A 2020 (roky)

Zdroj: ČSÚ

TABULKOVÝ POČET ZEMŘELÝCH

Zdroj: ČSÚ

pro ženy. Druhé místo zaujal Královéhradecký kraj s délkou života 76,8 roku pro muže a 82,4 roku pro ženy. Jako další v pořadí se umístil Jihomoravský kraj s nadějí dožití při narození mužů 76,3 roku a žen 82,4 roku. Na opačném konci žebříčku s nejnižší střední délkou života mužů se umístily kraje Moravskoslezský a Ústecký (shodně 73,9 roku) a Karlovarský (74,5 roku). Obdobně ženy mohly očekávat nejkratší délku života v kraji Ústeckém (79,9 roku), následně v kraji Karlovarském (80,0 roku) a Moravskoslezském (80,9 roku).

DALŠÍ CHARAKTERISTIKY DÉLKY ŽIVOTA

Naděje dožití není jedinou charakteristikou popisující délku lidského života. Další je např. modální délka života neboli věk, při kterém lidé nejčastěji umírají. Někdy se také označuje jako normální délka života. Výhodou je její jednoduchý výpočet a větší stabilita v čase, proto je také vhodnější pro vyjadřování dlouhověkosti. V úmrtnostní tabulce z roku 2020 byl nejvyšší počet zemřelých mužů ve věku 82 let a žen ve věku 87 let. Při srovnání s rokem 2019 se modální věk zemřelých snížil, pro muže o dva roky a pro ženy o jeden rok.

Zajímavou charakteristikou je i mediánová délka života, která se uvádí rovněž jako pravděpodobná délka života. Označuje věk, kterého by se při dané úmrtnosti dožila právě polovina z narozených. U mužů byl tento věk 78 let, zatímco u žen 84 let. Nepřekvapí, že také v tomto případě je údaj z roku 2020 ve srovnání s rokem předchozím nižší, konkrétně o jeden rok shodně pro obě pohlaví.

Naděje dožití při narození vychází nižší než mediánová délka života, která je zároveň nižší než modální délka života. V roce 2020 si všechny tři uvedené délky života byly navzájem blíže než v roce předchozím. To znamená, že rozložení zemřelých podle věku bylo rovnoměrnější, přesto však zůstávalo značně nesymetrické vzhledem ke skutečnosti, že k úmrtím dochází zejména ve vyšším věku. Nesmíme zapomenout ani na úmrtnost v prvním roce života, která je ale dlouhodobě na nízké úrovni díky vyspělému českému zdravotnictví.

Demografie Evropy

Vydavatel: Eurostat

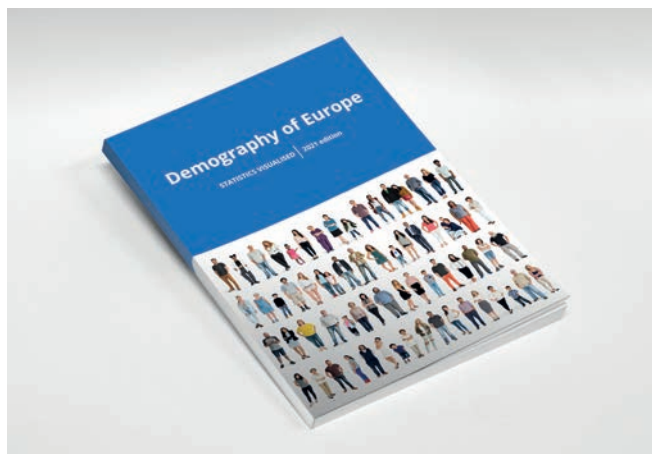
Demografické statistiky patří mezi ty nejpobulárnější, které Eurostat produkuje. Data z těchto statistik jsou využívána v řadě různých odvětví a tvoří důležitý podklad pro rozhodování na mnoha úrovních i při tvorbě strategických dokumentů týkajících se téměř všech oblastí života společnosti. Nová brožura přináší aktuální data o vývoji populace v evropských zemích, prostřednictvím názorných grafů zobrazuje časové řady a trendy i výhled do nejbližší budoucnosti. Interaktivní verze publikace umožňuje srovnávat situaci v jednotlivých zemích a sledovat, které demografické ukazatele vykazují podobné tendence a které se vzájemně liší. Orientace v demografických datech se tak pro uživatele výrazně zjednodušuje a urychluje.

V letošním vydání publikace jsou prezentována aktualizovaná data od přelomu milénia do roku 2019 nebo 2020, případně k 1. lednu 2021.

ODHAD VÝVOJE AŽ DO ROKU 2080

Publikace se člení do čtyř kapitol. První uvádí hlavní trendy v celkové populaci EU a jednotlivých členských zemích a rozebírá je z hlediska pohlaví a věku. Následuje kapitola věnovaná změnám v populaci, mezi něž se řadí např. počty narozených a zemřelých, počet dětí na jednu ženu, věk žen při narození jejich prvního dítěte nebo podíl dětí narozených matkám nad 40 let. V této kapitole najdou čtenáři také údaje o předpokládaném věku dožití a aktuální data o úmrtnosti během prvního roku covidové pandemie. Kapitola zaměřená na rozmanitost populace shrnuje data o migraci, a to jak uvnitř Evropské unie, tak i přes její hranice. Jedna část je věnována rovněž populačním rozdílům mezi městskými a venkovskými oblastmi. Poslední kapitola mapuje počty sňatků a rozvodů.

Součástí interaktivní publikace je také online kvíz, ve kterém si uživatelé mohou zkusit odhadnout budoucí vývoj počtu obyvatel

v členských zemích EU až do roku 2080 a následně svůj odhad porovnat s oficiální predikcí Eurostatu.

BRZY PŘIJDE VRCHOL

Podle údajů zveřejněných v publikaci měly členské země EU27 k letošnímu 1. lednu 447 milionů obyvatel a populace v posledních 20 letech plynule narůstala. Tento růst by se však měl zastavit v roce 2025, kdy počet obyvatel dosáhne téměř 450 milionů. Poté přijde pokles, jenž se bude postupně zrychlovat. V roce 2080 již má EU27 mít méně než 420 milionů obyvatel.

Populace EU27 také znatelně stárne. Zatímco v roce 2001 zde věku 65 a více let dosahovalo 16 % z celkového počtu obyvatel, v roce 2020 už to bylo 21 %. Podíl osmdesátiletých a starších za stejnou dobu narostl z 3,4 % na 6,0 %. Naproti tomu podíl dětí ve věku 14 let a mladších za posledních 20 let klesl ze 17 % na 14 % a dospívajících od 15 do 19 let ze 6 % na 5 %. Ruku v ruce s tímto jevem klesá také porodnost. Ta mezi lety 2001 až 2008 stoupla na 4,4 milionu živě narozených dětí na 4,7 milionu a následně se postupně snížila až na 4,0 milionu v roce 2020. To odpovídá 9,1 živě narozeného dítěte na 1 000 obyvatel. Počty zemřelých se přitom zvyšují – v roce 2001 zemřelo v EU27 4,2 milionu osob a v roce 2020 už to bylo 5,2 milionu.

 bit.ly/3iYFfS

KVALITA OVZDUŠÍ V EVROPĚ – 2020

Vydavatel:
Evropská agentura
pro životní
prostředí

Série zpráv o kvalitě ovzduší vyjádřené naměřenými koncentracemi znečišťujících látek. V publikaci jsou rovněž kvantifikovány dopady znečištění na zdraví a životní prostředí.

 bit.ly/3laVujq

EU SILC 2020 – INDIKÁTORY CHUDOBY A SOCIÁLNĚHO VYLÚČENÍ

Vydavatel:
Štatistický úrad SR

Komplexní zpráva o míře ohrožení slovenské společnosti chudobou a sociálním vyloučením. Informace vycházejí z pravidelného zjišťování příjmů a životních podmínek domácností na Slovensku.

 bit.ly/3f9JhYk

VEŘEJNÁ SPRÁVA V ČESKÉ REPUBLICĚ 2020

Vydavatel:
Ministerstvo vnitra
ČR

Souhrnný přehled o stavu a činnosti státní správy a samosprávy v uplynulém roce. Široké spektrum údajů je prezentováno ve formě tabulek a grafů s doprovodným textovým komentářem vysvětlujícím souvislosti.

 bit.ly/3BYshhK

PUBLIKACE ČSÚ

📄 tištěná 🌐 online

Spotřební výdaje domácností (2020)

Výsledky výběrového šetření Statistiky rodinných účtů. Výdaje jsou publikovány jako roční průměry na osobu v Kč a struktura v %. Domácnosti jsou členěny podle mnoha kritérií.

📄 🌐

Trh práce v ČR (1993–2020)

Časové řady dat z výběrového šetření pracovních sil. Informace o trhu práce zahrnují zejména hlavní charakteristiky zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních osob. Publikace je dostupná také v angličtině.

📄 🌐

Mzdy učitelů v regionálním školství (2013–2020)

Podrobný popis struktury mezd zaměstnanců, kteří pracují jako učitelé v mateřských, základních a středních školách. Publikace obsahuje také srovnání se mzdami dalších zaměstnanců v národním hospodářství.

📄 🌐

Organizační statistika (2. Q 2021)

Údaje o organizační struktuře národního hospodářství sestavené z dat vedených v Registru ekonomických subjektů.

📄 🌐

Ekonomické výsledky průmyslu ČR (2019)

Data ze zpracování ročního statistického šetření u podnikatelských subjektů s převážující průmyslovou činností bez ohledu na jejich velikost. Tříděno podle CZ-NACE a velikostních skupin subjektů.

📄 🌐

www.czso.cz | objednavky@czso.cz

KALENDÁŘ: Rychlé informace

ŘÍJEN
2021

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

1 PÁ

Deficit a dluh vládních institucí (2. Q 2021)

Notifikace deficitu a dluhu vládních institucí (2020)

7 ČT

Zahraniční obchod se zbožím (8/2021)

Průmysl (8/2021)

Stavebnictví (8/2021)

8 PÁ

Maloobchod (8/2021)

11 PO

Indexy cen vývozu a dovozu (8/2021)

Indexy spotřebitelských cen – inflace (9/2021)

15 PÁ

Odhady sklizní (9/2021)

18 PO

Indexy cen výrobců (9/2021)

21 ČT

Notifikace deficitu a dluhu vládních institucí (2) (2020)

25 PO

Konjunkturální průzkum (10/2021)

29 PÁ

Předběžný odhad HDP (3. Q 2021)

Bezpečnost je třeba řešit od základů,

říká ředitel Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost Karel Řehka.

**JAN
CIESLAR**
tiskový mluvčí ČSÚ

Co je hlavním posláním vašeho úřadu a čím se naopak vůbec nezabývá?

Zjednodušeně se dá říct, že se zabýváme ochranou systémů, které jsou nezbytné pro fungování státu a bezpečí jeho obyvatel. U těchto systémů zajišťujeme, aby nedocházelo k narušení důvěrnosti, dostupnosti či integrity dat. Zkrátka že data čtou jen ti, kteří k tomu mají oprávnění, že se k datům lze ze strany oprávněných uživatelů dostat a že je nikdo neoprávněně neupravuje, nemaže a tak dále. K tomu samozřejmě tvoříme veškerou legislativu, na jejímž základě určujeme, které systémy jsou kritické a jak moc mají být chráněny. Mimo to máme i technickou složku, která přijímá hlášení o incidentech a případně pomáhá s jejich řešením.

Další oblastí je ochrana utajovaných informací v informačních a komunikačních systémech. V lecčems je to podobné kybernetické bezpečnosti, ale řídí se to jinými zákony a používají se jiné technologie. A také pod nás spadá veřejně regulovaná služba navigačního systému Galileo. To je speciální část tohoto projektu, jež bude sloužit třeba záchranému systému a dalším složkám, které potřebují spolehlivou navigaci, neboť tato služba je mnohem odolnější proti rušení.

Čím se naopak nezabýváme, jsou třeba dezinformace. Spousta lidí si myslí opak, když máme v názvu slovo „informační“, ale to se odkazuje právě na bezpečnost utajovaných informací. Problematiku dezinformací mají pod sebou jiné složky. Nás obsah informací a dat tolik nezajímá. Zajímá nás to, zda jsou v bezpečí.

Téma kybernetické bezpečnosti se zejména v poslední době dostává stále více do popředí.

Jaký je vlastně vývoj počtu a závažnosti kybernetických incidentů za poslední roky?

Obojí roste. Přesná čísla jsou dohledatelná v našich zprávách o stavu kybernetické bezpečnosti. Ale je třeba si uvědomit, že jde jen o špičku ledovce. Nám hlásí incidenty především subjekty, které jsou regulované naším zákonem. Celkový počet incidentů je mnohonásobně vyšší.

Co se týče závažnosti, tak třeba útoky na nemocnice asi nikdo nemohl přehlédnout. Některé z napadených nemocnic útoky zcela vyřadily z provozu na dlouhé týdny až měsíce a podle mě máme štěstí, že nikdo nepřišel o život.

Zároveň roste i sofistikovanost těchto útoků. Zatímco dříve byly třeba podvodné maily psané chybnou češtinou a lidé z nich měli legraci, dnes je jazyk na velmi slušné úrovni a řada mailů je cílena na konkrétní instituci či uživatele, takže ti vůbec nemají

podezření, že by mohlo jít o podvod. Následně kliknou na zavíranou přílohu nebo odkaz a celá instituce může v krajním případě přijít o všechna cenná data.

Projevilo se na počtu a závažnosti incidentů rozšíření práce z domova a vzdálených přístupů k firemním serverům v posledních dvou letech v souvislosti s onemocněním covid-19?

Počet útoků se zvyšoval, ale to je spíše obecný trend a těžko říct, nakolik ho připisovat pandemii. Chvillemi bylo zjevné, že útočníci pandemická témata zneužívají, například když se posílaly podvodné maily s údajnými výsledky covidových testů. Práce na dálku se zase projevila některými útoky, které cílily na špatně zabezpečené VPN.

Obecně digitalizace společnosti postupuje obrovským tempem a pandemie to jen urychlila. Díky ní jsme si ale uvědomili to, co bylo lidem z oboru jasné už dávno, tedy že na informačních a komunikačních technologiích jsme existenčně závislí. A proto bychom měli věnovat velkou pozornost jejich bezpečnosti. Nejde o zábavu pro pár ajťáků, jde o skutečně zásadní strategickou disciplínu.

Jste autorem knihy Informační válka, která vyšla před čtyřmi lety. Na rozdíl od otevřeného konfliktu je tento typ boje pro běžného člověka spíše neviditelný. Jaké důsledky ale může pro společnost či jedince mít?

Samotný pojem informační válka není součástí oficiální vojenské terminologie a má spíše ilustrovat problém. V knize se snažím srozumitelnou řečí vysvětlit, že válčení vedle fyzického světa probíhá také v informačním prostředí a tato část válčení v dnešní době nabývá na důležitosti.

V zásadě jde o to, jak podporovat své cíle tím, že získávám převahu v informačním prostředí, chráním si své informace a informační systémy a působím na ty protivníky. Tím se snažím narušovat jeho vůli klást odpor, jeho schopnost orientovat se v situaci a chápat, co se děje, a jeho schopnosti informace a informační systémy reálně používat. To může mít různou podobu od psychologického působení prostřednictvím letáků, médií či sociálních sítí přes klamání například falešným rádiovým vysíláním až třeba po rušení rádiového provozu, kyberútoky či fyzické ničení informační infrastruktury bombardováním.

Dopady na společnost a jedince záleží na situaci a mohou být různé. V době míru často vidíme narušování jednoty společnosti, důvěry lidí ve vlastní stát a jeho spojence nebo třeba také relativizování pravdy a toho, kdo je přítel a kdo nepřítel. To ale nemusí být vždy jen důsledkem nepřátelského působení. Chytrý

Nejslabším článkem kybernetické bezpečnosti je vždycky člověk.

Ing. Karel Řehka

Vystudoval vojenské gymnázium v Opavě a Vysokou vojenskou školu pozemního vojska ve Vyškově, absolvoval roční důstojnický kurz ve Velké Británii a prestižní kurz rangers v USA, zúčastnil se vojenských misí na Balkáně a v Afghánistánu. V armádě dosáhl hodnosti brigádního generála. Od listopadu 2014 stál v čele Ředitelství speciálních sil Ministerstva obrany a byl zástupcem velitele Mnohonárodní divize severovýchod. Dlouhodobě se zabývá tématem hybridní války a vojenských informačních operací.

protivník ve svůj prospěch také často využívá již existující problémy protistrany a s těmi dále „pracuje“.

Český statistický úřad s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost vzhledem k charakteru své práce již nějaký čas spolupracuje. Můžete nastínit, co je předmětem této spolupráce?

Jak jsem popsal už výše, tak chráníme systémy, které jsou něčím důležité pro fungování státu a bezpečí jeho obyvatel. Některé systémy, které provozuje ČSÚ, do této definice bezpochyby spadají. Například ČSÚ sčítá volební hlasy a asi se shodneme, že volby a jejich bezpečný průběh jsou jedním ze základů fungování demokratického právního státu. Proto jsme se v posledních měsících věnovali komplexnímu auditu celého volebního systému z pohledu kybernetické bezpečnosti. Tento audit probíhá tak, že hledáme všechny myslitelné zranitelnosti od technických nedostatků až po nevhodná organizační opatření a nedostatečně proškolený personál. V závěru poskytneme auditovanému subjektu sérii doporučení, jak zjištěné nedostatky odstranit, a sledujeme, zda k tomu došlo. Abychom maximálně posílili bezpečnost volebního procesu, prověřovali jsme opravdu všechno, co prověřit šlo, a zároveň jsme pro ČSÚ uspořádali cvičení kybernetické bezpečnosti. Jeho cílem bylo hlavně nastínit, co všechno se může stát, a prověřit funkčnost krizových plánů a rozhodovacích procesů v krizových scénářích. Výsledky našich auditů jsou z logiky věci nevěřejné, protože bychom jejich zpřístupněním odhalovali potenciálním útočníkům možná slabá místa, ale troufnu si říct, že ačkoli vždy může nastat nějaký útok či pokus o něj, samotný volební proces je zabezpečen velmi dobře.

Jak moc je pravděpodobné, že se některá organizace, jedinec, či dokonce stát pokusí nějakým způsobem narušit průběh nadcházejících sněmovních voleb?

Do odhadu pravděpodobnosti toho, že nějaký útok přijde, se u nás raději nepouštíme. To by bylo věštění z křišťálové koule. Co nás zajímá, je míra zabezpečení. A ta je u volebního procesu velmi vysoká. Navíc celý systém

je postaven na sčítání papírových hlasů a na každé úrovni je možná zpětná kontrola výsledků. Už jen díky tomuto faktoru jsou volby velmi transparentní, a tudíž těžko napadnutelné přes kyberprostor. Co se může někdo pokusit shodit, je volební web. To je ale jen zobrazovací zařízení a jeho nefunkčnost by sčítání hlasů nijak neovlivnila. Je to, jako by vypadl televizní přenos fotbalového utkání. Diváci u televize nic nevidí, ale na stadionu se hraje dál a hra není nijak ovlivněna. I zde se však zavádějí maximální opatření, aby k tomu nedošlo.

Existuje proti těmto hrozbám vůbec nějaká potenciální ochrana?

Existuje hlavně prevence. Nejslabším článkem kybernetické bezpečnosti je vždycky člověk. Škodlivý kód se do systému musí někudy dostat. A než složitě hledat nějaké zranitelnosti, bývá nejjednodušší přimět někoho, aby omylem klikl na zavírovaný odkaz nebo otevřel zavírovanou přílohu. Lidská chyba samozřejmě může být i u technických pracovníků, když třeba nesledují, co se kde děje, a zapomenou nainstalovat nějakou důležitou bezpečnostní aktualizaci, která opravuje nějakou nově objevenou zranitelnost.

Dále je samozřejmě řada technických opatření. Třeba když nemáte segmentovanou vnitřní síť, tak nákaza jednoho počítače může znamenat zavírování celé sítě. Naopak, pokud síť segmentovanou máte, lze nákazu zastavit včas a škody jsou minimální. Podobné je to se zálohami. Když vám někdo zašifruje data, tak si je obnovíte ze záloh a jedete dál. Pokud ovšem ty zálohy máte. V opačném případě máte smůlu.

A klíčová jsou i opatření na úrovni managementu. Kybernetické hrozby musejí být mezi hlavními riziky, kterými se management musí zabývat. Nikdo dnes nepochybuje, že je třeba řešit požární bezpečnost nebo fyzickou bezpečnost objektů. Ale u kybernetické bezpečnosti si pořád dost lidí myslí, že je to něco, čím by se mělo zabývat oddělení IT provozu. Ale tak to není. Je to samostatná disciplína zahrnující plánování, analýzu rizik, vyhodnocování rizikového profilu dodavatelů a další oblasti. To jde dělat jen z nejvyšší manažerské úrovně.

Jak bude podle vás vypadat digitální svět za deset či patnáct let? A bude to svět bezpečný?

Svět budoucnosti bude bezpečný, pokud mu dnes postavíme bezpečné základy. Když stavíte dům, tak taky do základů dáváte zemnicí pásku pro budoucí připojení hromosvodu a u všech konstrukcí řešíte jejich požární bezpečnost. Stejně tak musíme budovat bezpečné základy toho, na čem v budoucnu poběží celá digitální společnost a ekonomika. Jde zejména o síť páté generace. Stejně tak musíme sledovat nastupující technologie, jako jsou umělá inteligence nebo kvantové počítače. To jsou všechno technologie, které budou mít v budoucnosti naprosto zásadní význam. A stejně jako s tím domem platí, že pokud je nebudeme od základů budovat jako bezpečné, zpětně to budeme dohánět velmi těžce.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3tfbYsU

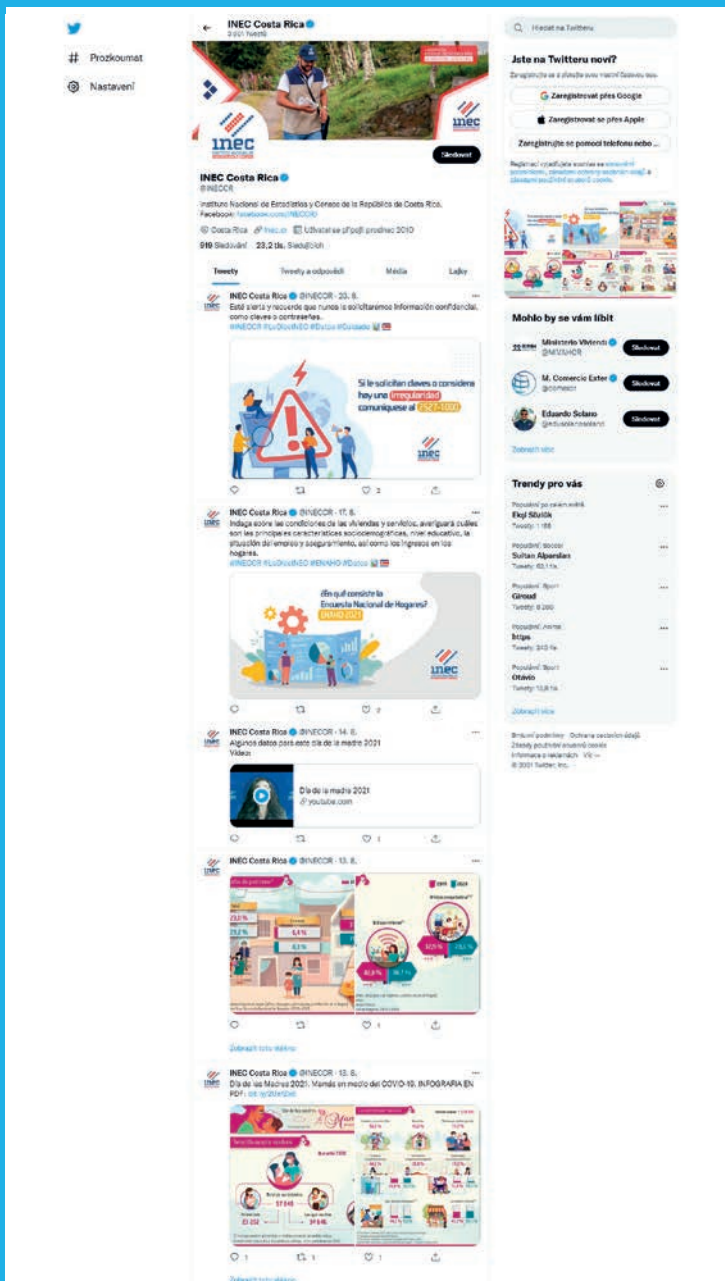

TWITTER: @INECCR

Statistický úřad Kostariky je na twitteru aktivní již od prosince 2010. Od té doby získal více než 23 tisíc sledujících.

Pokud se rozhodnete, že rozšíříte jejich řady, nenechte se odradit skutečností, že celý účet je vedený ve španělštině. Čísla a jednoduché popisky jsou příležitostí, jak si své jazykové dovednosti zlepšit a naučit se něco víc, než co zvládne běžný turista. Pro ty, kdo španělštinu ovládají, představují uváděné infografiky i rozsáhlejší publikace možnost, jak si rozšířit slovní zásobu.

bit.ly/3zHh8je

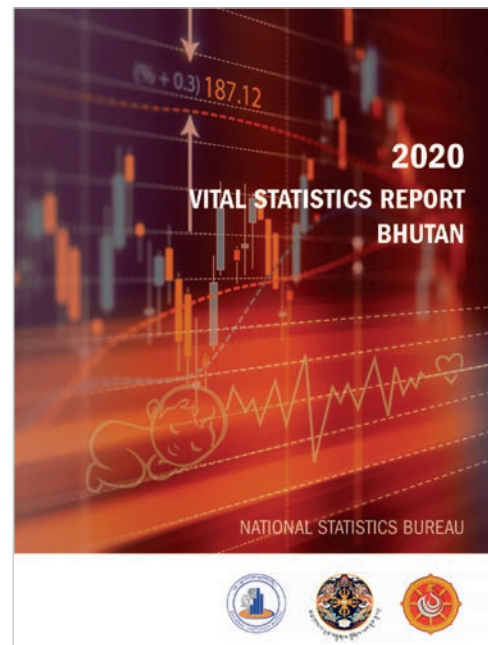

PĚTINA DĚTÍ V BHÚTÁNU NEMÁ RODNÝ LIST

Rodná země: Bhútán. V roce 2019 by tento záznam mělo mít v dokladech asi 9,6 tisíce dětí.

Zatímco v Česku jsou demografické statistiky narozených a zemřelých kompletní, v Bhútánu tomu tak zřejmě není, jak ukazuje tamní demografická ročenka. Srovnání registrovaných narozených s odhadovanými živě narozenými vykázalo v roce 2019 míru úplnosti registrace 78%. Je tomu tak přesto, že díky zvýšené dostupnosti zdravotnických zařízení se většina porodů, k nimž došlo v roce 2019, odehrála ve zdravotnickém zařízení (98%). V roce 2019 evidovali v Bhútánu tři ženy, které již předtím minimálně desetkrát rodily. Není bez zajímavosti, že u sedminy narozených dětí byl dlouhý meziporodní interval, neboť 15% porodů z roku 2019 nastalo po více než 10 letech od porodu předchozího. Velké věkové rozdíly mezi sourozenci tak nejsou ničím neobvyklým.

bit.ly/374ccly

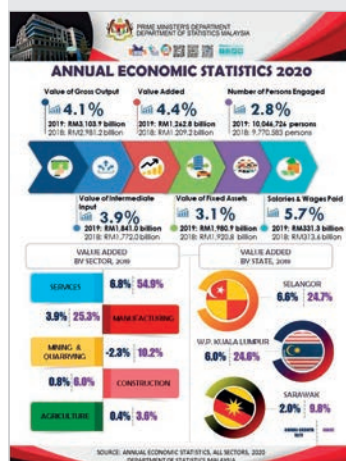
JAK SE DAŘILO MALAJSIJSKÉ EKONOMICE V ROCE 2019

Malajsijský export – to už dávno není jen kaučuk.

Ačkoliv infografika, kterou malajsijský statistický úřad nedávno zveřejnil, má v titulku rok 2020, ve skutečnosti obsahuje srovnání mezi roky 2019 a 2018, kdy HDP vzrostl o 4,1 %. Hlavním přispěvatelem k hodnotě hrubé produkce byl zpracovatelský sektor s podílem 44,4 %. Následoval sektor služeb (41,0 %) a sektor stavebnictví (6,8 %). Tyto tři sektory se na hodnotě hrubé produkce všech ekonomických sektorů podílely 92,2 %.

Hospodářská odvětví v roce 2019 zaznamenala přidanou hodnotu 1 262,8 mld. ringgitů, což proti předchozímu roku představovalo nárůst o 4,4 %. Na tomto vývoji se nejvíce podílel sektor služeb, dále výrobní sektor a těžba a dobývání. Podrobné informace o malajsijské ekonomice a trhu práce najdete na níže uvedeném odkazu.

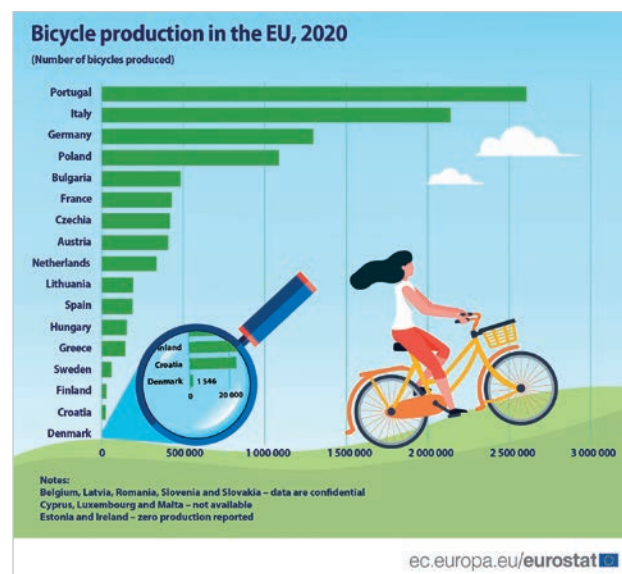
bit.ly/374MvrP

PORTUGALSKO CYKLISTICKOU VELMOCÍ?

Eurostat odhaduje, že v EU bylo v roce 2020 vyrobeno přibližně 12,2 milionu jízdních kol. To představuje ve srovnání s rokem 2019 nárůst o 1,2 %.

Údaje o počtu jízdních kol vyrobených v EU pocházejí ze šetření PRODCOM o výrobě průmyslového zboží. Množství vyrobených bicyklů se mezi členskými státy EU značně liší, od přibližně 1 500 jízdních kol v Dánsku až po více než 2,1 milionu v Itálii a více než 2,6 milionu v Portugalsku. Česko se 414 tisíci vyrobenými koly zaujímá 7. příčku ze 17 států, za které jsou k dispozici údaje.

bit.ly/2TIW2lo

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ V EU

Eurostat u příležitosti Světového dne populace 11. července zveřejnil interaktivní publikaci Demografie Evropy obsahující dynamické vizualizace a krátké komentáře.

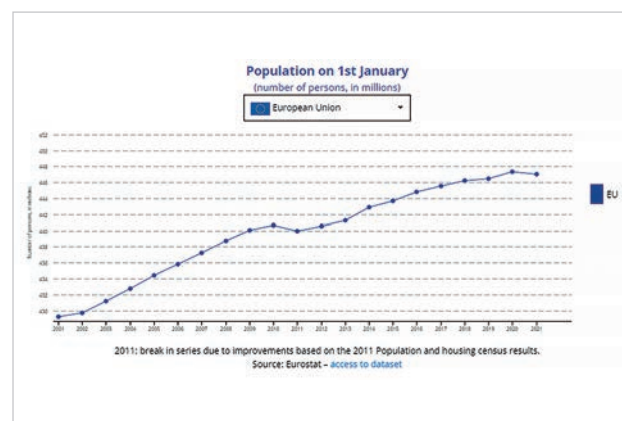
Publikace je rozdělena do čtyř částí. První se věnuje struktuře obyvatelstva a představuje trend vývoje celkového počtu obyvatel od počátku tisíciletí. Poté přicházejí informace o počtu žen a mužů a samozřejmě nechybějí ani údaje o věkových skupinách. Část věnovaná přirozené změně obsahuje data o počtu narozených a zemřelých, počtu dětí na jednu ženu, průměrném věku matek při prvním porodu nebo třeba podílu dětí narozených ženám ve věku 40 a více let. Kapitulu uzavírá pasáž věnovaná střední délce

života a týdenním úmrtím během pandemie covidu-19. V části zaměřené na migraci najdou čtenáři kromě základních údajů o počtu migrantů také informace o tom, které členské státy udělují nejvíce občanství a kterým skupinám občanů je občanství udělováno. Poslední část popisuje rozdíly ve venkovských a městských oblastech z pohledu věkových skupin

a měr plodnosti. Obsaženy jsou rovněž údaje o počtu sňatků a průměrném věku při prvním sňatku a statistiky rozvodovosti.

Součástí publikace jsou také dynamické interaktivní vizualizace umožňující srovnávat situaci v jednotlivých zemích a zobrazovat predikce vývoje až do roku 2080.

bit.ly/3BYucmz

Doba přeje autokinům

Zatímco v roce 2019 byla v Česku pouze 2 autokina, v roce 2020 jich fungovalo 21. Dařilo se také letním kinům, jejichž počet se v porovnání s předchozím rokem zvýšil takřka o polovinu.

**MILAN
DEDERA**

oddělení statistiky
vzdělávání,
zdravotnictví,
kultury a sociálního
zabezpečení

Sledování filmů v autokině znali lidé v Česku až do minulého roku spíše ze starších zahraničních filmů. Autokina neměla u nás nikdy příliš velkou tradici a tomu odpovídala také jejich nabídka – v roce 2018 byla v Česku tři a v roce 2019 pouze dvě místa, kam mohli diváci zajet do kina autem. To se však změnilo loni na jaře během prvního lockdownu, při kterém byla běžná kina zavřena a autokina nabízela možnost sledovat film na plátně a zároveň zůstat v izolaci od ostatních návštěvníků.

Během roku 2020 mohli lidé sledovat filmy z auta nejen na několika místech v Praze, ale také např. v Brně, Olomouci či Pardubicích. Celkem bylo v roce 2020 v provozu 21 autokin a jejich počet vzrostl oproti předchozímu roku více než desetinásobně. Podobný scénář se opakoval také v dalších evropských zemích. Data od řady evropských filmových institucí o vzniku autokin během první vlny pandemie zveřejnila italská organizace Media Salles. Podle nich vzniklo během jarní koronavirové vlny např. historicky první autokino ve Finsku a v řadě

dalších evropských zemí se otevřely jednotky, až desítky nových autokin.

VIRUS VYHNAL KINA VEN Z BUDOV

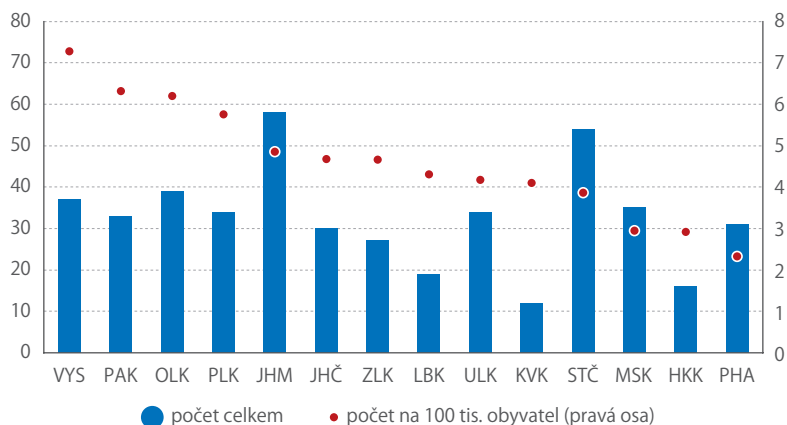
Běžná letní kina byla v Česku rozšířená ještě před vypuknutím koronavirové pandemie – jedná se obvykle o místa, kde mohou lidé sledovat filmy buďto zcela pod širým nebem, nebo alespoň v rámci venkovního dvorku budov. V roce 2018 jich u nás bylo 255 a v roce 2019 jejich počet vzrostl na 294. V roce 2020 nárůst počtu letních kin v souvislosti s příchodem pandemie ještě eskaloval a jejich počet stoupl takřka o polovinu na 438 kin. Stejně jako u autokin stojí za velkým nárůstem zřejmě reakce provozovatelů kinosálů na vládní opatření proti koronaviru a snaha přizpůsobit se aktuálním podmínkám omezujícím návštěvu vnitřních kulturních akcí.

Celkem bylo v Česku v roce 2020 v provozu 1 065 kin a venkovní kina (letní kina a autokina) tvořila téměř polovinu z nich. Nejvíce kin mohli lidé navštívit ve Středočeském kraji, kde bylo v provozu 63 běžných a 54 venkovních kin. Nejméně kin bylo v Karlovarském kraji, kde v roce 2020 promítalo pouze 23 běžných a 12 venkovních kin. Venkovních kin mohli lidé navštívit nejvíce v Jihomoravském kraji (58) a v přepočtu na sto tisíc obyvatel pak na Vysočině (7). Druhou příčku se šesti venkovními kiny na sto tisíc obyvatel obsadily kraje Pardubický a Olomoucký. Nejméně venkovních kin na sto tisíc obyvatel bylo v Královéhradeckém kraji (3). V krajských statistikách ovšem není zahrnuto celkem 70 putovních kin.

NÁVŠTĚVNOST SNAD OPĚT ROSTE

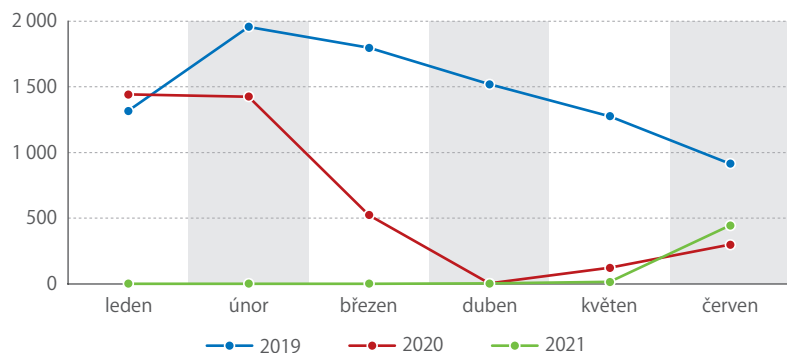
Zatímco počet autokin a letních kin v posledních letech rostl, počet běžných kin stagnoval a celková návštěvnost se mezi lety 2019 a 2021 dramaticky propadla. V první polovině roku 2019 dosahovala celková návštěvnost kin skoro 9 milionů návštěv,

VENKOVNÍ KINA V ROCE 2020 (AUTOKINA A LETNÍ KINA)

Zdroj: Státní fond kinematografie

NÁVŠTĚVNOST KIN V ČR (TIS. DIVÁKŮ)

Zdroj: Unie filmových distributorů

o rok později to byly méně než 4 miliony návštěvníků. Z nejnovějších dat Unie filmových distributorů vyplývá, že v prvním pololetí roku 2021 klesla návštěvnost oproti roku 2020 přibližně osminásobně pod 500 tisíc návštěv. Běžná kina byla v době nejtvrdějších protiepidemických opatření v první polovině tohoto a minulého roku zavřena a návštěvnost držela nad nulou pouze autokina. Ta se starala měsíčně o stovky diváků. Příslibem do budoucna mohou být aktuální červnová data. Letos v červnu přišlo do kin téměř 450 tisíc diváků, a loňské hodnoty tak byly překonány o více než třetinu. Za příznivými čísly stojí zřejmě částečné rozvolnění vládních opatření z 10. června a s ním spojené znovuotevření multikin.

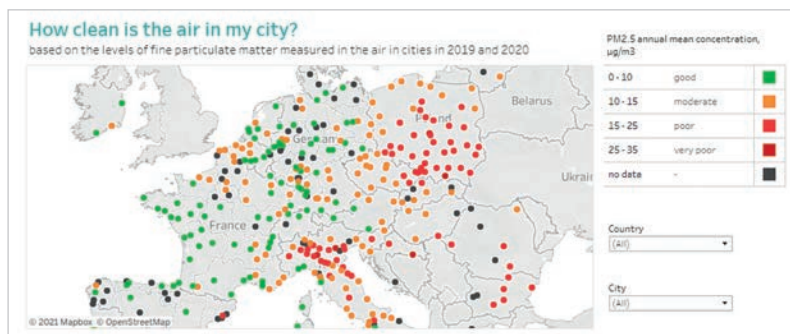
Česko – lepší mezi horšími

Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) nedávno spustila prohlížeč kvality ovzduší, který umožňuje sledovat a porovnávat situaci ve více než 300 evropských městech.

Jako ukazatel kvality ovzduší byla zvolena koncentrace jemných prachových částic PM_{2,5}. Pokud je nižší než 10 µg/m³, považuje EEA kvalitu ovzduší za dobrou, od 10 do 14,99 µg/m³ za průměrnou, mezi 15 a 24,99 µg/m³ za špatnou a od 25 µg/m³ výše za velmi špatnou. Prohlížeč zobrazuje průměrné hodnoty v měřených městech za poslední dva celé kalendářní roky, tedy 2019 a 2020.

ROZDĚLENÁ EVROPA

Pohled na celkovou mapu ukazuje, že Evropa je rozdělena na dvě části. Hranice oddělující premianty od horšího zbytku probíhá zhruba po západním okraji Polska a Česka, středem Rakouska a po severní hranici Itálie. Téměř všechna města vyhodnocená jako dobrá se nacházejí západně a severně od této čáry.

bit.ly/3i7asVM
bit.ly/3rOvPys

Směrem na východ naopak přibývá měst, v nichž je kvalita ovzduší klasifikována jako špatná.

Měst s dobrým ovzduším je 127 z 323 hodnocených, nejčistší trojku tvoří Umeå ve Švédsku, Tampere ve Finsku a Funchal v Portugalsku. Mezi tři nejvíce znečištěná se řadí Nowy Sącz v Polsku, Cremona v Itálii a Slavonki Brod v Chorvatsku.

V České republice jsou na tom nejlépe možná překvapivě Kladno a Ústí nad Labem následované Českými Budějovicemi, na konci žebříčku se už nepřekvapivě nacházejí Ostrava, Havířov a Karviná. Úroveň 15 µg/m³ překračují ještě Zlín a Olomouc. Žádné z měřených měst u nás nevykázalo průměrnou hodnotu vyšší než 25 µg/m³, od níž je situace posuzována jako velmi špatná.

Jak se uvádí ve zprávě EEA, ačkoli se kvalita ovzduší v Evropě v posledním desetiletí výrazně zlepšila, způsobil kontakt s jemnými částicemi v roce 2018 ve 41 evropských zemích přibližně 417 000 předčasných úmrtí. Ke zlepšení by mělo dojít i vlivem vyšší informovanosti obyvatel právě díky prohlížeči kvality ovzduší nebo online indexu kvality ovzduší, který zobrazuje aktuální situaci za poslední dva dny.

Volby podle nového zákona

ČSÚ je připraven na zpracování výsledků voleb do Poslanecké sněmovny 2021 s novým přepočtem hlasů na mandáty. Změny se promítly i do prezentačního systému volby.cz.

**SOŇA
KRPÁLKOVÁ**
oddělení zpraco-
vání výsledků voleb

V únoru 2021 zrušil Ústavní soud pro porušení rovnosti volebního práva vybrané části volebního zákona, které bylo nutné vzhledem k termínu voleb v říjnu 2021 rychle nahradit. Výsledkem práce Parlamentu ČR a přizvaných odborníků je zákon č. 189/2021 Sb., který do volebního zákona doplnil potřebné paragrafy tak, že je opět možné určit počet poslanců volených v jednotlivých volebních krajích, stanovit volební strany postupující do prvního skrutinia a převádět získané hlasy na mandáty. Český statistický úřad musel na tyto úpravy volebního zákona reagovat a implementovat nový systém přepočtu hlasů na mandáty do centrálního programového zpracování, prezentačního systému volby.cz i metodických materiálů sloužících k informování veřejnosti a jako podpora k zodpovídání dotazů.

V průběhu příprav zákona poskytoval ČSÚ součinnost při modelování výsledků voleb s využitím dat z předchozích let. Bylo nutné sledovat vývoj návrhů při projednávání změn v Parlamentu ČR a analyzovat dopady do systému zpracování výsledků voleb v ČSÚ.

PRINCIP DVOU SKRUTINIÍ

Postup aplikovaný v roce 2021 je postaven na principu dvou skrutinií, avšak v každém z nich je pro přepočet hlasů na mandáty použita jiná kvóta. V prvním skrutiniu se použije tzv. Imperialiho kvóta, jejíž podstata spočívá v tom, že se součet všech hlasů odevzdaných ve volebním kraji pro volební strany, které postoupily do skrutinia, vydělí počtem v kraji rozdělovatelných mandátů zvýšeným o číslo dva a vypočítá se tzv. krajské volební číslo. Tím se následně dělí zisky jednotlivých volebních stran ve volebním kraji. Kolikrát je krajské volební číslo obsaženo v celkovém počtu platných hlasů volební strany, tolik mandátů na úrovni volebního kraje volební strana získá.

Ve druhém skrutiniu se používá tzv. Hagenbach-Bischoffova kvóta a převádějí se do něho zbytky hlasů, za které nebyly přiděleny mandáty, a také

v prvním skrutiniu nepřidělené mandáty. Součet všech zbylých hlasů ze všech volebních krajů se následně vydělí počtem mandátů, které nebyly v prvním skrutiniu přikázány, zvýšeným o číslo jedna a vypočítá se tzv. republikové volební číslo. Tím se následně dělí součet všech zbytků hlasů převedených do druhého skrutinia pro danou volební stranu. Kolikrát je republikové volební číslo obsaženo v celkovém počtu zbylých platných hlasů volební strany, tolik mandátů ve druhém skrutiniu volební strana získá. Určené mandáty se přidělí postupně do těch volebních krajů, ve kterých tato volební strana vykázala největší zbytky po dělení krajským volebním číslem.

Spolu se systémem přepočtu hlasů na mandáty byla Ústavním soudem zrušena také vstupní klauzule pro koalice. Nově byla vstupní klauzule pro dvoučlenné koalice zákonodárci nastavena na 8 % a pro tří- a vícečlenné koalice na 11 %. Hranice 5 % pro samostatně kandidující subjekty zůstala beze změny.

KDE A JAK MŮŽETE VOLIT

Volit je možno na území ČR i na vybraných zastupitelských úřadech v zahraničí. Po prokázání totožnosti obdrží volič úřední obálku, do které v prostoru určeném pro úpravu hlasovacích lístků vloží hlasovací lístek. Na hlasovacím lístku může zakroužkováním pořadového čísla maximálně u čtyř kandidátů vyznačit, že jim dává přednost. Následně vhodí volič úřední obálku s hlasovacím lístkem do volební schránky.

ZMĚNY VE VOLEBNÍM SYSTÉMU PŘI VOLBÁCH DO ČNR (do r. 1992) A PS PČR

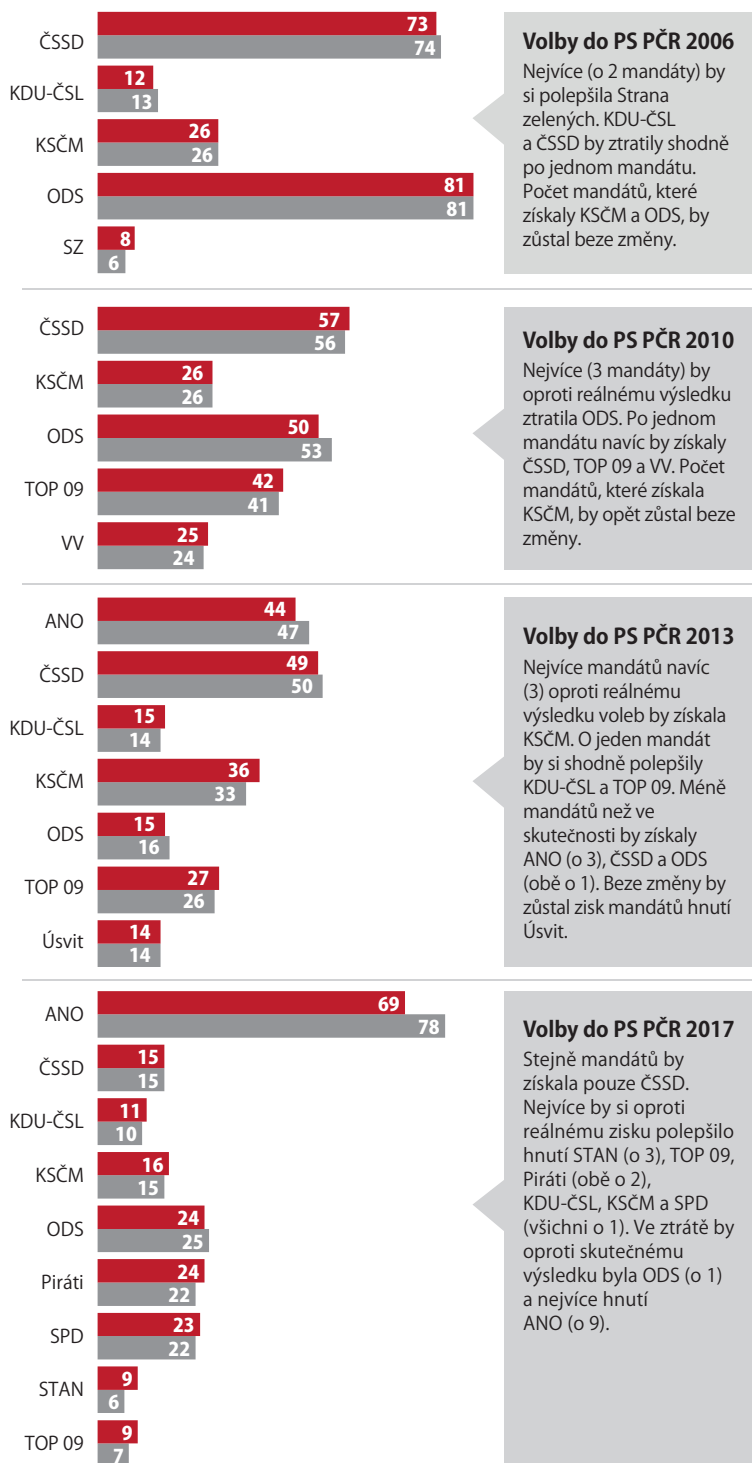
rok voleb	HRANICE PRO POSUN	počet přednostních hlasů	VSTUPNÍ KLAUZULE (% hlasů)			počet volebních krajů	počet skrutinií	metoda přepočtu	
			1 strana	dvoučlenná koalice	tříčlenná koalice				čtyř- a vícečlenná koalice
1990	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován alespoň na 50 % z nich	4	1	5	5	5	8	2	Hagenbach-Bischoffova kvóta
1992	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován alespoň na 15 % z nich			7	9	11			
1996	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován alespoň na 10 % z nich			7	9	11			
1998	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 7 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu	2	5	10	15	20	14	1	D'Hondtův dělitel
2002	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 5 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu								
2006	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 5 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu	4	5	10	15	20	14	1	D'Hondtův dělitel
2010									
2013									
2017	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 5 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu	4	5	10	15	20	14	1	D'Hondtův dělitel
2021									

Zdroj: ČSÚ

JAK BY VOLBY DOPADLY?

V grafech je možné vidět, jak by dopadly volby do Poslanecké sněmovny mezi lety 2006 a 2017, kdyby na ně byl aplikován nový systém přepočtu hlasů na mandáty.

Zdroj: ČSÚ

NĚCO Z HISTORIE

K velké změně systému přepočtu hlasů na mandáty však nedochází od roku 1990 poprvé. Mezi lety 1990–1998 byla využívána Hagenbach-Bischoffova kvóta, jejíž princip spočíval v tom, že se součet všech hlasů odevzdaných ve volebním kraji pro volební strany, které postoupily do skrutinia, vydělil počtem ve volebním kraji rozdělovaných mandátů zvýšeným o číslo jedna a vypočítalo se tzv. krajské volební číslo. Kolikrát bylo toto číslo obsaženo v celkovém počtu platných hlasů volební strany ve volebním kraji, tolik mandátů na úrovni kraje volební strana získala. Výpočet proběhl ve dvou skrutiniích, první probíhalo na úrovni 8 volebních krajů. Ve druhém skrutiniu se mandáty rozdělovaly na celorepublikové úrovni podle počtu zbylých hlasů z prvního skrutinia. Pro druhé skrutinium volební strany sestavovaly speciální celorepublikovou kandidátní listinu.

Po úpravách, které byly uzákoněny v roce 2000, a po zrušení některých částí Ústavním soudem se mezi lety 2002 a 2017 využívala tzv. d'Hondtova metoda volebního dělitele. Počet odevzdaných hlasů dané volební strany se ve volebním kraji dělil řadou dělitelů, která byla tvořena po sobě jdoucími čísly (1, 2, 3 atd.).

Následně bylo vzestupně seřazeno tolik podílů volebních stran, kolik se ve volebním kraji rozdělovalo mandátů (dle nového krajského uspořádání již bylo 14 volebních krajů). Za každý podíl obsažený v této řadě náležel volební straně jeden mandát. Všechny 200 mandátů bylo rozděleno v rámci jednoho skrutinia.

Vývojem prošla i vstupní klauzule pro koalice, tedy hranice minimálního podílu hlasů, které musí koalice získat, aby s ní bylo počítáno při přidělování mandátů. Ze stavu, kdy byla v roce 1990 pro všechny kandidující subjekty stejná, a to 5 %, se v roce 1992 změnila na 7 % pro dvoučlenné koalice, 9 % pro tříčlenné a 11 % pro čtyř- a vícečlenné koalice. V roce 2002 došlo k ještě výraznějšímu nárůstu hranice vstupní klauzule, a sice na 10 % pro dvoučlenné, 15 % pro tříčlenné a 20 % pro čtyř- a vícečlenné koalice. Vstupní klauzule pro samostatně kandidující subjekty zůstala celou dobu na 5 %.

Český statistický úřad musel změnu zákona promítnout také do prezentačního systému volby.cz, a to včetně prezentace celkových výsledků, nově za dvě skrutinia. Nadále jsou výsledky voleb zveřejňovány až do úrovně jednotlivých volebních okrsků. Členové volebních komisí si tak i zde mohou zkontrolovat údaje se svým zápisem o výsledku hlasování v okrsku. Případná nedostupnost prezentace nemá žádný vliv na zpracování výsledku voleb, to probíhá zcela odděleně.

CO SE DĚJE S VOLEBNÍM HLASEM

OKRSKOVÁ
VOLEBNÍ KOMISE

HLASOVACÍ LÍSTEK

VOLBY

ZÁPIS
SOUČET HLASŮ

PŘÍLOHA

PŘEBÍRACÍ
MÍSTO
ČSÚ

ČSÚ

VOLBY.CZ ČSÚ

87
53
46
Podpis
Podpis
Podpis

Statistika

Mezinárodní odborný časopis ČSÚ

4x ročně
anglicky
tištěný
i on-line

v citačních
databázích
Scopus nebo
Web of Science

